

پښتو ته دوهم ادبي سوغات

د

عبدالقادري خان خټک

ديوان

قندهار

د عبدالقادر خان خټک دیوان

چی د اعلیٰ حضرت پښتون محمد ظاهر شاه په عصر کښ د ع، ش سردار محمد داؤد خان د قندهار ملکي او لښکري مشر په امر او پښتو پالنه، په قندهار کی په هغو مصارفو چه د دارالحکومگی په واک دی، له دوو قلمی نسخو څخه لمړی پلا چاپ او خپور سو.

مدون او مصحح: عبدالحی حبیبی

د طلوع افغان مدیر

قندهار: تله د ۱۳۱۷ کال

لمړی چاپ (۵۰۰) جلدونه

کتاب پر لاسي شمېره

اهداء

د پښتو ژبې د ادب دا دوهم اثر، هم د ځلمۍ ښاغلي اعلیحضرت محمد ظاهر شاه پښتون ټولواک و لوړ حضور ته وړاندې کيږي، چه د دوی عصر د پښتو او پښتونوالی د ژوندون او نهضت دوره ده.

قندهار ۱۰ د تلۍ ۱۳۱۷
(محمد داؤد)

د کتاب له ویونکو سره یو څو ویناوی

لس نیم کاله دمخه چه زموږ په وطن کی د انقلاب او ورانی اوربل ؤ، ما ته د پښتو د یوه لوړ ادیب او شاعر، عبدالقادر خان خټک د خوشحال خان خټک د زوی یو نادر قلمی دیوان په لاس راغی، هغه وخت خو زما په زړه کی لا هم نه را گرزیده چه یو وخت د زه د پښتو د ادب، د دغه گرانبها اثر په طبع او نشر کامیاب سم.

وروسته چی د وطن پر افق د نجات لمر را وختی، او ورځ په ورځ د وطن له نورو چارو سره علم او ادب هم ښه رونق وموند، نو هر کله ما غوښته، چه د پښتو دا ورکې مرغلی و خپلو وړونیو ته وسپارم، پنځه کاله دمخه خوشبختانه د دغه دیوان یوه بله بشپړه نسخه هم ما په قندهار کی وموندله، دا نسخه تر هغی پخوانی نسخې خوشخطه او کامله او صحیحه وه. په ډیر شوق می دواړه نسخې سره مقابله کړې، او یوه صحیحه او بشپړه نسخه می له دواړو څخه نقل کړه.

دا قیمتی اثر ما ته دغسی پروت ؤ، او دا ارمان می په زړه کښی ؤ، چه کله به دغه امانت، پښتنو ته ورسوم؟ او د خپل زیار او مښو د خوړه میوه به وخورم! ځکه چه دا کتاب تر اوسه هیچیری ندی چاپ شوی، او ډیر نادر دی، نو به د پښتو ژبی مینانو هم هر کله ما ته د دغه د طبع او نشر تشویق را کاوه، او تل به ئې هیله کوله.

د اعلیحضرت پښتون ټولواک محمد ظاهر شاه، دوره خو د پښتنو او د پښتو د نهضت او لوړتیا دوره ده، په دغه مبارک عصر کښی موږ پښتانه ډیرو خپلو زړو ارمانو ته رسیدلی یو، او د پښتو ژبی روزنه او پالنه هم په ښه ډول کیږی!..

څو میاشتی لا نه دی تیری شوی، چه موږ د قندهار د ښاغلی او څلمی ملکی او عسکری مشر سردار محمد داؤد خان په پښتو پالنه، د پښتو د پلار خوشحال خان خټک ضخیم کلیات بشپړ طبع او خپور کی، چه د هغه کتاب له تصحیح او تدوین او طبع څخه فارغ شوم، نو د خوشحال خان د نومیالی زوی عبدالقادر خان دیوان چه دا څو کاله سم شوی او تصحیح کړی را څخه پروت ؤ، د هغه ښاغلی پښتو پالونکی مشر حضور ته وړاندی شو، دوی چه د پښتو او پښتونوالی سره د زړه مینه لری، ژر ئې د دغه کتاب د طبع امر هم وفرمایه، او زما دغه زوړ ارمان الحمدلله تر سره سو.

نو دغه زموږ د پښتو د ادب دوهم سوغات دی، چه اوس ئې پښتنو وړونیو ته سره د یوې مفصلی مقدمې وړاندی کوو، او ټینگه هیله لرو، چه ژر تر ژره دغسی ډیر قیمتی سوغاتونه نور هم خپلو پښتنو ته وړاندی کړو، او د پښتونوالی په روڼه دنیا کښی د پښتو ژبی او ادب ته یو کوچنوتی خدمتگی د خپلو پښتنو او پښتو غوښتونکو ښاغلو مشرانو د پالنې په سیوری کښی وکړای شو، که خدای کول!

(قندهار نوی ښار، ۲۵ د وری ۱۳۱۷)

د دې کتاب مدون وا مصحح او ناشر:

عبدالحی حبیبی د طلوع افغان مدیر

توضیح

لمړۍ نسخه د دې کتاب اصل ده، متأسفانه تاریخ نلری، دوهمه نسخه چه د کتاب تصحیح او بشپړ توب له هغې څخه شوی دی د لیکلو تاریخ ئې داسی دی: (روز جمعه بتاریخ ۲۳ شهر شوال ۱۱۸۲ هـ). په دې کتاب کېن چه هر بیت یا بدلی یا قصیدې یا رباعی او منظومې ته داسی ۵ نڅبنه لیکلې وه، دغه ټول هغه زوائد دی چی په اصلی نسخه کی نه وه، او له دغه دوهمی نسخې څخه پکېن زیات شوی، او په یوه کوچنی دائره سره نڅبنه او ټاکلې شوی دی.

فهرست

بدلی	(۲۰) مخ
رباعیات	(۱۱۰) مخ
متفرقات	(۱۳۵) مخ
د پښتو نادر لغات	(۱۵۹) مخ

د پښتنو پياوړی اديب عبدالقادر خان خټک

پېژندنه

عبدالقادر خان د خوشحال خان زوی د شهباز خان لمسی، د یحیی خان کړوسی، د ملک اکوړې کوسی دی، د پښتو زبې یو پیاوړی شاعر او نامتو لیکونکی او وینونکی دی چې د خټکو د مشرانو له لورې کورنی څخه را وتلی، او پښتو ژبی ته ئې ښه او لوړ لوړ خدمتونه کړي دي!

عبدالقادر خان، د پښتو د پلار خوشحال خان خټک یو مشهور او نومیالی زوی دی چې پخپله کورنی او اولس کښ ئې د خانۍ او مشرتوب ښه مقام درلود.

د عبدالقادر خان د تولد او وفات کلونه موږ ته ندی ښکاره، د ده د پلار خوشحال خان له ویناو څخه څرگندیږي، چې دی د خپل پلار په ژوندون ور سره یو ځای^۱، او هر کله پلار له ده څخه خوښ ؤ.^۲

د ده عمر

عبدالقادر خان د خوشحال خان د مړینې په کال (۱۱۰۰هـ=۱۶۹۱ع) هم ژوندی ؤ او د خپل پلار پر مرگ ئې مرسیه ویلې او ژپا ئې کړې ده، مگر د دغی مرثیې څخه ښکاره ده، چې دی د پلار پر مرگ حاضر نه ؤ، لکه چې وایی:

په ارمان د ملاقات له موږه ولاړې ځمور ستا د لیدو ژمنه په عقبا ده

تر ۱۱۱۴هـ کاله پوری عبدالقادر خان یقیناً ژوندی ؤ، ځکه په دغه کال ده یوه بدله ویلې ده، چې دا بیت له هغې څخه دی:

سن زر سل د جدایی خورلس د پاسه دا غزل می په بیاض باندی رقم کړ

په ۱۱۱۲هـ کال کی ده د خپل کتاب یوسف او زلیخا نظم پای ته رسولی دي، د دې کتاب په پای کښ خپل زوی ته نصیحت کوی، او د سپین ږیرتوب حال بیانوی چې وینښته می سپین او زوړ شوم:

په سن راغلم تر پنځوسه په غفلت کی یم تر اوسه

وینښته سپین خاطر می تور شو بد خصلت می کله نور شو

د ځوانی بهار خپور شو رنگ د باغ د گلو نور شو

پژمرده د ځوانی باغ شو د هر گل فراق می داغ شو

له دې شمیره که موږ استنباط وکړو، نو چې په ۱۱۱۲هـ کال عبدالقادر خان د ۵۰ کالو و البته د ده د تولد کا به ۱۰۶۲هـ وي، چې د خپل پلار پر ۴۰ کال زوکړی دی. د عبدالقادر خان د عمر د پای ورځی ندی ښکاره، مگر د ده له کلامه موږ لاندینی استنباط کولای سو؛ دی د یوې بدلی په پای کی وایی:

هر کاره به بهادر شاه چیری خبر کا حال عبدالقادره مه وایه سپرلی

له دغه بیته اوڅاریږي، چې دی د بهادر شاه په عصر کښ ژوندی ؤ، بهادر شاه معظم د اورنگزیب عالمگیر مشر زوی ؤ،

(۱) د خوشحال خان خټک کلیات ص ۹۵۱ د قندهار طبع.

(۲) د خوشحال خان د کورنی احوال او وقایع مو د ده د کلیاتو په مقدمه کی مفصل لیکلی دی، دلته ئې مکرر نه لیکو، محترم ویونکی د هغه ته رجوع وکړی.

چه د پلار تر مړنې وروسته په ۱۱۱۸ هـ کی پاچا شوی او په ۱۱۲۳ هـ کښ وفات شوی دی. نو تر ۱۱۱۸ هـ پوری د عبدالقادر خان ژوندون یقیني او وروسته ښکاره ندی، تر دې زیات کوم تحقیق د ده د عمر په خصوص کی د ده له کلامه نه کیږي، او نه چا ضبط کړی دی.

د وطن بيلتون

د خوشحال خان د کورنۍ سړو، اکثر د وطن خواهۍ او آزادۍ غوښتلو په جرم، د وطن بيلتون گاللي، او د مغولو پاچهانو سره د خپلواکۍ د ساتنې دپاره په ميرانه جنگيدلي دي، نو ځکه ډير له دوی څخه د مغولو له خوا له خپلي میني څخه بيل شوي، او د هند په مختلفو ځايو کی یا بنديان یا نفی وه.

عبدالقادر خان هم په دغه ډله کی د عمر ډيره برخه د هندوستان په ښارو کی تيره کړې او د خپله گرانه وطنه بيل و. له کلامه ئې ښکاره کیږي چی په هندي ژبو هم څه نه څه پوهیدي، او د هندوستان په دنیا کښ هر کله د خپل وطن په بوی غوړیدي، او د ده مړاوی زړه چه د بيلتون اور سوې و، د وطن نری نسیم پر وجد او نشاط او نثار راوستی:

باد ئې بوی عبدالقادره سحر راوړ
شگفته لکه غنچه په دغه باد شوم

یا:

د اشنا له لوريه خط را لږه راغی
بيا می اور په زړه تازه د اشتیاق شه
عبدالقادر خان زموږ پښتون ښاغلی ادیب د هندوستان په نا اشنا دنیا کی فقط درې ملگری درلوده:
چی پرې غم علطوم درې می محرم دی
یو قلم، دوهم کتاب، دریم اشعار خپل
پښتون ادیب خو پخپله خوږه ژبه شعرونه ویل، او د پښتو ادبیاتو ته ئې رونق ورکاوه، مگر افسوس چه د بيلتانه په مځکه کی څوک د ده په ژبه نه پوهیده، او پښتون ملگری ئې غوښتی:
د سخن خوبی همه لرم موجوده
زه عبدالقادر محتاج د سخندان یم
د وطن میني او شوق هر کله د ده خوږمن زړه ور ناقراره کاوه، دی تل د میني د لیدو لیوال و، او له لیری ئې د زړه له کومی سلامونه د وطن پر یارانو نثارول:

گندی وی چه سره بیا په یوه ځای شو
په هغو زموږ سلام چه په وطن دی

معاصرین

عبدالقادر خان په هغه مځکه کی زوکړی، او د خټکو په هغه ادبستان کی لوی شوی و، چی د ده شا و خوا خپلوان ټوله ادیبان او شاعران وه، د ده پلار خو د پښتو شعر پلار دی، وروڼه ئې لکه اشرفخان هجری او صدر خان او گوهر خان او اسکندر خان، او نور وریرونه او د کورنۍ سړی ئې لکه افضل خان او کاظم خان شیدا، او علی خان ټول د پښتو ژبی نومیالی شاعران او وینونکی دی چه دا ټوله د عبدالقادر خان معصرین او خپلوان یا د خوشحال خان د ادبی مکتب فیض میندونکی وه، او عبدالقادر خان په دغه ادبی کورنۍ کی روزل شوی دی. علاوه پر دغه په هغه وخت کښ شاوخوا نور پښتانه ادیبان هم وه، چی یو له معاصرینو څخه د عبدالقادر خان مرحوم عبدالرحمن بابا و، د رحمان بابا ادبی شهرت تر خوشحال خان لږ ندی، دی هم د مغولی اورنگزیب په عصر کښ ژوندی و.^۱

(۱) وگوری د پادری هیوز مقدمه د کلید افغانی طبع ۱۸۹۳ ع پخپله رحمان بابا وایی:
و دارا او اورنگزیب وته حیران یم
چه ئې څه چاری واقع شولي تر میانه

عبدالقادر خان د ده سره شعری او ادبی مسابقي لري، د يوې بدلې په پای د رحمان بابا په خواب کی وائی:
 زه خټک د يار په غم تازه تازه شوم غوريه خیل رحمان که شو ور ځنی سټري
 بل د عبدالقادر خان له روحاني لار ښوونکو او معاصرینو څخه شیخ سعدی لاهوری د شیخ آدم بنوری شاگرد دی، چه د
 ده مرشد ؤ، او ما اړویدلی دی چی په طریقت کی ئې عبدالقادر خان خلیفه هم ؤ، د دې کتاب په ۲۲۶ مخ کی عبدالقادر خان
 د خپل مرشد د وفات تاریخ په ۱۱۰۶ هـ کال ویلی دی.
 په دغه ډول نو عبدالقادر خان په طریقت کی په درې مرتبې و حضرت مجدد ته رسیږی، چه شیخ بنوری ئې شاگرد ؤ.
 نور د دې پردیس ادیب ژوندون اکثر په پردیسی او بیلتون کښ تیر شوی دی، ځکه نو د ده سوانح هم ښه ښکاره او
 څرگند ندی.

د خوشحال خان په ادبی مکتب کی د عبدالقادر خان مقام:

د پښتو ژبی د شاعرۍ او ادب په تاریخ کښ خوشحال خان د هغه مکتب مؤسس او سټه ایښوونکی دی، چی مور ئې د
 ده په نوم نومېری کوؤ، د پښتو د ادبیاتو له پلټنې څخه مور ته ښکاره کیږی، چی د دې ژبی د لیک او لوست او شعر او ادب،
 څو مختلف مکتبونه دی، چی د هر مکتب ډول او د لیک او ویلو طرز او سبک هم ظاهراً هم معنأً بیل ؤ، لاندی ئې لنډ
 بحث ولولای.

۱. د پښتو د لیک او ادب لمړی مکتب زما په عقیده د اخوند درويزه ننگهاری مکتب دی، که څه هم اخوند صاحب پخپله
 د دې مکتب مؤسس ندی، او تر ده دمخه څه سابقین لري مگر هغه لوی خدمت چه ده د دې مکتب سبک ته کړی دی، نو
 حق لري چه د ده په نوم یاد شی د دې مکتب سبک داسی ؤ:
 (الف): نثر د نظم په ډول او لحاظ د قافې په نثر کښ، مگر د علم عروض رعایت لږ ؤ یا نه ؤ. (ب): مضمون د شعر
 اکثر دینی او تبلیغی یا روحانی او عرفانی ؤ، چه څه نه څه د تصوف روح په کډ ؤ، او له اسلامی علومو څخه لکه فقه، تفسیر،
 حدیث استنباط کیدی او ډیر ځله رد د ځنو ملحدینو ؤ، چه په هغه وخت کی د تاریک پیر (پیر روښان) د افراطی تصوف تر
 جنډې لاندی راوتلی، او د خیرالبیان^۱ په کتاب ئې عمل کاوه د اخوند درويزه د سبک ملگری اخوند قاسم د فوائدالشریعه
 خاوند، پانخیل شنواری^۲ او بابو جان چه تور کافر ؤ او مسلمان شوی ؤ او نور د مرحوم اخوند زامن او کورنی وه، د تاریک
 پیر ملگری میرزا خان انصاری^۳ او نور وه.

(۱) لکه شیخ مالی یوسفزی.

(۲) مخزن الاسلام د اخوند درويزه وگوری.

(۳) د مسټر راوړتی د پښتو گرامر مقدمه د کلکتې طبع ۱۸۵۶ ع.

(۴) جی، ایچ راوړتی.

(۵) د اخوند درويزه له بیانه څخه ښکاره کیږی، چی بایزید بن عبدالله چی په پیر روښان مشهور ؤ، پلار ئې اصلاً قندهاری ؤ، او دی به د کانی کوږم
 په اورمرو کښ اوسیدی. د هندوستان او بخارا او تورکستان سفرونه ئې کړی وه، او یوه فلسفی رویه ئې درلوده چی د تصوف د حلول خوا ته نژدې وه،
 زما په خیال چی پیر تاریک د هغی ډلی د فلسفې او نیم مذهبی افکارو څخه اخیستنه کړې وه، چی د مصر د الفاطمی کورنۍ پاچهان وه، او په ایران
 کښ د باطنیه او اسماعیلی او قرامطه په نوم مشهور وه، ډیرو مؤرخینو او ابوریحان بیرونی د کتاب الهند خاوند په ۴۲۴ هـ کښ د قرامطه ؤ غلبه پر
 ملتان هم لیکلی ده چه وروسته نو د زین الخبار گردیزی، او ابن اثیر او ابن خلدون په قول دغه ملاحده سلطان محمود غزنوی له ملتانه ورک کړه، د
 دوی غلبه پر ملتان یوازی نه وه، بلکه د ناصر خسرو بدخشانی له تألیفاتو څخه ښکاره ده چه د دوی اثر تر بدخشانه او ترکستانه رسیدلی ؤ، او هر ځای
 ئې په غرو کی پټ مراکز درلوده چه د الموت کلا او د حسن صباح تحریکونه ټوله تاریخونو ضبط کړیدی.

۲. دوهم مشهور مکتب د خوشحال دى، چي دوى عروضي شعر په پښتو کښ ډير کړى دى، د خوشحال خان د مکتب شاگردان ټوله ساده وټونکي دي، کلام ئې گرانښت او تنقيد نلري، او د خپلو معاصرینو پارسي شاعرانو سره څنگ پر څنگ ځي. دا مکتب بيله د خوشحال خان د کورنۍ نور ډير ملگري لري، لکه رحمان، ارزاني خويشکي، واصل، عبدالعظيم، قاسم علي افريدي، عبدالرحيم هوتک، شمس الدين کاکړ، پير محمد کاکړ او نور...^۱

د دوى کلام له عشق، او اخلاقو او څه نه څه له تصوف او عرفانه ډک دى، د عروض او قافې او د فصاحت او بلاغت د اصولو بشپړ مراعات کوي.

۳. دريم مکتب د حميد مهمند سړبنى ماشوخیل دى، چي دى هم د مغولو په عصر کي ژوندى ؤ، په ۱۱۳۷ هـ کال ئې شاه گداى ليکلى دى،^۲ د حميد د مکتب شاگردان يا ملگري کاظم خان شيدا، د خوشحال خان کړوسى د اشرف خان لمسى د افضل خان زوى دى او په قندهار کي ميرزا حنان^۳ د ده د مکتب او سبک پيرو دى، نورؤ پښتو شاعرانو هم د ده د سبک اثر قبول کړى دى، مگر لږ لږ.

د ماشوخیل حميد بابا د شعر سبک ظاهراً هغه عروضي شعر دى، مگر د پارسي شعر له هندي سبک سره ډير نژدېوالى لري، ده ته موږ د پښتو بيدل يا صائب ويلای شو، دى په تشبيه او استعاره او تلازم کښ پوره نازکخيال دى او لکه بيدل دغسي نادر تشبيهونه او تلازمات لري، لکه په پارسي ادب کښ چي هندي سبک د بخارا او ايران له سبک څخه بيل دى، په پښتو کي هم د حميد سبک له نورؤ څخه امتياز لري. ځکه نو پښتانه شاعران دى موشگاف حميد بولي.^۴

اوس چي تاسي ته لنډ د پښتو ادب د مشهورو ادبي مکتبو بحث وسو، نو به وگورو چه عبدالقادر خان پخپل ادبي مکتب کښ کوم مقام لري؟ او د نورو څخه ئې څه اخيستي دي، او د ده د کلام ښيگړي او خصوصي مزيا څه دي؟

د خوشحال خان په کورنۍ کي د ده دوه زامن په ادب او شعر کي تر نورؤ ډير لوړ را وتلي دي، چي کله کله د وينا په ښيگړو کښ له پلاره سره سيالي نه، بلکه تر ده لوړتوب هم کوي.

دا دوه د ادب ښکلي گلان او د پښتو د شعر د ښ خوشنوا خاچونې (بلبلان) اشرف خان هجري او عبدالقادر خان دي، د هجري د يو څو بدلو څخه چه مستر راورتي نشر کړى دي، داسي ښکاره کيږي، چه د شعر په فن کښ لوى لاس لري، او د ده کلام متين او خوږ او ساده او برجسته دى، که ما د ده ديوان ليدلى وای، نو به مې د ده کلام د عبدالقادر خان سره پرتله کړى وای، افسوس چه د پښتو ادب دا ناياب اثر ورک دى، او فقط د څو تنو خارجي قدر دانانو په لاس کښيوتلى دى، خوښ يو چي د عبدالقادر خان مرغلري تر خاورو ندي لاندې شوى، او موږ ئې اوس پښتنو ته وړاندې کوو.

زما په عقیده د خوشحال خان به مکتب کي عبدالقادر خان تر ټولو لمړى دى، د ده د کلام مزيا دا دي:

د عبدالقادر خان د وينا ښيگړي

۱. د عبدالقادر کلام ساده دى، له تعقيد او دروندوالي څخه تش دى، د هر راز تخيل پر ادا مقتدر دى، گران مضامين په ساده ډول ويلای شي، په خوږوالي او سلاست کښ مثيل نلري، تمثيلات ئې طبعي او مثبت دي، په تخيل کښ ډير و ماوراء

(۱) وگورئ د پښتو شعر تاريخچه.

(۲) د پښتو شعر تاريخچه ليک د حبيبي.

(۳) د پښتو شعر تاريخچه ليک د حبيبي.

(۴) لکه چي مرزا حنان قندهاري وايي:

بل حميد موشکاف د خيال په شعر څه به وایم ناسفته دُر ئې پييل

الطبیعه ته پرواز نکوي، د حس او تعقل تر دائرې نه وږي، دا هغه د سهل ممتنع مزیت دی چې د خوشحال خان له کلامه څخه ده اخیستی، او ډیر ئې پوخ او رنگین کړی دی. د دې بدلی متانت او سلاست او طبیعي سبک وگوري:

په ویل د کوم بې رحم ځیگر ورځې چې دا هسی ډیر پس رایشې بیا ژر ځې
د عاشق د سترگو غر نه حجابیری ولی هسی شان مخ نغښتی په میز ځې
د لویې په مقام به هاله کښینې که د ورکړې د مرانی په وزر ځې
د هوسیو سترگی توری د باز سرې دی خونړیزې تر تورو سترگو کالا زر ځې
تصدیع مکره کشتن گاه وته پر سر ځې که په وژلو د بیدل عبدالقادر ځې

حقیقت او ابتکار:

۲. د عبدالقادر خان په کلام کښ ډیر ځله ابتکار او د تخیل بداعت لیدل کیږي چه د نورو په کلام کی لږ دی. په شعر او شاعری کښ خو نوې موضوع میندل، او نوی فکر ایجادول ډیر مهم دی، د استادۍ معیار، او د کلام د پوخوالی نڅښه خو هم دغه ده، زموږ عبدالقادر خان په دې خوا کښ هم ډیر بډای دی، دلته به ئې د یوه لنډ مثال په لیکنه اکتفا وکړو:

شعراء ډیر په تلابښ کښ دي، چه د محبوب و مخی ته د تقدیم وړ متاع ومومی، هر څوک غواړي، چی نوې تحفه تقدیم کړي، په دې تلابښ کښ شعراؤ ډیر نوی متاعونه میندلی او زښتی مضمون افریني ئې کړي دي، ځان او زړه خو هغه لمړنی متاعونه دي، چه په دې محضر کی وړاندی کیږي، یو شاعر د یار په کوڅه کی زړه به لاس گزیدي مگر د تقدیم موقع ئې نه و میندلی، له پریشانی څخه زړه ځنی ورک شو:

دل بدستم بود می گشتم بگرد کوی دوست از پریشانی نمیدانم کجا انداختم؟
د بل بیچاره څخه هم د بیلتون په تیاره کښ، هغه متاع ورک دی، چی ده به یار ته وړاندی کاوه نو نارې وهی:
در شبستان غمت دل ز کفم گم گردید ای چراغت بکف از رنگ حنا زود بیا (واقف)
خواجه حافظ شیرازی هم تر ځان بله گرانبها متاع نه وینی، چی د یار په پښو کی ئې نثار کړي، مگر افسوس چه دا متاع هم په هغه لوړ حضور کښ دومره قیمت نلري:

نثار خاک رخت نقد جانمن هر چند که نیست نقد روان را بر تو مقداری
سر بازی هم د مینی سره تړلې ده، که څه هم هر مین سر نه بایلی، او په دې میدان کی نه دریږي:
به خاکپای عزیز تو سر نگردانم وگرددست فراق بگراندانی (حافظ)
سعدی په دې لار کښ یو پل دمخه ږدي، سر و ځان هم د تقدیم وړ نه گڼي:

من چه در پای تو ریزم که پسند تو بود؟ سرو جان را نتوان گفتم که مقداری هست

په دې ډول شاعرانو ډیر فکرونه کړي، او د تخیل اسان ئې پر دې ډگر ځغلولی دی، د سرو ځان متاع ئې دومره واره وړاندی کړی دی، چی اوس بالکل فرسوده او زوړ دی، زما په عقیده خو دغه تحفه په مینه کښ یو غیر طبیعي تحفه ده، ځکه چی د ذات حب او د ځان گرانبښت په انسانانو کی یو فطری کشش او جذب ده، او دغه غریزه په انسان کښ مختلف ډولونه او تظاهرات لري، عشق څو د فنا مقام ته نه وی رسیدلی ټوله د دغه فطرت، مختلف اشکال دی، څو وصل او فنا نه وی مینده شوې، نو د بیلتون او فراق پر دنیا د حب ذات په دائره کښ سر بازی هم شاعرانه بلند پروازی او مافوق الطبیعه تخیل

دې، ځكه چه ځان وي، حب ئې سته، چي حب د شي وي، نو ئې قربانول او واري كول هم نه وي.
(د فنا او وصال مقام بيل دي، زموږ شعراء خو تل د بيلتون له ويره نارې او كوڅاري وهی) نو كه وويل شي، چه د شاعرانو جانبازی او سر بایلنه كورټ يوه شاعرانه دعوی ده، بې ځايه به نه وي، له دغه جهته كه يو ويونكي او شاعر د تخيل په دنيا كي يو داسي متاع ومومي، چه د هغه وړاندې كول د مين مخي ته د ده مقدور، او په عين حال كښ فطري او طبيعي وي، نو دا به د شاعرۍ د تخيل كمال او حقيقت او لوړ توب وي!

ژړا د انسان له طبيعي مظاهرو څخه ده، چه د نفسياتو د مخصوصو عواملو نتيجه ده، عبدالقادر خان غوښته، چه د خپل مين حضور ته داسي تحفه وړاندې كړي، چه چا نه وي تقديم كړې، د ده شاعرانه بديع تخيل او د ابتكار طبيعت وگرزیدي، د خپلي ژړا او سرو اوښكو له طبيعي بهيدو څخه ئې كار واخيست، په لمن كښ ئې د اوښكو سره غمي سره ټول كړه، ولاړ په ډير احترام ئې د مين مخي ته وړاندې كړه او وې ويل:

سرې سرې اُونۍ د پر مخ عبدالقادره! و خپل يار ته د ياقوتو مهماني ده

وگورۍ په څه سلاست او سادگي، يو نوۍ او بديع تخيل، د الفاظو په قالب كښ توي شوي دي! چه د طبيعت په لمن كښ يو ابتكار دي، او د شاعرۍ په دنيا كښ د ياقوتو مهماني يوه نوې ميلمستيا ده، چه تر اوسه څوك بې عبدالقادر خانه د مين پر داسي ميلمستيا ندی موفق شوی!...

اجتماعي افكار او اخلاق

۳. عبدالقادر خان د اجتماعي ژوندون د ښيگړو په بيان كښ هم ډير مقتدر دي، هغه اخلاق چي په ټولني ژوند كښ سړي ورته اړ دي، په صراحت سره ئې ښئي، او له هري خوا هغه ښيگړي بيانوي، چه په ژوندون كښ بری او ظفر پوري موقوف دي!

زيار او مښود د انسان د بري يو لوی عامل دي، پوهانو او اديبانو په ډول ډول دا كوښښ تأكيد كړي دي حضرت جامي وائي:

هر چند فلک گرم عداوت گردد دوری برسد که رنج راحت گردد
رو قطره چند از عرق سعی بریز شاید عسرت بدل بعشرت گردد
صائب وائي:

اینکه روزی بی تردد میرسد افسانه ایست پنجه کوشش کلید رزق را دندانه ایست

عبدالقادر خان په يوه ښكاره او بديهي مثال دا مسئله داسي ثابتوي:

ژړنده هاله څه حاصل كاندې چه گزي يو زمان قراري مكره له طلبه!

د اجتماع په دنيا كښ، سعادت د هغه ملت نصيب دي، چه يو د بله ئې افراد، ضرر نه سره رسوي، بې دغه اساسه د اجتماع وجود هم مشكل دي، ژان ژاك روسو او نور اجتماعي پوهان، د اجتماع تړون social contract سټه هم پر دغه ايردي چه ”تر هغه ځايه آزاد ئې چه بل چا ته مضر نسې“ عبدالقادر خان په دې لاندینی بيت كي د اجتماع رواداري او پيرزوينه تر دې اندازې غواړي، چي د خپلي گټي دپاره هيڅكله د چا بدی او تاوان نه غواړي، لكه چي وائي:

چی سبب ئې د دوزخ ځما كشتن وي بيا د نه موم دا هسي شهادت!

په دې بيت كي هم دا د اجتماع اس اساس او د اسلام مهم تعليم داسي تصوير شويدي:

په دا دوه حرفه ادا مسلمانۍ ده هر چه نه پسندې په ځان په چا مه پسنده

عبدالقادر خان يوازي د روغي د ميدان ميره ندي، بلکه دې د خپل پلار په ډول يو توريالي اديب دې چې په ډيرو جگړو کېنې د پلار سره ملگري کړې ده، دې په دنيا کې د حيات فلسفه، او د بري لار هم د توري زور بولي، په نوې دنيا کېنې هم د فرانسه مشهور اجتماعي ميره رسو Rousseau او د ارتقا د نظريې د خاوند ډاروين فلسفه پر دغه ولاړه ده، چې د ژوندون حق قوي لري، او ضعيف مضمحل کيږي، د انگريزي ژبي يو بليغ متل دې: might is right يعنې ”قوت حق دې“.

دا فکر د اوسنۍ دنيا د سياست او اخلاقو او اجتماع سټه ده، عبدالقادر دا د حيات فلسفه او د بري لار داسې نښي:

چې د توري مخ ئې سور کړ په ميدان کې هم هغه سرخ رويي يوسي له نيرده
عبدالقادر خان په ژوندون کېنې د لوړ همت او د پښتونوالي د ننگي تر دې حده پوري پر خوا دې:
مرگ له تندې په مذهب ځما بهتر دې نه ژوندون د دون همتو په اوبو
يا دا:

سخت دې د نيمگړيو طبيبانو ناز تر مرگه مرگ ته غاړې کښيږده دارو مکوه بيماره

سياست او مشرتوب

عبدالقادر خان د قام د خانۍ لوړ مقام ليدلې، او د داسې پلار په لمن کې پاللي شوي دي، چې د خپل عصر يو آزادي خواه مشر ؤ، نو دې په سياست او د مشرتوب په اصولو هم ښه پوهيږي، او هر کله د مغولو د حاکمانو پر ظالمانه سياست سخت تنقيدونه کوي.

د عبدالقادر خان په نظر کې مشرتوب او پاچهۍ صرف د قوم خدمت او د اولس دپاره زيار او د ښيگړو مښود دي:

ځوانمرد هغه دې چې لکه شمع د ځان په سولو مجلس کا جمع
د بل دپاره که په خندا وي په مخ ئې درومي باران د دمع
په دې رباعۍ کې د مشرتوب او قيادت بديع تصوير وگوري، چې د مشر فرايض او وظائف ئې څنگه په صراحت وييلی دي، نو د ده په نظر کې حقيقي د قوم خواخوږي او ميره هغه دې، چې خپل ټوله مفاد او گټه تر قوم قربان کړي او ځان هم په دغه لار کې بايلي!

عبدالقادر خان په اجتماع کېنې د ظلم بد نتايج په داسې اوڅارو مثالونه ښه را نښي:

چې مي اوس کړې په مظلومو رډي رډي غافل مشه د ديو سترگو د وتلو
بل ځای تر دې لا ښه او څرگند وائي:

د ظالم د سر د تاج لالونه ندي په تندې ئې له دوزخه اخگر ووري
د خانۍ او مشرتوب اصول د عبدالقادر خان په نظر کې دا دي:

د هر خان چې نه ډوډۍ وي نه توره ښه ځواب ئې دربان وکا چې خان نسته
د قدرت پر وخت زړه د چا زهيږول، هم د ميره کار ندي، عبدالقادر خان د دې نتايج داسې وائي:

چې د زړه تر کمر پريوزي ريزمريز شي خدای د پرې نه باسي څوک لدې کمره
په پښتنواله کېنې ميره او ښاعلي هغه دې، چې د قدرت پر وخت عفو او بخښنه ولري:

چې غليم ئې تښتیده له ځوانمردۍ دی ئې عفو په هنگام د دسترس کړه
ښندنه او سخاوت هم د مشرتوب يو لوی رکن دې:

د لويۍ په مقام به هاله کښيني که د ورکړې د مړانې په وزر ځي

دا وه د عبدالقادر خان ځنۍ اجتماعي او اخلاقي افکار چې موږ لنډ وليکل، د ده په ديوان کېنې ډير اجتماعي او اخلاقي

درسونه سته، چي ويونکي به ئې پخبله هم ومومي.

تصوف

عبدالقادر خان د تصوف او عرفان په خوا کښ نه يوازي علماً لاس لري، بلکه دى عملاً هم په دغه پاکه دنيا کي ننوتلى دى، يعنى يوازي عالم ندى بلکه سالک هم دى. ده په عرفان او تصوف او طريقت کښ د شيخ سعدى لاهورى لاس نيوى کړى او د حضرت مجدد له کانونه ئې ډير روحاني او عرفاني فيوض لاس ته راوړى دى چه موږ به لاندې لنډه اشاره ورته وکړو:

د جمال ننداره: عارف د عرفان او پيژندگلوي په مقاماتو کي دومره لوپيري چه په پاى کي د قدرت د جمال نندارې شاوخوا په هر څه کي ويني، او د هغه ازلي نور بريښي او ځلند توب له هري ذرې څخه ورته راوړي، ځکه نو عرفا ټوله جهان ته د ميني په سترگه گوري ولي چه ټوله نړى د هغه جمال مظهر گڼي، چه د هري ذرې زړه ئې په رونا روڼ دى، شيخ اوحدي مراغي وائي:

خلقي نشان دوست طلب ميکنند و باز
شيخ سعدى د شيراز دا عرفاني لويه مسئله داسي بيانوي:

گويند نظر به خوبرويان
نهي است نه اين نظر کي ماراست
در روى تو سر وضع بيچون
چون آب در آبگنه پيدااست
چشم چپ خويشتن برآرم
تا ديده نه بيندت بجز راست

عبدالقادر خان هم دا مسئله چي د عرفان لوړ مقام ځني څرگنديږي: صراحت وائي چي د ده د عرفان لوړ مقام ځني څرگنديږي:

دلبر مخ راته بنې په هر آئين کښ
گر په زلفو کښ ځاي وکا زړه را کاږي
کله کله په ترسا کښ مخ څرگند کا
په څراغ کي تجلا وکا پتنگ ته
نور او نار ئې د جمال جلا اثر دى
په هر څه کښ گوره يار عبدالقادره
دلبر مخ راته بنې په هر آئين کښ
گر په زلفو کښ ځاي وکا زړه را کاږي
کله کله په ترسا کښ مخ څرگند کا
په څراغ کي تجلا وکا پتنگ ته
نور او نار ئې د جمال جلا اثر دى
په هر څه کښ گوره يار عبدالقادره

شيخ سعدى شيرازي دا د جمال د نندارې مين توب په خورا ښه پيرايه ادا کړى دى چه ډير عارفانه دى او وائي:

بجهان خرم ازانم که جهان خرم ازوست
عاشقم بر همه عالم که همه عالم ازوست
بجلالوت بخورم زهر که شايد ساقيست
بارادت بکشم درد که درمانم ازوست

عبدالقادر خان پر دغه لار له بلي خوا راځي، دى وائي چي حب د ذات په انسان کښ له دې جهته فطري دى، چه د ذات خاوند او مالک خو جانان دى، او منى ئې له دې جهته خوښ دى، چه پسرلى پسې راتلونکى دى: زه چه هسي پخپل ځان باندې مين يم د جانان دى په جانان باندې مين يم د خزان ميوه بهار، د بهار دى دى تر بهاره په خزان باندې مين يم

په دې ډول د عبدالقادر خان تخیل او تمثیل طبیعی دی، ځکه چې حب ذات د انسان په خټه اخیښلی دی، او شاعرانه مبالغه نه پکښې ځای پرېکړې، اما په تعلیل کېنې ئې عبدالقادر خان ابتکار کړی دی.
حیرت: حیرت د عرفان لوړ مقام دی، هر څومره چې عارف لوړیږي، حیرت ئې ډیريږي، ابن فارض مضری له ډیری مینې څخه په حیرت کېنې ډوب ؤ: (زدنی بفرط الحب فیک تحیراً)

خواجه حافظ د حیرت په مقام کېنې له صومعې څخه میکډې ته ولاړ، چې گنډې د عرفان یوه بله وړانگه ورته وېرېښي:

سر ز حیرت بدر میکدها بر کردم
مگر د حیرت په سیند کې ډوب سو و بس:

نشوی واقف یک نکته ز اسرار وجود
خوشحال خان خټک هم د حیرت په بیدیا کې ورک دی، لکه چې وائی:

چه و تورو خاورو هسی حسن ورکا
زه حیران پاتو په صنع د خالق یم
عبدالقادر خان دغه مسئله په یوه بیت کېنې په خورا واضح او روښانه ډول داسې بیانوي، چې حیرت د معرفت سره سم دی، هر څو ئې چې معرفت ډیريږي، هغونی حیرت زیاتيږي:

تحریر په موافق د معرفت دی
څو ئې شناخت هومره ئې زیاته حیرانی ده
راز او اسرار: د عرفان په دنیا کېنې ځنی پټ رازونه او اسرار سته، چې عارف ئې له ښکاره کولو څخه معذور دی، هغه څوک چې په څه وپوهیده، بیا ئې پرغ نه را وخت، حافظ وائی:

مصلحت نیست که از پرده برون افتد راز
ورنه در مجلس رندان خبری نیست که نیست
شیخ شهاب الدین عمر بن محمد سهروردی (۵۳۹-۶۳۲هـ) چې د اسلام د لویو عارفانو څخه دی وایي: چې څوک د حضرت محبوب مخی ته لار پیدا کړي، بیا نسی را گزیدای او نه څه ویلای سی، (مراجع من رجع الامن الطريق و ما وصل الیه احد فرجع)^۱ شیخ سعدی شیراز دا د عرفان او تصوف مقام ته داسې راځي:

وگر سالکی محرم راز گشت
کس را درین بزم ساغر دهند
په دې ډول هغه څوک چې په څه وپوهیده بیا ئې حال را نغی:

کانرا که خبر شد خبرش باز نیاید

عبدالقادر خان چې د عرفان د مقاماتو یو پوه سیاح او گرزاند دی په یوه بیت کېنې دا ټوله اسرار بیانوي او د راز د دنیا څخه عارفانه وېل کوي:

نندارچیانو به ئې شرحه د مخ وکړه
تحریر ورته آواز د لا تقل کا
رشتیا: د عرفان پر لار و صداقت او رشتیني میني ته عارف تر هر څه ډیر اړ دی، مین د وصال کړه وړه او گرانه لار د صدق په وزر طی کولای شی او صدق معشوق هم عاشق گزوي:

د عشق په کار کېنې چې څوک صادق شی
د یار د مهر هاله لایق شی
دوئی د دواړو له منځه ووزی
عاشق معشوق شی معشوق عاشق شی

صنایع او بدایع

د عبدالقادر خان د کلام لمړی مزیت سادګی او سلاست دی، دی په هر ځای کېن دغه ښیګړه ساتی، او په لطافت او عذوبت ښه مضمون آفرینی کوی، او د شعر او ادب د صنائعو او بدائعو په ادا کېن هم استاد دی، یعنی په عین سادګی کېن خپل کلام د بلاغت د بدایعو په غمیو هم ښکلی کوی، د صنعت دپاره کلام نه مغلق کوی، او نه درانه او پیچیده مضامین سره غونډوی په دې بیتو کېن ئې د طباق صنعت څه ښه ادا کړی دی:

چی ئې تللم په خندا خندا دیدن ته
اوس ئې درومم په ژړا ژړا مزار ته
یا دا:

هر سحر سترګی د گل په اوبښو ډکی
پدا باغ کېن بې ژړلو خندا نشته
په دې دوو لاندی بیتونو کېن تجنیس تام دی.
سل زخمه که وخورى ترې به یو څاڅکی پړینوزی
هر چه ئې په زړه کېن د دلبرو مینه وینه
خوب به ئې بدل په بیداری خوښی په ویر شی
په دغه ډول د ده کلام له ډیرو بدائعو ډک دی، د ۳۶ مخ په دریمه بدله، او د ۵۶ مخ په آخړینۍ بدله کېن صنعت د لزوم مالایلم او تکرار د قافئې راغلی دی، علاوه پر دې عبدالقادر خان یوه اوږده نصیحت نامه د تجنیس په صنعت کېن ویلې ده، چی د سر یو څو بیتونه ئې موږ د دې کتاب په ۱۵۵ مخ کېن راوړی دی له دغه ښکاره ده، چی ده د بلاغت پر صنائعو پوره اقتدار درلود، او د شعر ټوله اقسام لکه غزل، قصیده، مثنوی، مخمس، مربع، رباعی او نور ئې ویلی دی.

حسن طلب:

په شاعری کېن د وړونکي د کمال او د شعر د پوخوالی یوه ښکاره نڅښه هم دغه ده، چه په حسن طلب پوه وی، د پارسو شعر مشهور نقاد سبلی نغماني د خواجه حافظ د کلام یوه مخصوصه ښیګړه دغه ګڼی.^۱

مثلاً خواجه خپل محبوب په دې انداز ځان ته را غواړی:

پروانه و شمع و گل و بلبل همه جمع اند
ای دوست بیا رحم به تنهائی ما کن
لسانی شیرازی بیا په دې ډول محبوب را غواړی:

بیا که گریه من آنقدر زمین نگذاشت
که از فراق تو خاکې بسر توان کردن

بیدل چه د شعر او ادب د میدان بریالی دی، د محبوب په غوښتنه کېن نوې زمینه ځان ته مومی او داسی مضمون پیدا کوی:

رنگ و بو جمع است در هر جا چمن دارد بهار
ما همه پیش تو ایم ای جمله ما با ما بیا

عبدالقادر خان د تخیل په دنیا کېن یوه د عیش او عشرت دنیا تصویر کوی، باران اوری، نری نسیم د سنبل ښاخلې ښوروی، د عیش او مسرت ټوله عوامل په گلستان کېن سره ټولوی، وروسته نو محبوب ته په داسی ژبه د راتګ یرغ کوی، چه د ادب او د مینې احترام هم پکښې دی، امر نه کوی، بلکه خپل د اشتیاق او انتظار اندازه مصوره کوی، چه دا ډول حسن طلب نو ډیر مؤثر او مفید، او د شاعری کمال دی:

نسیم را والوت سنبل پرې ناڅی
ساقی ته گورو چی دی را پاڅی

باران ووری، څڅواکی څاڅی
اسباب د عیش واره موجود دی

شعر د عبدالقادر خان په نظر کښ

ارسطو د یونان نومیالی فیلسوف شاعری د فطرت محاکات او د طبیعت پینې گنې^۱ د فرانسه مشهور نقاد کوسین ویلی دی، چه د فطرت د محاسنو او ښکلو نڅښو د ترجمانی او تصویر ذریعه شعر دی، چه موږ د تخیل په قوت بیرته هغه طبیعی محاسن په شاعری سره تصویر او مجسم کوو^۲ د انگلستان یوه ډیر پیاوړی ادیب ورډ سوتنه په دې لنډه وینا د شاعری تعریف ښه کړی دی: چه شاعری د انسان د فطرت مرقع ده.^۳

عربو پر دې فن ښه نوم ایښی دی، چی د شاعریت کلمه ئې ټوله خواوې په ځان کښ را جمع کوي، او پر دغه کلمه د شعر ټوله تعریفونه صادق دي، په نوې اصطلاح چه د شاعری لوی ټوک فنی طبیعت Artistic Nature گڼل شوی دی، د شاعریت کلمه هم پوره پر دغه باندی حاوی ده، د عربو یو پوه محقق ابن سلام شعر هغه صنعت او ثقافت بولی، چی سترگی، غور، لاس، ژبه او د انسان ټوله حسیات او ژور د زړه مشاعر ئې زیروي^۴ او د علی جرجانی په عقیده ئې نقد ژور فکر، ښه کتنه، او ټینگه پلټنه، او آرته پوهنه غواړي.^۵ له دغو توضیحاتو څخه ښه ښکاره شوه، چی د انسان فطرت او د زړه منځ، د شعر چینه ده، هغه ویل چه د زړه څخه را ووزی، ډیر قیمت لري، او هغه شاعری چی احساسات او عواطف ئې محرک وي، ډیر هیجان او دروند اثر بخښي!

ډیر اشعار او د صنعت په گینه ښکلی نظمونه سته، چه د هیجان او تأثر روح هیڅ نلري، او ډیر ساده او بې تکلفه ویناوې دي، چه د سړی زړه ښوړوي! او اوبښکی ئې بهوي!...

دا ولی؟ سبب ئې فقط دغه دی، چه لمړنی له زړه څخه را وتلی، او ویونکی خپل ټپی او په وینو لژند زړه پخپلو خبرو کښ پټ کړی وي، مگر اوستری خبری کورټ په تقلید وي، د زړه او عاطفې هیڅ کار نه وي ور سره. د شیراز شیخ سعدی دا مسئله ښه روښانه کوي، هغه وخت چه وائی:

هر دل که پریشان شود از ناله بلبل در دامنش آویز که با وی اثری هست

عبدالقادر خان چه په زړه خوږمن یو سړی دی، د ده شاعری هم د زړه ږغ او د عواطفو او احساس ترجمانی ده، په دې یوه بیت کښ دی د خپلی شاعری تصویر په څه دردناک او مؤثر ډول کوي:

رنگینه شعر می مه گنه خبری! دا روان ځما د زړه د وینو رود دی

نو عبدالقادر خان چه شعر وایی، له زړه څخه ئې وایی، که لیک کوي، د زړه په وینو ئې کوي، دی پخپل کلام احساس او عاطفه او د زړه درد ښایي، او هغه فکر او ذوق پکښ پټوي، چه د زړه په وینو اخښلی شوی وي! ځکه نو موږ ده ته یو حساس او عاطفه لرونکی شاعر ویلای سو، نه تش مقلد او پیښه گر!

(۱) وگوری د ارسطو شعریات.

(۲) د ډوکټور محی الدین روح تنقید.

(۳) روح تنقید.

(۴) طبقات الشعراء، د ابن سلام.

(۵) د علی بن عبدالعزیز جرجانی الوساطه ص ۱۶۲.

د عبدالقادر خان آثار او تالیفونه

عبدالقادر خان لکه خپل نوميالی او توريالی پلار د پښتو ژبې لوی مؤلف او ليکونکی او نامتو اديب او شاعر دی، دې علاوه پر نظم په نثر کېن هم پياوړی او غښتلی لاس لري، دلته به موږ لنډ د ده آثار او تالیفونه وښیو:

۱. د اشعارو دیوان

دغه دیوان چې اوس تاسې ته وړاندې کيږي، د ده د غزلیاتو او نورو اشعارو مجموعه ده، چې تقریباً درې نیم زره بیتونه ته رسیږي، او د عشقي، عرفاني، اخلاقي، اجتماعي ویناو څخه ډک دی، غزلیات او رباعیات یې مردف دی د پای ټوک متفرقات دی.

۲. گلدسته

په دغه نامه عبدالقادر خان د شیخ سعدی شیرازی گلستان کټ مټ په پښتو ترجمه کړې دی، په دې کتاب کېن ده د خپلې قریبې قوت او جلا ښه ښکاره کړې او په خورا ادبي قدرت یې ترجمه کړې دی، لکه د حضرت سعدی گلستان چې په پاړسو کې فصیح او بلیغ دی، دغسې هم د عبدالقادر خان پښتو ترجمه په هغه ډول ادبي مزایا لري، ټوله منظومې یې په نظم او په خوږه ژبه ترجمه کړې دي! د دې کتاب یوه برخه مستر راوړتې Raverty انګلیس په گلشن روه کې چاپ کړې ده.^۱

۳. نصیحت نامه په تجنیس

دا نصیحت نامه یو خوږ او سلیس مثنوی دی، چې ټوله د تجنیس په صنعت ویل شوی او عبدالقادر خپله استادی او د شعر کمال پکېن ښکاره کړې دی، افسوس چې د دې کتاب فقط د سر یو څو بیتونه موږ ته را رسیدلي دي، چې د دې کتاب په ۱۵۵ مخ به یې وگورئ نور کتب ورک دي.

۴. څلویښت حدیث

دا یو کوچنی کتاب دی، تر ۵۰۰ بیته پوری رسیږي، وروسته تر حمد او ثنا د حضرت رسول ﷺ څلویښت صحیح حدیثونه یې په پښتو مثنوی ترجمه کړي دي دا کتاب ما لیدلی دی، دا څو بیتونه یې د نمونې په ډول لیکم:

ځکه ما څلویښت حدیثه په پښتو ژبه بیان کړه	پخپل ځان می گرانی کښینود پښتنو ته می آسان کړه
هوښیارانو دي ویلي هر چه دوي خبری ضم کا	هغه شخص به یو څاڅکی د څگر د وینو کم کا
مؤمنانو ته باید دی چه دا حدیث په یاد کا	گنهار عبدالقادر د په اخلاص په دعا یاد کا

۵. ادم خان او درخانی

د پښتو په ملی داستانونو کېن دا قصه خورا شهرت لري، د دې ملی قصې پهلوانان دواړه یوسف زی دي. آدم خان د حسن خان زوی، او درخو (درخانی) د طاؤس خان لور وه، دوی د مغولي اکبر پاچا په عصر کې (۹۶۳-۱۰۱۴ هـ) ژوندی وه^۲ دا دواړه مین خورا سوزناکه قصه لري، حماسي، عشقي نارې پکښې دي، د خوښی او ویر جذبات یعنی د کومیدي comedy او تراژدی tragedy مخصوص ځایونه او مواقع لري، دا قصه عبدالقادر خان لیکلې ده، مگر ما ته نده معلومه چې نثر وه که نظم، ځنی نیم منظوم مثالونه له دغې قصې څخه مستر راوړتې د خپل پښتو گرامر په مثالو کېن را نقل کړي دي.^۳

دغسې هم مؤرخ الفنستن پخپل کتاب د کابل شجره An Account of Kabul کېن د دغې قصې ذکر کړې دی، مگر

(۱) طبع هد هرتفرد ۱۸۶۰ ع.

(۲) د پښتو د شعر تاریخچه وگورئ په طلوع افغان کېن.

(۳) طبع د کلکتې ۱۸۵۶ ع.

افسوس چی دا کتاب هم ورک دی.

۶. یوسف او زلیخا

د یوسف او زلیخا قصه هم عبدالقادر خان تقریباً په څلور زره بیتو نظم کړې ده، په دې کتاب کې د ده ژبه خورا خوږه ده او د کلام اعجاز یې ښه ښکاره کړی دی، دغه کتاب د پښتو ادب له لمړیو او ښو آثارو څخه گڼل کیږي، د دې کتاب په سر کې داسې وایي:

په تازی ئې آغازی وه	دا قصه اول تازی وه
نظم، نثر، سخندانو	په فارسی کړه فارسیانو
په پښتو می دا قصه کړه	ما هم بيله تر حصه کړه
په لوستو ئې خوږ خاطر شیء	هر پښتون چه پر ناظر شی
مور د هم په دعا یاد که	له معنا ئې خاطر ښاد که
کل وقت ځنی وتلی	په خفیف بحر ویلی
هر گوهر پکښ شفاف دی	لکه بحر صفا صاف دی
هغه کس سحر مبین که	چه خفیف بحر شیرین که
بې ځوابه می حریف کړ	ما شیرین بحر خفیف کړ

دا کتاب ده په ۱۱۱۲ هـ کښ پای ته رسولی دی لکه چی وایي:

اته کم د پاسه کاف و	سن د هجر غین و قاف و
په پښتو شو انتخاب	چی تمام شو دا کتاب

مستر راوړتی انگلیس په گلشن روه کښ د دغه کتاب یوه برخه هم چاپ کړې ده د دغه کتاب قلمی مصوری او مطلا خوشخطی نسخې کله کله لیدلې کیږي، او بیل هم چاپ شوی دی. علاوه پر دغه کتابونو عبدالقادر خان نور پښتو قیمتی آثار هم لیکلي دي، چه اوس متأسفانه ورک دي، مستر راوړتی د "انتخاب شعر پښتو" په کتاب کې وایي، چه ده ۶۰ جلدونه تالیف کړي دي، مگر اوس مور ته تر دغو ۶ زیات ندی معلوم، گندی وروستنی پلټنی او تحقیقات دغه ورکي مرغړی او قیمتی غمی ومومي، او د پښتو ژبی دا گرانبها آثار له ورکتوبه وساتل شی.

خاتمه

اوس مور د دې مرحوم ادیب دغومره پیژندنه ستاسې سره وکړه، او د ده د شعر دیوان مو هم در وړاندې کي، هیله سته، چه د پښتو نور تحقیقات او پلټنی به د ده له سوانحو او ادبی خدمتونو څخه د پتی پیڅول واخلي، او پښتانه به دغه نومیالی ادیب تر دغه لا ښه معرفی کړي، زموږ خو دغومره دلاسه کیده چی و مو کړه.

استدراک

د عبدالقادر خان په سوانحو کښ د کابل لیدنه او سفر هم سته، له دې رباعی څخه ښکاره کیږي، چه کابل یې هم لیدلی دی:

له خپله بخته و چا ته زار کړو د څرخ ناسازی و چا ته شمار کړو
ډک دی د کښلیو د کابل ښهر هومره څه نشته چه یو ترې یار کړو

(قندهار، نوی ښار ۳ د زمري ۱۳۱۷)
عبدالحی حبیبی

(۱)

بَدَلِی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(الف)

ساقی پاڅه پيال له راکړه پانی بید کا
ستا په میو کښن نشا د یکرنگی ده
د رقیب خاطر به ولی لکه یخ شي
سیاه چشمانو څخه بوی د وفا نشته
چه په عشق سره ژوندی وی هغه نه مری
زړه ئې درست له ما نه یووړ لا ئې گوره
دا ځل ډیر ور ځنی بناد عبدالقادر شو
چه به بیا په بنایسته و اعتمید کا

دا خویونه که دانا سپری اختیار کا
عبادت د حق په صدق په اخلاص کا
په فقر او سخاوت کا بی منته
د دوستانو تل پند نصیحت وایی
له تمامو خلقو زیست په انصاف کاندی
شفقت مهربانی کا په کوچنیو
جاهلانو سره زیست په خاموشی کا
همیشه عبدالقادر غندی آزار وړی
چه نه څوک آزاروی نه له چا زار کا

چه ئې ستا خوړې خبری زړه صاف نکا
خدای پخپله ستا صفت دی بیان کړی
چه ئې ستا په شریعت قدم ثابت کړ
چه خلاف د له سنت کا ځای ئې اور دی
خدای به خپل گنه گار عفو ستا په روی کا
د طهور شراب هغو و ته لاف نکا
نشته شی چه مدح ستا د اوصاف نکا
له صراطه د هغه سپری خاف نکا
که له فرض او له واجبو خلاف نکا
ولی ستا گنه گاران به معاف نکا
په طواف ئې مفتخر عبدالقادر کړه!
خوار شی څوک چه تر روضه ئې طواف نکا

څوک چه مینه په دنیا لا په عقبا کا
 که د وصل له لذته ئې خبر شی
 د زاهد هله^۱ د حور او د قصور ده
 چه اعلی وی په اعلی به ئې نظر وی
 د خزان دوک ئې لیدلی دی په سترگو
 چه ئې شا په شا په کټ کټ ناستې^۲ نشی
 چه سبا به له مجلسه جدا کیږی
 چه د وصل په دولت دی سره جمع
 نپوهیږی سراسر واپه خطا کا
 د بهنیت و نعمتونو ته به شا کا
 عاشقان ئې و دیدن ته تمنا کا
 چه دانا وی همگی چاری ادنا کا
 چه بلبله په گلزار راشی غوغا کا
 دا فلک ئې په هواد خله^۳ جدا کا
 شمع څکه درسته شپه د سوز ژړا کا
 زمانه به ئې جدا به واویلا کا
 هر چه یار کا، هم هغه د ده غلیم شی
 څه به نور عبدالقادر یاری له چا کا

خدای به ژر پریشان یاران سره یو ځای کا
 پجهان کټن نوی نوی بازی کیږی
 د بهار د گلو گڼیت کولې نه شم
 تل به وار د رقیب جوړ را باندی نه وی
 دا دنیا راته ښکاره قمار خانه شوه
 بزرگی په وزر نده په ښه خوی ده
 بد خواهان به سر وهی هم به های های کا
 لا یوه تمامه نه بله برپای کا
 خپلی اوبښی راته مخکه گل ولای^۴ کا
 ځمور وار به هم پرې ساز شی که ئې خدای کا
 هر څو ډیر که وگتی آخر ئې بای کا
 بوم به کله په وزرو ځان همای کا
 زخمی شوی دی هر لور عبدالقادره
 څوک اوږه اوږه، ځنی آه آه، ځنی وای وای کا

که هر څو ورباندی غاو رقیب غماز کا
 په جهان کټن چه بدخوی او گنده بوی وی
 ناز ته مخ بویه نازک لطیف تر گله
 هر چه نه نیسی نظر له کښلیه مخ
 باد را والوت مخالف نا خدای بیهوش شو
 چه ئې نه د میو سود نه ئې د سیوری
 عاشق کله غوړ د دیو په آواز کا
 زمانه ئې ململ پوښه لکه پیاز کا
 هر مخ کله هونبره مخ لری چی ناز کا
 بویه دا چه ځان غمونو وته ساز کا
 گوره سر به په کوم لوری دا جهاز کا
 دا فلک ئې لکه سرو سرفراز کا
 له بې نیازه بې نیازی عبدالقادره
 همیش غواړه چی له غیرو د بې نیاز کا

۱. خله.

۲. نماستی.

۳. خبله.

۴. گل لا لای.

هر گور ډيره ناداني بورا بلل کا
 دا خراغ به بل تر کومه وي په باد کښ
 په سبا ئې په زشتي بدل ښايست شي
 خفي شرک لکه جلي ورته ښکاريږي^۱
 په شبنم سره د گل غوتي غوړيږي
 نندارچيانو به ئې شرحه د مخ وکړه
 چه خزان ور پسې شته مينه په گل کا
 يوه ورځ به ئې صرصر د فنا گل کا
 شب خراغ چه په شپه هونبره تجمل کا
 عارفان کله نظر په جز په کل کا
 د بخيل غوته لا سخته نم دمل کا
 تحير ورته آواز د لاتقل کا
 ستا قلم عبدالقادره مشک افشان شو
 چه ډير ډير صفت د زلفو د کاکل کا

په خزان کښ که نظر په گلو وه کا
 د جهان وړکول کل په عاريت دي
 د فلک آسيا په رود ځما د سترگو
 يو ساعت ئې خوشحالي اندوه وي عمر
 چه په اصل بوتې تريخ وي خور به نه شي
 پل ئې ځکه په جهان کښ مونده نشي
 بوي د مشکو د عنبر په جهان خور شي
 له غمونو ځکه خلاص عبدالقادر شو
 چه پخپله بخره خوښ شو حرص نه کا

که د خوړو په دعا فرشتې آمين کا
 د وصال په دولت ناست غافل مشه
 ترق به وچوي له غمونو که نوښد شي
 د خندا طالب د تل په ورې ورې ژاړي
 د قصاب له چاړې خوف د لاغر نشته
 قوت خو هونبره چه قوت ځني حاصل شي
 جهان څه چه اسمانونه به گډ وډ شي
 ژر به جمع پريشان رب العالمين کا
 جدائي و واصلانو ته کمين کا
 د ښاديو په اميد ښادي غمگين کا
 چه وژاړي خندا هاله ياسمين کا
 په رمه کښ تل پوښتنه د سمين کا
 که په ټوک ئې د اورېشو که غنمين کا
 که د تلليو حال ښکاره ورته زمين کا
 د خوړ زړه دارو په دا عبدالقادر کا
 چه د خوړو په دعا فرينښتې آمين کا

۱. ور خرگنديږي.

۲. خپور.

عشق دَ کل بلاؤ سر دَی خدای دِ څوک پر اخته نکا
 له وطنه سړی ورک کا و عالم وته ئې سپک کا
 پایمال مال و منال کا بد ئې رنگ بد ئې احوال کا
 نه ترې مری نه ترې رغیرې که دارو کا لا خوریرې
 هم تیره دَی هم تاریک دی تر وینسته نه لا باریک دی
 سوزنده لکه آتش دَی تر آتسه لا سرکش دی
 چه عاشق عبدالقادر شو حال ئې کل ورته ظاهر شو
 دا ویل کا ترې خبر دی خدای دِ څوک پر اخته نکا

هر عالم چه تن پرست شی کامرانی کا
 چه له خدایه ویره کا عالم هغه وی
 موافق چه ئې عمل له علمه نه وی
 دَ عالم فساد فساد دَ درست عالم وی
 دَ هغه عالم صحبت لکه دارو دَی
 اول علم بیا عمل دریم اخلاص دی
 چه بې علمه شیخی کا مریدان نیسی
 نمونځ روژه به ئې په ځان باندی تاوان شی
 بل ته وائی دنیا پریرده بې وفا ده
 نصیحت کا چه عیبت تر زنا سخت دی
 په عمل دَ گیلان سپی ور ځنی ښه وی
 په خوله ځان عبدالقادر گیلانی کا

دلربا که را ښکاره کښلی جمال کا
 کفایت په عاشقی کښ نه ځائیږی
 دَ وصال په وخت خبره لوی حجاب شی
 په بورجل ئې دَ کال غم را باندی تیر شو
 که ظاهر له نوره خلقه مشغولا کړم
 سپین وینسته دَ بدنامی به وسمه تور کا
 زه او یار په صورت دوه په معنی یو یو
 مخکه تخت آسمان ئې تاج ستوری گوهر شی
 دَ دوران له انقلابه لا بقا شی

له خاطره مینه^۱ محو غیر خیال کا
 محبت بنده زاده دَ پاچا سیال کا
 عشق عاشق گهی گویا گهی ئې لال کا
 انتظار یوه گړی په سړی کال کا
 زړه می تل دَ یار له غمه اشتغال کا
 چه آواز دَ صفا رؤیو دَ وصال کا
 څوک چی دَ خوشحالوی ما به خوشحال کا
 چه په سر ئې دا دَ مینی همای بال کا
 اعتماد به دانا څه پدا اقبال کا

د گور مړه به په ژړا په نارو گډ شى
که ښکاره عبدالقادر ورته احوال کا

نشته په جهان کښ خوک پدا قد و بالا
هیڅ سودا ونشوه ځنی تش لاسونه ولاړم
کله به خپل یارو ته بلی و نعم وکړی
هر چه دا سوال کا چه به کړم په کښلیو مینه
ډیر په شیوه درومې خدای د ژغوره له نظره
واړه ښایسته که لکه گل د یوه باغ دی
خه عجب صورت دى تبارک و تعالی
ویر دى^۱ پدا ښهر کښ لایق د خرید لا^۲
که تل به ئې جواب کو پ سوال کښ لم یالا
بویه چه یو ځل د ناموس مینه کا تالا
زیات تر نورو کښلیو خیال دماغ دی د تالا
لا ځما دلبره پکښ شان لری والا
دا څه ویل ندی چه عبدالقادر ئې وائی
پیللی ئې د نظم په تار دی لؤلؤ لا لا

چه دنیا ورته ښکاره شوه بې وفا
په اصحابو به پریوانه وه بې حده
چه ئې مخ وی د دنیا و ټولول ته
دښمنی ئې ده بهتره تر یاری
دواړه لاس ئې د خپل یار په وینو سره وی
که له چا سره یاری کاندې تر سره
د سلیمان تخت چی په باد ته آخر باد شو
په سکندر او په دارا ئې وکړې چاری
د هغه چه طمع نه وه چه به خوار شو
په ژوندون ئې خواروزار حیران پریشان شول
چه له کبره ئې سم نه ویل و چا ته
چه وښتو ئې تاب ورکړی و سنبل ته
چه به خواپخوا پراته وه له مهر ویو
و دنیا ته به مخ نکا بې قفا
په کفارو به وه زوز^۳ که ښه وی دا
خپل پردی ور ځنی تل وی شاپشا
په یاری کښ یار خراب کا تر یوحا^۴
نادانانو ته ښکاریری په حنا
لغه پسه باندی ته هم شه شیدا
په قارون په ژوندون وشوه تماشا
په شداد او په نمرود ئې وکړې لا
په دنیا کښ هسی مست و بې پروا
امته دار دی د تکر^۵ سبا بیگا
اوس کړې خبری آروی له هر چا
د سنبلو په دود ځای ئې شو صحرا
اوس پراته له تورو خاورو خوا په خوا
حال ئې درست عبدالقادر وته ښکاره شو
ځکه هسی ندامت کا له دنیا

۱. ډیر دی.

۲. کالا.

۳. په یوه نسخه کښ زور او په بله کښ زوژ راغلی دی، غالباً به خوز وی.

۴. نمر، آفتاب.

۵. په یوه نسخه کښ تکر په بله کی بکر دی.

چه پخپله خوله بیان د خپل هنر کا
 خپل گوهر لکه صدف ساتلی بویه
 امتحان د مرد نامرد په حادثه شي
 عاقبت به وینی وژاړی چه خاندی
 دون همت لکه خس بیا پریوزی په مخکه
 چه فنا خپله هستی کا په سره اور کښ
 چه منت ور سره مل وی تر دامن دی
 د بوریا نخښی په تن د مسکینانو
 په دې بزم کښ چه می د مراد وچینی
 د دنیا خوښی که واره ورته کښیردی
 چه پوخت د تلو راتلو کا چیغارونه
 د غم جنو په کوڅه مه څه خوشحاله!

ته لا هسی باد پیمې عبدالقادره

دم پدم د عمر باد غندی گذر کا

طول امل چه پدنيا عیش و انند کا
 لږ راحت به ئې په ډیر محنت بدل شي
 کبرجن چه قهقه خاندی پشا درومی
 خو د عشق په تیغ واژه شم غریزیرم
 نیکخواهان د پند ویلو صرفه نکا
 رخصت مه اخله په غلا را ځنی درومه

پدا هار کښ د اورو په طمع پند کا
 چه مرگ مخ ورته د نمر په دود څرگند کا
 پمعنی کښ پخپل ځان پوری ریشخند کا
 قیمت زیات واخلي گنی چه ئې بند بند کا
 نیک بختان بویه چه غوړ د دوی په پند کا
 کله څوک د ځان وژلو کار پسند کا

چه مي وليده بشر ستا
 گل له شرمه خولې پریردی
 د بادشاه په بادشاهی
 گل، شبنم، سبا، بلبلې
 تر عنبرو په ما ښې دی
 خود له خوده ښایسته یې
 د هر شی تسبیح به اروې

کمترین غلام شو نمر ستا
 چه په مخ شي برابر ستا
 خندا کاندې قلندر ستا
 ثنا وائي هر سحر ستا
 د پله خاوری سمندر ستا
 حاجت نشته د زیور ستا
 که غوړونه نه دی کر ستا

۱. هر گوره ښه څرگا.

۲. دا بدل په یوه دیوان کښ نسته، په بل کښ مقطع نلری، د لمړی بیت دوهمه مسری ئې هم ښه نه لگیری، مگر د پند پر ځای که خوند سي د دوهم بیته سره سمیری.

یار په هر لوری جلوه کا
خو بینا نه دی بصر ستا
تل دا خواست عبدالقادر کا
چه که خاوری شی د ور ستا

کښلی مخ ئې میاشت خجله کړه نمر هم لا
سرو لېانو ئې قیمت د لعلو کم کړ
چه تنها ئې همیشه په سر آخلم
نه یواځې پصورت جدائی خوار کړم
چه نگهت د یار د زلفو نسیم راوړ
په لمانځه کښ د یار ورځی را په یاد شوې
قد ئې سرو کړه سرکوزه عرعر هم لا
سپینو غاښو ئې بې آب کړ گوهر هم لا
د عشق بار می گردن خم کړ کمر هم لا
پدا اور دننه سوځی څگر هم لا
مشک خوشبوی په هغه بوی شول عنبر هم لا
د زړه آه می محراب وسو منبر هم لا
خو د زړه عبدالقادر سره جفا کړه
ستا جفا به وړی په سر په بصر هم لا

که گذر د یار په چم وکړې صبا
خو قطرې ځمور په یاد په مخکه توی کړه
ستا د زلفو بوی نسیم په چمن راوړ
په ژړا می د بڼو خارونه توی شول
لکه گل په بوی تر نورو گلو ښه شی
نصیحت په عاشقانو اثر نکا
تل تر تلو به ژوندی وی لکه خضر
چه ئې یار له غیره ځی د مرگ ساعت وی
تر سایه ئې د جنت خوښی مومی
لدې ملکه په عزت واته بهتر دی
ووايه ځمور پیغام په دلربا
چه په بزم د عشرت اخلي صهبا
له مستی شو د غنچو قمیص قبا
په لیمه می قدم ږده بې محابا
ښه خصلت زیاتوی حسن د خوبا
نه د پیر نه د استاد نه د بابا
که پخوله ورکا دلبره لام و با
دریغه مه وی د وصال د شپې سبا
د خپل یار قامت و ما ته شو طوبی
ساکنان ئې حرمت نکا د غربا
که رشتینی حب لرې عبدالقادره
بې ریا به در درومی محبوبا

(ب)

دا د عامی مستجا به کړې محیب
ستا له فکړه خالی نه یم خالی مشم
د عشق بار د لیونتوب په زور اخیست شی
چه وصال می بیا روزی شی له حبیب
اې تر فکر ځما زړه وته قریب
په قوت د عقل ورنشی لیب

لاس پلاس مراد و نور و ته ورکا
 هم تر ما پوری سرکوزی هم یار رد کړې
 ستا پقدر نا آشنا کله پوهیږي
 په قسمت ئې د پتنگ د اور لمبې کړې
 بې نصیبه به د هیڅ په لاس کښینوزی
 چه په سترگو ئې پردې د حسد پریوزی
 چه ئې کاندې و هر چا ته بد ښکاریږي
 له بدذات سره یاری عبدالقادره
 په معنی کښ دښمنی ده له نجیب

بیا په مخ ونيو دلربای نقاب
 گل شگفته شو په هر لور د بهار
 ریز ساقی می باقی در جام
 چه تا قدم په خاورو کښینو فلک
 چه جدا شوی مین راشی، بکن
 اور می قبول دی جدائی د نه وی
 ذل من طمع، عز من قنع
 بې خدایه ویره شرک خفی است
 ربه عمل می دی هم د بدی
 ته، رحیمی و کریمی و غفور
 عبدالقادر چه دا غزل کړ بیان
 څوک بې کاندې په پښتو کښ ځواب

که هر څو په ورځ و شپه کاندې طلب
 تر بې سین په قرآن که نظر وکړې
 ادب څه دی نیک و بد گڼل له خدایه
 سببونه حجابونه شول د وړاندې
 چه له شنې ونی نه سرې لمبې پیدا کا
 دواړه لب به ئې هغه عاشقان کښل که
 ساقی څه خو طربناکی اوبه راکړه
 چه اثر د بې خودی ترې پیدا کیږي
 ور به نشی تر مطلوبه بې ادب
 د ادب صفت دی کړی پکښ رب
 مستقیم په شریعت په روز و شب
 مسبب نشی لیده پدا سبب
 که له سرو لمبو بهار کا څه عجب؟
 چه له یاره سر و مال نلری لب
 لوټ غمونو کړ ځما د زړه طرب
 تل برجنه اوسه ونه د عنب

له خوړو می دواړه شونډی سبا نښتی چه می وزبښل په خوب کښ د یار لب
زړه پیاله عبدالقادره وینی می کړه
د آشنا په یاد ئې نوشته لبالب

که خبر شې د رندانو له مشرب نور به تیر شې تر څلور واړه مذهب
څوک د طمع د ادب لمانه نکا څه غرض د لیونیو له ادب
دا همه سبب څما د بدبختی دی چه دا هسی آزرده شې بې سبب
چه ترخه وېل د هونبره ډیر خواړه دی د خوړو به د څه خوند وی شکر لب؟
په هجران کښ ناقرار په وصال سوخی د عاشق د څه نصیب کړ څما رب
چه لقب ئې د سړی را باندې کښینو زیارت گاه شوم د فریتو له دې لقب
د نمر وصل مونده ستا په دلالت شې لا به کله طلوع کړې څما کوکب
ژرنده هاله څه حاصل کاندې چه گزړی یو زمان قراری مکره له طلب
یو ساعت د آشنا غم عبدالقادره
بهر دې د تمام عمر تر طرب

حاصل کړه مقصدونه د دنیا له هره باب آخر به په ارمان ورځنی څې سینه کباب
دا خرابه هیڅ امیر وزیر ودانه نکړه سعی د هغې ودانۍ کړه خانه خراب
د ډیرؤ تېرؤ وچاودې زهرې په ډیر طلب کښ تنده ما ته نشوه د هیچا لدې شراب
د سر وینسته د سپین شو، سپین د نشو د زړه توری نمر په تندې راغی ته لا وینن نه ئې له خواب
کانی دې نه زړونه چه نرمی ور څخه نه وی گیتی دې نه سترگی چه بې نمه وی بې آب
حرام دې که حلال دې خو د بویه چه اموال دی هیڅ ویره د نښی له عذابه له حساب
مست د دنیا کله بې اجله هوښیاریری مستی د دنیا بده ده تر بنگ و تر شراب
خاوری خپل وجود کړه څو لا نه بې خاوری شوی زده کړه که د نه زده دا خصلت له بوتراپ
پروت عبدالقادر دې د غفلت په توره شپه کښ
کله به را خپژې د توفیق کښلې آفتاب؟

درسته شپه ژړا فریاد سترگی بی خوب واړه دا کارونه ستا دی مین توب
چه می نو له سترگو نه ځی زړه می چوی مکره خدای د زخمی زخم بې زهوب
ډک خموڼه تشوم د عشق د میو لا تشنه سینه می هیڅ نده خړوب
و منصور ته د دار سر بورجل د یار شو عاشقان د نکا ډار د عشق له چوب
چه د عشق له اوره تښتی عاشق ندی د خپل ځان په سولو سی د پتنگ سوب

ناز پرور دِ خبر دار له قدره ندی خو هم ما لره راڅه د عشق آشوب
 چه له درده ځان ساتی دوا ته ځغلی
 له هغو عبدالقادره توب توب

(ت)

هیڅ له کبره نظر نکا ندی و خوار ت
 خوش روئی له خوشخوئی سره زیب کا
 خط د خپلی پیشانی پکنې ولولم
 په امید ئې د وصال لکه خلیل ځم
 ما په خوب کښ میاشت لیده په گریوانه کښ
 چه په نشت د دنیا خوښ په شته دلگیر وی
 دا څو ورځی عنیمعت د گل دیدن دی
 چه ئې تلکم په خدا خدا دیدن ته
 لک او کروړ که پسې خرڅ عبدالقادر کا
 هم تیر عمر به را نه شی په بیارت

په یوه نظر چه وکړی ساقی مات
 د فراق لمبو می^۱ ننه لرمون وسو
 عاشقی می مادرزاد خوی و خصلت دی
 روح په مثل د آدم قالب حوا دی
 چه عیسی د تعلق له بار خلاص شو
 عاقبت به مجاز واره حقیقت شی
 پکنې بند په دواړو پښو عبدالقادر شو
 خلاص د نشی ستا د مینی له حمات

ما چه فهم وکړ د دې دور په برېست
 هیڅوک هوښیار نشته د دنیا پخرابات کښ
 سل ځل پیاله د صافو ورکړه ترې به واوړی
 شکست ئې په درستی کښ دی درستی ئې په شکست
 څوک مستی په می کا څوک د یار په شونډو مست
 هر چه ئې پیاله د درد نصیب وی په الست

۱. لمبو دننه.

۲. ماما.

پاڅی ستا په ناسته غم اندوه ځما له دله
څه نسبت د مینې چه فرشته به ئې په سپی کا
جگی جگی تل کړه دا برخاست او دا نشست
خاندی و رقیب ته یار هه ځما په قسمت
لا به محبت د زړه په نیست لری تر هست
لوی هلک به واړه اخر تا ته وچار وزی
ځان که لکه مخکه کړې عبدالقادره پست

چه بدل په عبادت نکړې عادت
چه سبب ئې د دوزخ ځما کشتن وی
بیا به نه مومې لذت د عبادت
بیا د نه موم دا هسی شهادت
هوسی درومی د مجنون په عیادت
که مونده شوی په چوری سیادت
چه مفطور وی هغه څوک په بلاد
هغه مرگ دلې هورې دی سعادت^۱
چه هیڅوک می نه پوښتنه نه ماتم کا

نمر و ته نه گورم گورم زه و خپل نگارت
لیری له ما مخه ځی چه ځې اروا له تنه
گل ته نظر نکړم نظر کړم هغه رسخارت
ومرم که و نه مرم که یو دم شې له ما بیارت
کوی ته به ئې درومم نه به درومم و گلزارت
چین ماچین ته لارم نه چه چین ماچین تا تارت
راغی خبر را نغی طیب و خپل بیمار
هیڅ ئې را پرې ننبول غم ئې پرینو و ما خوار
رایش چه راشی تللی جان عبدالقادر ته
هر څو تللی جان که تن ته نه راځی په بیارت

په اذل چه ئې د بدو دی سرشت
په هر چا باندی شوه خپل لاره آسانه
خوک په لور د کعبې ځی څوک د کنشت
په ژړا په غم په لوری د بهنیت
”هر کس بدرود آخر هر آنچه کشت“
دوی غلیدلی هلکان دی د دربشت^۲
ځما ستا د زلفو یو دی سرنوشت

د مقصود په لوری څه عبدالقادره
که په رو د نقشبند ځې که د چشت

۱. مقطع نه لری.

۲. یو ډول لوبه.

مخ که واپروی دلبر خما و لورت
 همیشه د جدایی پدرياب دُوب یم
 د زړه زور د صورت توان می هسی کم شو
 غمخواره به خما خرنگ عمخواری کا
 لاله زار به همه واره قبرستان شی
 توری زلفی ئی د مخ په تاو تاویری
 حد د چا دی چه ئی لاس پر خساره یدی
 چه دایم تر رنجو توری بی رنجو وی
 چه منکر ته یار ستایی عبدالقادره
 په معنی د نمر صفت کوې و کورت

بیا می نوې مینه ورغله و دل ت
 چه دا هسی شان په سرو لمبو کنب اوسی
 سترگی سرې لاسونه سرې جامې گلگونی
 کوم کم بخت سرې پنبیمان کړې چه رانغلي
 چا چه یو ځله لیدلی هغه مخ وی
 د راتلو زیری د باد په چمن وکړ
 دا اوړو په ژړا لا کلونه وا شی
 لا خدا ئی درسته کړې نه وی خورشی
 چه و مخ وته ئی گورم ننداره می
 مگر گل به همیشه په باغ کنب اوسی
 ډمی تار ئی د زلفین و ما راکړه^۱
 وایه وایه دا بیان عبدالقادره
 دواړه غوره می نیولی ستا ویل ت

بل کړه د اخلاص به غوړ خراغ د عبادت
 سترگی کړه اوړه باران د اؤنبیو ځنی درومه^۲
 هسی رنگه ومړه چه خپل ځان له خلقه خلاص کړې
 غم د نورو اخله په چا مېرده خپل غمونه
 موم د عصیان ویلی کړه په اور د ندامت
 گندی د میوه کاندې نهال د محبت
 نه ئی چه سبب شی د خلاصی ستا رحلت
 پاته به د نوم شی په جهان د فتوت

۱. څوک وروړه شی و سره سکورت.

۲. کټ مټ ولیکل سو.

۳. اوړه.

تخم ئې يو خُل دَ کمینى په خاورُو پټ کړه
 خوښ پخپله بخره شه حسد له هيچا مکړه
 موږ به هرگز نشى دَ حرص د کاختى وړى
 ناست په اور کښ بڼه يې نه دَ بدُو په مجلس کښ
 سوځى دَ حسد په اور وجود دَ حاسدانُو
 ستا تدبير دوړخ دى جنت کار سپارل تقدير ته
 پاڅه ساقى راکړه پيال له ميو ډکه
 ستا پيال چه وڅښم وېل کړم له خط و خاله
 يار مې باده خور شو څرنگ زه ځنى انکار کړم
 ستا په تله مې باغ دَ سعادت پژمړه کيږى
 هر چه له چا اورې غوږ کانه کړه ترې تيريره
 مکوه عبدالقادره چا سره حجت!

خپلى مینى لیونى کړم و عالم تَ
 چه قلم دَ جدایی ځما واهه شو
 چه دَ نمر اتلس مخه شى په کښته
 زه ملنگ په دوهه پروت دوهه مې خوښه
 هر امت چه دَ رسول پیروى نکا
 اوس به څه له چا مانه کوَم ۲ قلم تَ
 په ژړا مې سترگی سرې کړې و شبنم تَ
 مخلوقات به گورى ستا فضل و کرم تَ
 دَ دوهې دَ لوگي خوند دى و ملنگ تَ
 سرنگون به بیا ور درومى جهنم تَ
 زه ”قادر“ ئې بې آتسه په اور وسوم
 لږ دَرَب دَ پاره ووايه صنم تَ

(ج)

نن ئې بیا کښېښو په سر باندې دستار کج
 مخ به چیرى راته سَم کړى په یاری کښ
 فلک تا غندى ډیر سَم کړه ته وروستى يې
 دانا وړان کارونه جوړ په دانایى ۳ کا
 په راستى کښ چه مونده رستگارى شى
 لکه مست هاتى په لار کوى رفتار کج
 له همیش به ئې لرى راته نگار کج
 له غروره به تل څو درومې په لار کج
 په تعجیل سره نادان کاندې سَم کار کج
 سکه زنهار و چا ته مه وایه گفتار کج

۱. سوي.

۲. وایم.

۳. دانا، وړان کارونه ساز په تانی کا.

هر چه سَم خِي په روزگار کښ غم ئې نشته هميش غشي مومي تاو دَا ستا کار کج
 سبره هيڅ په ټيټو ونو لوئې مکړه ستا به هم کانده قامت کاندې روزگار کج
 که فلک ورسره کور شي غم ئې نشته
 مکړه خدای عبدالقادر سره خپل يار کج

(خ)

چه ئې سپې کړه دَ دِنيا له ځانه چنځ هم هغه کاندې ځان خلاص دَ ديو له اخ
 چه وِيل دَ عرفان کا اثر ئې نه وي ابليسک دې ځنی تنبته په فرسخ
 په خفيه ذکر ئې ژر مری خفه کړه که شيطان دِ په خاطر کا منگل شخ
 دَ فراق لمبو وهلي را نژدې شه چه سينه دِ کړم په مثل دَ سينې بڅ
 ستا ديدن رمق را پاتو دې پرې پايښ جگي جگي ياره ناست اوس را خڅ
 د توبې درياب ئې تا وته پيدا کړ
 سپين کړه ځان عبدالقادره له وسخ

(د)

که دَ نورو توانگري په سيم وزر ده دَ عاشق ده په سپين زړه په چهره زرد
 لکه تېرې له سړو اوبو خط مومي مشتاق لا مومي لذت دَ يار له درد
 په سپين مخ دَ ويښته ندی تور لوگی دی چه وتلي دې ځما له آه سرد
 چه دَ توري مخ ئې سور کړ پميدان کښ هم هغه سرخ روئی يوسې له نبرد
 بل گناه ئې بې مردې نه ښکاريږي چه نامرد سړي کينه کاندې له مرد
 که په شاه باندې په کيش په سمور تير شو گدای هم په گند کښ روغ ووت له برد
 په نامرد مشک و عنبر لونې فلکه آلوده لرې دَ مرد چهره له گرد
 خپل نصيب کړ په تا خار عبدالقادره
 يار که هر څو حسن زيات لري تر ورد

نا آشنا تر آشنا ښه ئې نن اوکاند لدې پسه زړه له چا سره مه خاند
 که ئې لوی دَ زړه په ويټو لکه گل کړې هم هغه به په زړه درکاندې شنه تاند
 چه ترې سر ئې ځان لوگی کړې قربانيږي دَ جفا په اور دِ سوځي لکه سپاند

خپل پردې ته خای د طمع پاته نشو
د عزت^۱ ترخو ته ځان نیولی نشې
بې اجله به ئې خلاص له درده نشې
د ستم په ښکر د غوڅ^۳ عبدالقادر کړ
په ظاهر صورت سړی په خوی یې داند^۴
خدای د نکا څوک پخپل چارو درماند
په خوړو پسې د مچ غندی گرزاند
د بدخوی سیاره^۲ په چا مشه هړاند

زه د تل وینم وزان د سحر باد!
چه ئې لاس د دلاسا په تندې کښیږدې
نه تنها فیض نثار کړې په گلونو
په ښه بوی د باغ گلونه معطر کړې
ستا په راغله د باغ ونی زر ریزی کا
پرورش د بهره مندو بوټو وکړې
چه تر منځ د قاصدانو لاری بند شې
و یعقوب ته د خبر د یوسف راوړ
د وصال په زیری هسک عبدالقادر کړه
پرې یستلی دی هجران له لاد باد^۵
په مقدم د شی سینه د عمجن ښاد
قراری د بیمارو شی له فریاد
لا خاړونه امیدوار دي ستا له داد
په نفس کړې د غنچې غوټې^۶ کشاد
سیر ته د بار له باره کړې آزاد
بې بهرې بوټی وکارې له ښیاد
پیغام یار ته د یار راوړې له هواد^۷
نامراد د هم آغوش کړ له^۸ مراد

صاحب د ولایت نمک له هند
د کوثر د اوبو آب د مخ لړینه
په دا دوه حرفه ادا مسلمانې ده
هر پیوند ئې د ذلت قطعیت^۹ کاندې
چه ئې اوس په ټولولو نه مړیږې
د دې دواړو یې ساز شوی ځما جند
د مشتاقو ځنی نه ماتیرې تند
هر چه نه پسندې په ځان په چا مه پسند
پادشاهی تر تا قربان د عزت گند
هم دا خپل دولت به وکا پتا شند

۱. که عزت، عزلت شی ښه نه وي.

۲. یعنی سالنډی.

۳. خوړو.

۴. x.

۵. غوټه.

۶. هیواد.

۷. نامراد هم آغوش کړې له مراد.

۸. له آداباد.

۹. قلعت.

د زاهد له صومعو عبدالقادره
ووزه مراد د خپل خاطر غواړه له رند

اې په زنی ناشپاتی په شونډو قند
خوش خرام گل اندام عنبر موی
که زاهد دی که عابد ترې نه خلاصیږي
منور د کړ عالم د مخ له نوره
ستا په تش نظر می رنځ د زړه ورکيږي
په هجران به د ترکومه خوار و زار یم
په قامت تر سپړونې لا بلند
خود نمای خود ستای خود پسند
خلقې د کړې په تورو زلفو بند
لکه نمر په تمامی عالم خرگند
یو ځل وگوره و ما ته سترگی برند
په وصال می بهره مند کړه بهره مند
هر قدم په فهم ږده عبدالقادره
د عشق لار کوهی کوهی ده کند کند

(ډ)

چه مي وليده د يار سره اغيار گډ
آئينه د زړه صفا له خاکساري شي
عندليب د زړه له تاوه نارې وکړې
هر يو گل می په زړه خار غندي خرخيږي
ستا په زلفو کښ می زړه هر گور پريشان شو
نادانی نادان هميش لري په عيش کښ
په فرياد شوم په ژړا شوم په جیغار گډ
هم په دا له تورو خاورو شه خاکسار گډ
چه ئې وليده له گله سره خار گډ
چه بي تا شم کله کله په گلزار گډ
مسلمان د نکا خدای په هندوبار گډ
هوبسياری د غم په سيند کاندې هوبسيار گډ
چه آخر ځنی واته په ډير ارمان دي
نه به شي عبدالقادر په دا بهار گډ

(ر)

مزین ئې کا یو خو په افسر سر
اورنگ زیب به څه خلاصی ور ځنی مومی
ځکه نوم ئې د ذهب ور باندې کښیښو
نن په څو له تورو خاورو سره پروت دی
برایه می آشنا وليده په خوب کښ
که په اصل واړه یو دی په دا څه شو؟
په معنی کښ بشر نه دی پړانگ لیوه دی
بیا ئې مات کا د دوران غضنفر فر
دا مزی دارا شکن دی سکندر در
چه د باد غندی هر دم کا گذر زر
چه ئې ډک و همیشه په دلبر بر
په ژړا می کړ په اوشیو بستر تر
په قیمت سره سم نه دی گوهر هر
چه د ده د لاسه مومی بشر شر

هر سپړی پخپل مقدار خریداری کا
 ځنی آس ځنی ټټوان ځنی خرخر
 په ښکښل ئې سرفراز عبدالقادر کړه
 د ژوندون له باغه خوره د سمنبر بر

که هر څو لعل آبدار لری دلبر
 د هغو شهلا نرگسو له فراقه
 هر یو گل ئې د ښایست د باغ منظور وی
 راشه وگوره ځما زیبا صنم ته
 سر و سر د خجالت په مخکه کښینو
 د ژوندون چینه یادیری په تیاره کښ
 چه سنبل ئې باد پریشان په نسترن کا
 چه غنچه ئې شگفته په تبسم شی
 که له ډیره رشکه وچوی حد ئې څه دی
 که ئې نوش عبدالقادر د شکر مې کا
 پرې به شی د مرگ تلخی شهد و شکر
 نشو هیڅکله پرې یخ د چا ځگر
 همیشه می تر نرگسو ځی گوهر
 ولی لا ئې په سمن لگی نظر^۱
 که به گورې په یو ځای هلال قمر
 چه سر هسک کړ په بستان د یار عرعر
 ما ته خدای راکړه چینه^۲ تر څنگ د نمر
 په غروب شی د عاشق د بخت اختر
 له گوهر و ئې جهان شی منور
 چه له ملا سره ئې مو وهی کمر
 که ئې نوش عبدالقادر د شکر مې کا
 پرې به شی د مرگ تلخی شهد و شکر

پرې راشه ځما د سترگو تور
 ځما ستا له مینې هر څوک^۳ خبردار دی
 عاشقان له تهمتو نه خلاصیری
 سپی که هر څو غیا ډیره کا مزی ته
 که نمخن^۴ وېل د نکیری و ماته
 چه رقیب وته ښکښل کوي زه سوځم
 مستغنی ئې د جهان له بادشاهی کړم
 خو د توری سترگی توری خاوری ندی
 تل پر مخ عبدالقادره د یار گور
 خدای می مکړه د زړه مینه لتا نور
 څه به ویره کړې له شرمه له پیغور
 همیشه باندي غوغاوی لور د لور
 مزی هیڅ نکا پروا د ده له شور
 کله کله راته کړه خبره سپور
 جگی جگی بی له ما نه مه زور
 د همای تر سیوری به ده ستا سیور

۱. هر یو گل می د ښایست د باغ منظور دی ولی لا می په سمن لگی نظر

۲. ما ته خدای کړه دا چینه.

۳. ډیر عالم خبر شو.

۴. په دواړو نسخو کښ دغسی دی.

مخ په هر لوری جلوه کوی د یار^۱
 بې محابا راکړه کښېږده قدم
 په بد صحبت د نبی زوی شه خراب
 په ورکول د سروصال مونده شی
 طعن و پیغور و ما ته مکره شیخه!
 که رقیب و وینې له یاره سره
 د خواب څوک دی چه آواز وکاندی
 البصروا البصروا اولوالا بصر
 ليس في الدار غيرنا ديار
 اتقوا من مجالس الاشرار
 ابشروا يا معاشر التجار
 انا عاصي و ربنا غفار
 قل اعوذ برب ليل و نهار
 لمن الملك واحد القهار
 رب ښه یار عبدالقادر ته ورکړ
 وقنا ربنا عذاب النار

نه به ستا د ښایست^۲ تل وی هسی دور
 چه دا دواړه بقا نه لری تیریری
 زړه د سخت دی په سختی تر سخت کانی
 بې جوهره ښایست نه لری هیڅ قدر
 چه په بد نظر نظر وکړې اوبه شم
 مخ له یاره جار یستل خندل رقیب ته
 نه به زړه وی د عاشق مدام په څور
 بیهوده هومره ستم کړې هومره جور
 که درست تن د مصفا دی تر بلور
 د شاهانو په لاس باز کښینی نه میور
 څه حاجت دی په ما خوار د هومره زور
 واه واه واه عجب یاری ده عجب طور
 هسی یار عبدالقادر په بخره بیا مونده
 چه صورت ئې د سپی، خصلت د بور^۳

ای چه د ښایست په باغ کښ گل لرې بې شمار
 شونډی ئې مهره زلفی ښامار ترې جار وتلی
 ځما و ستا تر منځ د ځما ستا وینا نه بویه
 سخت دی د نیمگریو طبیبانو ناز تر مرگه
 پاس په بام ولاړه د غمزې ناوک په گرت^۴ کښ
 هیڅ به د کم نشی یو څو گل ور ځنی مار
 بویه سربازان چه مهره اخلی له ښامار
 نشی په یاری کښ به همار او تمار^۵
 مرگ ته غاړه کښېږده دارو مه کوه بیمار
 زړه به د زخمی کا، په دا لاری مه څه یار^۶

۱. مخ په هر نور جلوه گر دی د یار.

۲. حسن.

۳. یعنی پلنگ.

۴. هندی دی یعنی ماته او تاته.

۵. د لمر توری په پښ د گوتی منځ ته وائی.

۶. دا بدله مقطع نلری.

زړه می هر گور و له هجرانه افکار
 سر و سر کوز له انفعاله کاندې
 څوک به لاله د یار د مخ کا مخی
 په موافق د محبت شی عتاب
 متحیر ئې په لیدو د جمال
 خو اتصال د عاشق شی نصیب
 باغ و شاهد ښه ښه یاران موجود
 گوره بیا کله رایشی هغه وخت
 شکر حق را که باز آمد یار
 چون خرامد بسوی باغ نگار
 آن سیه دل کجا و آن رخسار
 مشو از جور یار خود آزار
 همه خوبان چو صورت دیوار
 خواه در باغ و خواه بر سردار
 خیز ساقی شراب ناب بیار
 که نهم لب بلب شکر بار
 نور د زړه مراد عبدالقادره پریرده
 گر بیا بی مراد دل این بار

یار هغه چه گهی مهر کا گاه قهر
 گاه باران شی د ژوندون اوبه کا نوی
 که دا هسی یار مونده شی پطلب کښ
 شپه او ورغ آه و فریاد سوز و گداز کړه
 و عاشق ته د یار غم هر گور ارزان شی
 گوره خو عالم به وړک څوک به خراب کا
 د زړه باز به د هاله د فکر ښکار کا
 که هر څو عاقل هوښیار خو لیونی شی
 په ارمان په حسرت لاپل له جهان
 کله کله نوش دارو شی، کله زهر
 گهی اور شی سرې لمبې کا تمام ښهر
 سستی مکړه هم ئې پټ غواړه هم جهر
 له هجرانه روان کړه د سترگو نهړ^۱
 که مونده شی په تمام هوس د دهر
 لور په لور د فتنو سیند وواهه لهر
 که بیدار وی په وروستی په ورومبی پهر^۲
 چه به خوب کښ ور ښکاریری پریچهر
 که پرویز و که دارا که منوچهر^۳

(۴)

چه ئې زړه ځما سوری د عشق په تیر کړ
 ستا د مخ آفتاب پر وخت پرې رڼا شوه
 له هوسه په خندا خندا په شا ولاړ
 چه ئې زړه د یار په وصل کښ خوشحال و
 تر هغه سوری می مخ د اشنا څیر کړ
 چه ئې ستا په تورو زلفو کښ شبگیر کړ
 سخندانو چه گل ستا د مخ نظیر کړ
 یو په سله تر هغه هجران زهیر کړ

۱. دا غزل په یوه نسخه کښ نسته، په دې نسخه کی دا مسری ناقصه ده.

۲. په منقول عنها نسخه کی نسته.

۳. په منقول عنها نسخه کی مقطع نلری.

له دې اوره سوزان اور د بيلتانه دى
 ځكه ځان هندو وسولو وته خير كړ
 له هجرانه به څه ډار عبدالقادر كا
 چه ئې خيال د يار د مخ په زړه تصوير كړ

نېر د بيا هجرانه ډير عالم به غم كړ
 چه څو كاله مې^۱ ټول كړى په خوارى و
 له پيچونى^۲ د د غم سپاره ښكاره شول
 تور لوگى د آه له هره ځايه خيژى
 لكه تا كړه د اميد غنچه سر تويه
 بلبلان ئې له فراقه په نارو شول
 سن زر سل د جدايى خورلس د پاسه
 كور په كور د په دې ملك نوى ماتم كړ
 هم هغه عيش د بدل پغم په دم كړ
 د هوس لښكر د درست برهم درهم كړ
 رڼا ورځ د پعالم باندې تور تم كړ
 خزان كله په گلونو دا ستم كړ
 له دې غمه د د سېر گردن خم كړ
 دا غزل مې په بياض باندې رقم كړ
 نور به څه عبدالقادر له چا خدا كا
 تا سېر كال د اشنايى قدم كم كړ

(ز)

خو خبر نه دى وگړى له دې راز
 عارفان چه له خوديه ځان خالى كا
 كه په عشق كېنې نسب شرط د محبت وى
 امتياز ئې تر منځ حسن را پيدا كا
 چه ئې ونغښته لمن له خار و خسه
 چه آغاز د چارى ښه انجام ئې ښه شى
 زه پدا و خپل مېن ته پېښكېنې نه وړم
 ستا به ساز بې سوزه هيڅ سره و نشى
 سيند خونى، باد مخالف، شپه توره تمه
 لوړه تنده رنځ زحمت نورى خوارى
 گڼه بيل حقيقت نه دى له مجاز
 تسبيح اړوى د شپيلى^۳ له آواز
 د محمود مينه به نه وه له اياز
 كنه فرق د بد خوښى نشى له ناز
 سېرونه شوه په باغ كېنې سر فراز
 دانا ځكه تل په بيم دى له آغاز
 چه كمى د هيڅ خيژ نلرى بې نياز
 اې ځما دله تمام له سوز و ساز
 گوره چرته به شې سر ځما جهاز
 همگى واړه آسانه دى تر آرز
 چه خپل يار عبدالقادر ته په نيت ښه وى
 نور ئې كومه اندېښنه ده له غماز

۱. ئې.

۲. دا كلمه كه په نون وى په معنى د ډير گوچنى او ذره وشمه شى راځي، او كه په ميم وى (پيچونى) يعنى لوړتيا، بلندى.

۳. شپيليه.

(س)

ته ور درومه خپل هوا کوڅه هوس
له ازله غم ځما د زړه نصیب دی
گله تا د خدای تازه لری پباغ کښی
ما ژوندون د محبت له اوره بیا موند
چه خپل زړه را ځنی نیوی ئې نشم
ساقی زه د صافو میو لایق نه یم
په سرو شونډو ئې تور خال دی چه ښکاریږی
که وصال عبدالقادره د یار غواړې
یو قدم په دنیا کښیږده بل په نس
تر هغه چه د پخوا کړ یو په لس
چه خلاصی می ځنی نشی یو نفس
اور په بخره د اغزیو دی د خس
ځکه سوځم په اختیار لکه ققنس
ستا په زړه به څرنگ مومم دسترس
هزار شکر که دارو کړې د بکس^۱
که دا نښتی دی په شهد وکښ مگس

(ش)

خیال ئې چه په زړه کښی د رخسار ساتم همیشه
بحر په کښتی کښی نه ځائیږی سیند د اوبسیو
ستا چه خوشحالی کیږی، ځما په خواریدلو
عیش منغض شی په ورتله ځما د خلقو
ډیر را باندي خور دی په بل چا می پیرځو نشی
خوبش ئې په آواز یم چه فریاد عبدالقادر کا
ځکه ئې دا هسی شان افکار ساتم همیشه
ننه په کوگل کښی گویا نار ساتم همیشه
خو به زه په سترگو کښی حصار ساتم همیشه
پسله دې به ځان تر خوارو خوار ساتم همیشه
ځکه له عالمه ځان کنار ساتم همیشه
پټ ننه په زړه کښی ستا آزار ساتم همیشه

(ښ)

دلبر مخ راته ښی به هر آئین کښی
که په زلفو کښی ځای وکا زړه را کاږی
کله کله په ترسا کښی مخ څرگند کا
په خراغ کښی تجلا وکا پتنگ ته
نور او نار ئې د جمال جلال اثر دی
که په تور کښی جلوه گر شی که په سپین کښی
که په سترگو په رخسار او په جبین کښی
د صنعان په دود ئې وران کاندی په دین کښی
بلبلانو ته ښکاره شی په نسرین کښی
قهر مهر ئې په تریخ او په شیرین کښی

۱. راحت زاخیلی لیکي، چه بکس يعني خورا لږ او نه څه، خوشحال خان وائی:

نورؤ حریفانو ډکی ډکی پیالې نوش کړې ښه چه د خوشحال پیاله ئې ډکه په بکس کړه. له موقعه سره درد هم جوړیږی!

که اثر ئې د لبانو پکېنې نه وې نه به و هونېره خواږه په انگېن کېنې
یوه خدایه عشق یو څرنگه لوی شی دی چه ئې ځای نشی په چرخ او په زمین کېنې
گنج همیش په ویرانه کېنې ښخاوه شی امانت ئې ځکه کېښېنو په کمین کېنې
په هر څه کېنې گوره یار عبدالقادره
که د نشته شک گمان پخپل یقین کېنې

(ط)

چه صادر شو ستا له لوریه په ما خوار خط له خاطره ئې اندوه کړ تار په تار خط
معطر له خوشبویی اهل د مجلس شو چه می واکړه لفافه د عنبر بار خط
په تحقیق چه نیم دیدن ور لره یو سی له هواده چه یار وکاندې په یار خط
سبزه نه ده چه په مزکه زرغونه شوه دا د خپلو راتلو را ستاوه بهار خط
حسن خط د ویزاری و مخ ته ورکړ چه ښکاره شو به عذارو د نگار خط
هیڅ زنگی به ئې په هیڅ رومی ونکا لکه کاندې په سپین مخ باندې ناتار خط
ستا د شونډو مهره څوک واخلی دلبره چه ترې پریوت چاپیره لکه تور مار خط
د ښایست آفتاب ئې پټ شو لیدی نشی چه ئې پاڅیده په مخ لکه غبار خط
د ده کبر ستا اندوه ئې له زړه کم کړ
منت کړ عبدالقادره په تا بار خط

(ظ)

که هر څو نصیحت ښه وایې واعظ بهتر دی چه ما ته نه وایې واعظ
عاشقان په عشق کېنې کله نور څه آروې^۱ وکتو ته وعظ څه وایې واعظ
نصیحت و لیونی ته لیونتوب دی که پاڅه وایې اومه وایې واعظ
په خاطر باندې می سخت ترکانې لگی پند که نرم تر اوبه وایې واعظ
لا تر ما په زړه کېنې ته باندې مین یې مذمت د عشق په خوله وایې واعظ
په خلوت کېنې په خلاف دواړو کار کړې هر چه ته په منبر ښه وایې واعظ
ستا وکل را باندې ځکه اثر نکا چه ته نکړې هر چه ته وایې واعظ
تر گنډیر دی لا ترخه عبدالقادره ته
که هر څو ورته خواږه وایې واعظ

۱. عاشقان یې عشقه کله نور څه آروې.

بې ما څوک څما له ياره مومي حظ
 د يار مخ دې منور د خدای له نوره
 فقيرانو ته ښکاريږي سرې سکروټي
 طالبان د دنيا سپي، دنيا مرداره
 نس مگس رياضت، اور، ور ځني تنبتي
 په مجنون د هلكانو کاني گل دی
 د آزار قدر د نورو څخه نشته
 پانده کله له گلزاره مومي حظ
 کافر کله له ديداره مومي حظ
 دنيا دار که له دیناره مومي حظ
 سپي هر کله په مرداره مومي حظ
 زړه پتنگ، پتنگ له ناره مومي حظ
 څو ئي ولي هونيره واره مومي حظ
 عاشقان د له آزاره مومي حظ
 خاص الخاص عبدالقادر پري پوهيږي
 عام به څه ستا له اشعاره مومي حظ

(غ)

يو ځل بيا هغه نگار وليدی دریغ
 چه قرار ور ځني لار له ډيره غمه
 د پسرلي گلونه وا په باغ او راغ شوی
 په خندا خندا راتلی تنی شلیدلی
 چه له ډيره کبره سم نه ځي په لاری
 چه په تله ئي نور څما له سترگو يووړ
 د بيلتون ئي انديښني له منځه ولاړی
 په عاشق باندی ئي مهر رنگا رنگ کړی
 چه په هجر کښي ئي حلق څما تريخ کړ
 پاس په زړه باندی می میشت د غم لښکر دی
 هوسی سترگی گلرخسار وليدی دریغ
 بيا هغه خاطر قرار وليدی دریغ
 د بلبلو پري چيغار وليدی دریغ
 له مستی ئي خپور دستار وليدی دریغ
 هغه ترک کور رفتار وليدی دریغ
 ښايسته نور الابصار وليدی دریغ
 يار له يار سره کنار وليدی دریغ
 تر نظر ئي رقيب خوار وليدی دریغ
 په دوو شونډو شکر بار وليدی دریغ
 دا لښکر می تار په تار وليدی دریغ
 دا آرزو عبدالقادر لری په زړه کښ
 چه د مرگ پخوا خپل يار وليدی دریغ

چه آخر به ځني درومی سينه داغ
 چه داخل دی د دنيا په خرابات کښ
 تش ساتل د ده نصيب نور به ئي يوسی
 د بلبلو غندي گڼيت په گلو نکا
 په طلب ئي بادشاه گزړی گدای بيا موند
 په لحد کښ به د شمع رڼا نه وی
 سرې سرې اوبی د مجنون دی څخیدلی
 بيهوده باغوان نازيږي په دا باغ
 په وار وار به واره څښی د مرگ اياغ
 په دنيا دنيا دار ولی کا دماغ
 په مراده باندی ناست وی لکه زاغ
 که آرام که آسایش دی که فراغ
 مگر يوسی در سره د آه خراغ
 ريژیدلی لاله گل ندی په راغ

دَ نیستی په لاری څه عبدالقادره
گنډی بیا مومې د یار دور سراغ

یو ځل بیا هغه نگار ولیدی دریغ	هوسی سترگی گلرخسار ولیدی دریغ
چه قرار ور ځنی لار له پیره غمه	بیا هغه خاطر قرار ولیدی دریغ
د پسرلی گلونه وا په باغ او راغ شوی	د بلبلو پرې چیغار ولیدی دریغ
په خندا خندا راتلی تنی شلیدلی	له مستی ئې خپور دستار ولیدی دریغ
چه له هدیره کبر سم نه ځي په لاری	هغه ترک کور رفتار ولیدی دریغ
چه په تله ئې نور ځما له سترگو یووړ	بناسته نور الابصار ولیدی دریغ
د بیلتون ئې اندیښنې له منځه ولاړی	یار له یار سره کنار ولیدی دریغ
په عاشق باندی ئې مهر رنکارنگ کړی	تر نظر ئې رقیب خوار ولیدی دریغ
چه په هجر کښی ئې حلق ځما تریخ کړ	په دوو شونډو شکر بار ولیدی دریغ
پاس په زړه باندی میشت د غم لښکر دی	دا لښکر می تار په تار ولیدی دریغ

دا آرزو عبدالقادر لری په زړه کښی
چه د مرگ پخوا خپل یار ولیدی دریغ

چه آخر به ځنی درومی سینه داغ	بیهوده باغوان نازیږی په دا باغ
چه داخل دی د دنیا به خرابات کښی	به وار وار به واپه څښی د مرگ ایاغ
تش ساتل د ده نصیب نور به ئې یوسی	په دنیا دنیا دار ولی کا دماغ
د بلبلو غنډی گڼت په گلو نکا	په مرداره باندی ناست وی لکه زاغ
په طلب ئې بادشاه گزړی گدای بیا موند	که آرام که آسایش دی که فراغ
په لحد کښی به د شمع رڼا نه وی	مگر یوسی در سره د آه خراغ
سرې سرې اوبسی د مجنون دی څخیدلی	ریڅیدلی لاله گل ندی په راغ

دَ نیستی په لاری څه عبدالقادره
گنډی بیا مومې د یار دور سراغ

(ف)

دروغجن وعده خلاف	نه دي کا د مردی لاف
شاهدی لی د دروغو	پخپل ځان باندی خلاف
نه یو درنگ د یار په کوی کښی	نه سل کاله اعتکاف
د کعبې تر طوافونو	ښه دی لا د زړه طواف
زړه په مثل آئینه دی	تن په مثل د غلاف

هاله مخ پکښ لیده شی	چه ئې مخ لړی تل صاف
اسمان خونه د فقیر ده	نالی مخکه نمر لحاف
قوت ئې خپل خون جگر وی	منت نه وړې د اجلاف
رگ ئې تار تن ئې رباب وی	برغ ئې تل د یار اوصاف
تل انصاف ورکوي بل ته	له چا نه غواړی انصاف
چه په ښه خصلت شریف وی	هم هغه گڼه اشراف
په نسب چه خوی ئې بد وی	نسب کله دی معاف
یویو ناف دی چه نافه شی	نافه کله شی هر ناف
ستا قسمت عبدالقادره	نون پیوند نوه له کاف ^۱

هاله وشه حرص مکره
که مؤمن یې په حاقاف

چه قانع په یوه څاڅکی شی صدف	قیمتی گوهر ئې څي په هر طرف
که عزت غواړې قانع پخپل قسمت شه	ورکړه کړه که بزگی غواړې شرف
بندول د دنیا بند د جهنم دی	آزاده و ځکه کښینوله په کف
د دنیا خلق می ولیده په سترگو	یو ئې جمع په حرص کا، بل تلف
چه ژوندون همیشه نشته پدا څه شو	په حشمت که سلیمان شی یا آصف
چه سپری خربښت په علم په حکمت شی	د څارویو خریدل وی په علف
که ځوانمرد یې بل آزار مکره په گلو	ځان د ښو د بدو تیرته کړه هدف
تل له خدایه ترس کوه عبدالقادره	
حق خائف ته د ويلي لاتخف!	

(ق)

سر او مال می شو تالا په تور د عشق	لا می ندی لاپ له سره شور د عشق
بدایی د عاشقانؤ په پیغور ده	ما منلی په تندې پیغور د عشق
د ایاز تلی محمود کښینول په سترگو	ننداره کړه گوره زور و شور د عشق ^۲
څو د یار د قامت خیال ئې مستی نشی	په نور څه به نشی هسک نسکور د عشق
له اوله ئې د شمع لړمون وسو	له غه پسه پتنگ وسو اور د عشق

۱. دا مسرې حل غواړی، کټ مټ ولیکله شوه، په وروسته بیت کښ ح، ق حق دی.

۲. زور د شور.

په کوگل کښې مې زړه ندی که باور کړې
 د صورت په خاورو پټ دی سکور د عشق
 پیاده پښې ابلې ته د یار په لوری
 د مجنون غنډې به نه وی سور د عشق
 که دا خل له عشقه خلاص عبدالقادر شی
 نوم به وانخلي په ژبه نور د عشق

له صادق مخالف دی منافق
 لیونی و بیدردانو ته ښکاریږي
 د عذرا عذار ئې عقل ځنی یووې
 د عاشق قدر په چا دی په عاشق
 شکر نن ئې مین نوم را باندې کښیښ
 که مجنون شو عذر عشق و د وامق
 فوقیت په پاس ناستې نه حاصلیږي
 که هر څو ددې نامه نه وم لایق
 چه به ستا له وره ځم د سر په ویره
 کله خس په مرغلو وې فائق
 زه به چیری په ځان نوم ږدم د آبق
 که طالب یې د وصال عبدالقادره
 لمړی لیری کړه له دله علائق

(ک)

خدای د راوله ځما یاره ملوک!
 د زخمی زخم ئې ورځ په ورځ خویری
 محبت ئې هسی رنگ په یوه رنگ کا
 پر یو تلی ئې ورځی تحت الثراته
 خدای د لاس د هغه لیندی دواړه پریکا
 د کشمشو په لذت به څه پوهیږي
 چه ئې نه وی حال احوال د سالکانو
 لکه څوک چه په ویشتل د گلو خوښ شی
 بی تا خلاص نه یم یو دم له درده دوک
 ستا شیتی وه شیتی عین د پړانگ نوک
 چه هیڅ فرق د مالک نشی له مملوک
 تر اسمان ده لا بلند د زړه څوک
 چه شیدا بلبل ئې وویشت په مشوک
 چه ئې خوله وی عادت شوې له املوک
 څه فایده چه قیل و قال کا له سلوک
 هسی خوښ شی مشتاقان د یار له سوک
 چه بی درد د خبر دار له درده نشی
 په زور مه کوه عبدالقادره کوک

(گ)

چه په سترگو خراغ ووينی پتنگ
 د وصال په طمع ژر تر سره تیر شی
 مرجونا چه غواصی کا په دریاب کښ
 نام و ننگ به آواره د یار په درد کا^۱
 هغه یار بې رنگه ډیر لری رنگونه
 له یوه غمه لا خلاص نه وی بل راوړی
 په دنیا کښ اولیاؤ ځان مخفی کړ
 په اړخونو ئې لک شوی غشی ښه دی
 د لویانو په مدد که چیری تیر شی
 د یار یاد لکه صیقل زړه پرې صفا که
 شاه گدای په اجل واړه برابر شی
 چه آخر احوال د واړو سره یو وی
 ډیر ئې تا غندی خار کړی تر خپل سر دی
 څه ئې پاتو شی د وروستو څه به غم کا
 شمسواران عبدالقادره تر تا تیر شول
 ته هم اوس کړه پسی ټینگ د یابو تنگ

ته که خپله څهره نلری بدرنگ
 چه سبا ئې د ښایست بازار خپریږی^۲
 د بلبلو آوازونو د گل حسن
 بیا طالع را سره روغه کا پوهیرم
 چه ئې رشک په سیوره کړم چه ورسره وی
 هر چه کړې کوه یو دم را ځنی مه څه
 لاس کچکول مسله مزکه درته بس وی
 لیونی لیونی وائی لیونی ته
 آینه په کوښم گناه وهی له سنگ
 شمع ولی مخ پټی کا له پتنگ
 مستغنی کړم نوبهار له راگه رنگ
 یو زمان چه را سره نه وی^۳ بې جنگ
 ترو به خو گورم اغیار د یار له څنگ
 گوره اوس به چرخ څه پینن کا له درنگ
 که کچکول مسله نه لری ملنگ
 لیونی د دنیا خونه نه کړه ږنگ
 په تاریکه لار باریکه په کمر کښ
 فهم کړه عبدالقادره له گړنگ

۱. نام و ننگ به صدقه د یار تر سرکا.

۲. خوریږی.

۳. نه بې.

۴. نصیحت گنه یو دم.

(ل)

سحر دا آواز می غور یوست له بلبل
 تر مستی ئې لا لرت د خمار ډیر دی
 ښایسته د زمانې دنیا پرست وی
 په چغلی می ستا په یار مینه زیاتیرې
 ساقی می چه راکوې په قهقهه خنده!
 د لیدونیو په نظر کښ تفاوت وی
 په پریشانو اندینو خاطر پریشان شی
 چه ستا مخ ورته حاضر وی گل به گوری
 د مجلس روښنایی ته ئې ته د ناست یې
 دا دنیا په مثال پل د آخرت دی
 تیر شه ژر عبدالقادره له دې پل

هیڅ خبر ندی له حاله له احوال
 د محنت په تصور ملال غمجن شی
 بندیوان په بند بندی په خوب کښ وینی
 تفرج کووم په باغ او په بستان کښ
 بادشاه پاس په تخت اوده وینی په خوب کښ
 وړی تړی خوار خسته په بند کښ پروت یم
 هغه خوښ په هغه خوب کښ دا دلگیر وی
 دا غافل عالم همه په خوب اوده دی
 دا دنیا په مثال شپه ورځ آخرت دی
 د نسب د قبیلې پرسش به نه وی
 چه عمل ئې د نیکی وی خوښ به اوسی
 عارفانو ځکه هسی ورته شا کړه
 له هغې ښادی چه ژر له سړی درومی
 د دنیا مینه په زړه کښ لوی جنجال دی
 خلاص کړ ځان عبدالقادر له دې جنجال

غم ښادی مومی سړی له خپله خیال
 د راحت په فکر مست گزری خوشحال
 چه بادشاه د ولایت یم بې زوال
 هم بالینه می دلبر پری مثال
 چه بندی یم په زندان کښ په څو کال
 کم قوته، بې حجه، بې مجال
 د وینوالی حال ئې هیر بې قیل و قال
 په قیامت به شی واقف له خپله حال
 نیک او بد به ځبله بیل شی بې اشکال
 هر سړی به پوښتیده شی له اعمال
 د بدکار خلاصی به نه وی له نکال
 چه هوس د دنیا ندی بې وبال
 په سل زر بخری غم ښه دی ځما لال

په گلونو آواز ورو کوډه بلبل!^١
 عقل هوښ عزیز تر هر څه ښندل نشي!^٢
 پریشانپوری ستا له شوره له غلغل
 ته یو څه رنگه ډیر گران یې د مل مل^٣
 خدای د نکا چیری څرخ به د په پښو شی
 قدم ورو ږده د رابیلو په گل گل
 و مطرب ته مینا وایی وایه وایه
 دا معنی ئې پیدا کیږی له قل قل
 صدقه ئې هم تر پل عبدالقادر شه
 څه قدرت لری چه وایی له دل دل

دریغه دریغه یو ځل ولیدلی یار خپل
 نشته څوک چه دلاسی کا د غمجنو
 سرې سرې اوښی می له مخه په لمن ځی
 چه پرې غم غلطوم درې می محرم دی
 له خزانه به څه ویره څه به ډار کا
 په هر لوری چه می بیایی پسی درومم
 که څوک نوم د لباسی ږدی په ما ښائی
 خو د زړه هونبره ستم جور و جفا کړه
 له غلیمه د نه غم نه د وسواس کا
 مستعد د نظر ته نه یې غافله!
 چه ښکاره می کړی وده وته اسرار خپل
 څوک به څه و بل یوه ته وائی زار خپل
 د یار غمه راشه گوره لاله زار خپل
 یو قلم، دوهم کتاب، دریم اشعار خپل
 چا چه توی کړ د خزان پخوا بهار خپل
 ما په لاس د عشق ورکړی دی مهار خپل
 چه می وران نکړ په یار پسی روزگار خپل
 ما بخښلی دی و تا وته آزار خپل
 هر چه وسپاری و خدای ته کاروبار خپل
 دلبر کله دریغ کوی له چا دیدار خپل
 کل اندوه به پسی شا عبدالقادر کا
 مخامخ که ورته ودری نگار خپل

په دنیا کښ کمال نشته بې زوال
 د هجران له غمه تریخ لکه بیلتون و
 نمر له تا نه منور شو دا له نمره
 ستا په تللو می اروا درومی له تنه
 چه په هجر ئې پوند نشوم په وصال کښ
 هغه چا چه یښی داغ ځما په زړه و
 که گذر ځما د یار په کوڅه وکړې
 زه که یو ساعت بې تا نه یم بې غمه
 د زوال اندوه کوډه صاحب کمال^٣
 ما هرگز لذت بیا نه موند له وصال
 څوک به میاشت کا ستا له مخه سره سیال
 یو زمان را ځنی مخه د یار خیال
 یار ته غټ نه شم کټی، له انفعال
 هم هغه ورباندی کښیښو له دسمال
 دا پیغام پرې باندی ووايه شمال
 تا د خدای همیشه خوښ لری خوشحال

١. عقل هوښ عزیز تر هر څه پر ښندل نشي.

٢. د تل مل.

٣. جمال.

٤. د هجران له غمه تریخ راته وصال شو.

ډير مین په ډير ارمان په وبا بيل شوه خدای د را موله بیا د غواص^۱ کال
تر هر حرف ئې بوی د مېنکو د عنبر خي
چه ثنا عبدالقادر کا ستا له خال

تر نباتو لا خواړه دى ستا ترخه ترخه ويل
د واعظ په نصيحت مى مينه لا په يار زياتيرى
گوره اوس به ئې تر درنگه د عاشق په وينو سره کا
کله گل دى د راييلو چه دا هسى رنگ څليرى
په لمن کښ ئې گلونه د بهار له سيله راوړه
نه يواځې ځما راز اوښو يا رنگ د مخ رسوا کړ
په زيرى کښ به ئې سر عبدالقادر ورته پښکښ کا
که څوک هسى زيرى راوړى چه نن يار درته لوړل

ښه شول چه ښه نشول هر چه بد دى له ازل^۲
هر چه په نسبت ځما و ما و ته ترخه دى
کفر که ايمان دى و عارف و ته يکسان دى
ستا فعل هر گز ندی خالى له حکمتونو
واړه موجودات ستا په هستى باندې دليل دى
هر څه ته چه گورې ستا جمال به پکښ وينى
هر څه ته نيژدې يې په قدرت تر هر څه خيره
تا ته رسيدل د تا په فضل و عنايت دى
کله سيلاب اوړى د خخلو په بندونو
بد به ستا و بدو ته بد وايي لم يزل!
بل و ته هغه ترخه خواړه دى تر غسل
واروه که پوهيرې دا وينا ځما مجمل
ته هغه حکيم يې چه د کار دى بې خلل
هم د په توحيد باندې تر ما شى تر جمل
تا ئې چه په زړه د معرفت ډيوه کړه بل
ذات او په صفات کښ له همه خيرونو بيل
کله رسيدلى دى څوک تا و ته په خل
ستا تقدير درياب ځما تدبير لکه خخل
هر چه په آخر له هغه کاره پښيمانيرې
مکړه هغه کار عبدالقادر له اول

چه دا هسى ځي له باغه په شتاب گل
د نسيم له تيزگامې معلوميرى
چه زلفين په عذارو خم په خم کا
پسى شا ئې لږ و ډير د خوبى لاف و
چه ښکاره ورته سپين مخ لکه خورشيد کا
په بستر د راحت ځکه نکا خواب گل
چه به ږدى قدم د تللو په رکاب گل
تر هر خم لاندې ئې راشي د آفتاب گل
روبرو کړ ستا رخسارو لا جواب گل
هغه دم ورته پښکښ کا د مخ آب گل

۱. ۱۰۹۷ هـ

۲. دا بدله له يوه نسخې څخه را نقل شوه په بله کښ نشته.

نورُو پٽ دَ سيني داغ لاله ښکاره کړم که نه کوم د دې باغ ندي دلکباب گل
 گندي عطر ئي کا ښکلي په ځان پوري هم پدا اميد ځان وسو د گلاب گل
 دَ ريښون ويړه کوډه عبدالقادره
 ورځ په ورځ پڙمرده کيږي دَ شباب گل

(م)

که غمونه د دې خپل زېږي ښکاره کړم لوی هلك به همه واړه په ناره کړم
 دا ځل هسي هجران ندي پما کړي چه به نوري آشنایي دوباره کړم
 دَ حسرت دَ اور بڅري را ښکاريږي چه دَ شاه دَ تاج دَ لالو ننداره کړم
 که پاره پاره ځما دَ زړه په شان دي تسلي دَ زړه په گل دَ هزاره کړم
 که وصال مومم دَ يار په بې ننگي کښ نام و ننگ به همه واړه آواره کړم
 که صبا دَ يار له چمه نگهت راوړي گريبان به لکه گل هسي پاره کړم
 ساز ناساز دَ عالم آروم غوړ کاڼه کړم
 محبت عبدالقادره بيچاره کړم

چه څوک بد را سره کا ورسره ښه يم هم پدا دَ ښو دَ بدو تور ليمه يم
 له هغو مي څه اندوه چه په خوي اور دي پخپل خوي کښ سور او نرم تراوبه يم
 چه و ما ته ځما عيب پيښکښ راوړي د دې هسي يار له خدايه په غوښته يم
 فرينبتي دَ غم ځما دَ عصيان نکا که مفسد يم که ظالم يم بيا دَ ده يم
 نور ځما دي، نار ځما دَ نورو څه دي دَ پتنگو غندي خير دَ ځان په سوه يم
 په ايرو ئي مخ سپيره شي چه نفاق کا آئينه غندي مخ سپينه تور په زړه يم
 چيري نه وي چه به بل مخ وته گوري په هجران کښ خوښ دَ سترگو په واته يم
 له نور چا کله ګله عبدالقادر کړم
 زه خوار کړي خپلو سترگو يم خپل زړه يم

در پسې مي خيژي دم له ما مه درومه يو دم
 زه مرده ته مي عيسي يې ژوندی کيږم ستا په دم
 دَ هجران غمونو خوښ کړم تر وجوده په عدم
 چه دارو هرگز نشي بد زحمت دي دَ ندم
 ښه آدم تر فرينبتو به دي تردد بد دي بد آدم
 دَ بيدارو په نصيب شو ښه دولت دَ صبحدم

خاوری شه عبدالقادره!
که پرې کنښيردې يار قدم

که هر څو د بيلتانه له غمه وایم
په قد کور په تن ضعیف گوښه نیولې
لوی هلك می واړه یو ځبله ښینې
د پله خاوری می په قدر تر عنبر دی
چه حریف د خوشحالیه بې وفا دی
د خوښې نامحرم د نه را درومی
چه ئې واخیسته پرده د گل له مخه
توری سترگی توری زلفی ئې بلا دی
هیڅ تشبیه تمثیل ئې نشته په جهان کنښ
خپل ژوندون می دروغجن ندی چی پایم
په مثال لکه ابرو د دلربا یم
ستا په مینه لکه میاشت انگشت نما یم
هم پدا چه ستا د تللو خاک پایم
له اندوه سره دایم رفیق پدا یم
نن شپه زه د یار له غمه خواپخوا یم
منت بار د احسانونو د صبا یم
اخته کړی زه هم تا په دا بلا یم
نه پوهیرم چه یار څرنگه وستا یم
ستا په حسن سوگند خورم پخپله مینه
چه تر ځان عبدالقادر مین په تا یم

یار می تله د باغ په لور کاندې پوهیرم
د صبا اثر ئې شته دی په قدم کنښ
چه په دا حسن جمال له کوره ووزی
چه تور مخی رقیبان تر مخ شا گزوی
چه رقیب ئې مخ ته گوری زه هم گورم
هر چه غور وې د دنیا په شیرازیو
کله زه عبدالقادر په رضا ورکړ:
ښایسته په زړونو زور کاندې پوهیرم

کله زه له بیگانه عالمه زار کړم
د هر چا خبری وړم د ده له مخه
چه په څښل د خپلو وینو سرخ رو گزرم
چه په وازه خوله مونده شی مه ئې وینم
که ښادی د جهان واړه ځما شی
خار بندی می د ښو کړه ترې چاپیره
زه هم خپل آشنا له خپله لاسه خوار کړم
په عالم کنښ ئې بې قدره بې وقار کړم
څه منت به د دونانو د دنیا کړم
که صدف غنډی حاصل در شهوار کړم
زه به واړه د خپل یار له غمه څار کړم
گنډی خیال د یار په سترگو کنښ حصار کړم

چه ئې رنگ په لږ ډیر گرم بادنو لیری^۱ څه امید به د ژوندون په نوبهار کړم

د پیوند گله د هیڅوک له ما نکا محبت له خپله خانه هم ویزار کړم

چه بې تل عبدالقادر په ورکښ پروت دی

عاقبت به ئې مینو سره شمار کړم

چه می شا کړه و ښادئو ته ښاد شوم چه د زړه مراد می پښې په مراد شوم
اوس څه غم نه کړم له غمه بې غم گرزم راضی من چه د ازل د ویش په داد شوم
چه می طمعه د دنیا ور ځنی پریکړه هغه کس که کیکاوس زه کیقباد شوم
ځان بازید بولی کارونه د یزید کا که شیخانوَ ځکه زه بې اعتقاد شوم
خدای می بیا پکښ بندى مکړه تر مرگه احتیاج عظیم زندان و ترې آزاد شوم
هم ئې ځان له غمه خلاص کړ هم نیکنام شو ډیر مین په وروستنى ضرب د فرهاد شوم
باد ئې بوی عبدالقادره سحر راوړ شگفته لکه غنچه په دغه باد شوم

مخ د لکه نمر دى درته ځیر کتلى نشم ځکه ئې د مدح تر عهده وتلى نشم
زړه می ئې غلبیل کړ د هجران په ناوکیو راز پکښ د یار د محبت ساتلى نشم
اوس می په معنو کښ ښه مین د سترگو کسى کسى به د خلقو په ویل ایستلى نشم
زه ئې د زنج په شاه کښ بند لکه یوسف کړم بې ئې د زلفینو په رسى ختلى نشم
بند ئې د حواس په پنجره زه عبدالقاد کړم
زړه می پرواز غواړی ولی الوتلى نشم

له دې وروسته به و کل هوس ته شا کړم خو یکلخته به غمونه د اشنا کړم
پخپل یار پسى به زه شم لیونیه د دنیا ودانه خونه به تالا کړم
چه په مرگ سره له چا نه جدا کیږی په ژوندون به ئې له خانه زه جدا کړم
نه به مخ په آئینه بیا برابر کړم نه به تور اوربل په ږمنخ سره صفا کړم
نه به ځښی په فللیل سره کړم غوړی نه به نوره خوشبوئى په ځان لگیا کړم
نه به سترگی په رانجه کړم نه به پان خورم نه به مهر آویزاند په اوربل بیا کړم
شرمنده به په ماتم کښ بنفشه کړم په ماتم کښ به نه دې غندى خدا کړم
راته وایه دا بیان عبدالقادره
چه د خوږ خاطر دمه په ویل ستا کړم

په هر څه کښې ننداره د هغه مخ کړم
له اندوهه مې لرمون شو ډک په وینو
نفس شیطان لیونی سپی را پسې شوی
خو تاوده د محبت لرم په زړه کښې
ځکه نور عالم غمونه کا زه سخ کړم
د بلغم په ځای مې وینی ځي چه آخ کړم
مگر ستا توفیق رفیق شی چه ئې چن کړم
نور له وارو غیرو چارو سوړ سمخ کړم
په دا راز عبدالقادره څوک پوهیږی
چه ښکښل درته کوم در باندې مخ کړم

محبت چه د مجنون په نامه یاد کړم
خاص بنده خطاب ئې هاله و ما راکړ
آئینه له بد گوهره کانی نشی
چه مې وکړه په مثقال په خروار اخلی
د گنډیر له ونی کله څوک خواږه خوری
کندی بخت مې د دلبر د زلفو ږمنځ کا
تا خوږ کړی یم هم ته مې به دارو کړې
چه سهار سهار راځی د یار له لوریه
له غه پسه ئې د یار په وصل بناد کړم
چه د دوو کونو له بند ئې آزاد کړم
بیهوده و تیره دللو ته ارشاد کړم
زه به څرنگ خوشحالی په هسی داد کړم
د وفا امید به څه له بدنهاد کړم
که فلک توکړې توکړې لکه شمشاد کړم
بې لټا نه و نور چا وته فریاد کړم
د غمجن خاطر دمه په هغه باد کړم
خیل مراد مې د مراد تر منځ حجاب شو
نور به ترک عبدالقادره خپل مراد کړم

زه د تل وینم د خوږ خاطر مرهم
په راتله د لکه گل شگفته کیږم
د عیسی په دم به مړ سپی ژوندی شو
د مهجور تر زندگيه مرگ بهتر دی
لکه وار د بنادی ځی د غم هم درومی
د یار غم په معنی غم ندی بنادی ده
د دنیا دولت په مثل لکه باد دی
نه خوښی کړم د احمق سپی له مدح
د زلفینو تر حلقو د عذار وینم
مکړه خدای عبدالقادر چه په پیغور به
د زړه مینه کا له خپله یار کم
بې تا یو زمان خلاص نه یم له الم
پرېر رایشه آشنا صبا قدم
مړ زړه بیا مومی ژوندون د تا له دم
که ستی ستیه کیږی نده گرم
په محنت کښې زړه هرگز مشه درهم
ما د نکاندی خدای خلاص د یار له غم
کله مخ کا کله خټ کاندی له هم
نه مې زړه مومی اندوه د ده له دم
که نسرين د دی په زلفو کښې صنم
مکړه خدای عبدالقادر چه په پیغور به
د زړه مینه کا له خپله یار کم

چه نیولی ئې د مینی په تاوان یم
ځکه هسی رنگ بهتر تر درست جهان یم

عاقبت به دَ یوسف غُنْدی عزیز شم
دَ خپل یار سرو سامان واره خُما دی
چه پرتو ئې دَ ښه مخ را باندی وشو
دَ حریرو په کاغذ دَ سرخی میم دی
ستا له لاسه کل داغونه راته بس دی
خدای می خپل بانه دَ دوو سترگو نشتر کړ
که دَ مځکی غُنْدی کوز په تواضع یم
دَ عوامو تر نظر لکه گدا شوم
نا آشنا دَ نا آشنا په قدر څه زده
ناپوهی تر هوښیاری راته ښه شوه
یَم وِیل په طریقت کښ کافری ده
دَ سخن خوبی همه لرم موجوده
زه عبدالقادر محتاج دَ سخندان یم

دا گمان له دله وباسه همدم
په ژړا ژړا می لوند دَ سر بالښت شی
پدا حال می که گذر په چمن وشي
که په ورځو زیست روزگار کوم له خلقه
چه ښکاره په درست^۱ وگړی کښ ځان سوخی
رگ او پلې می خالی ندی ستا له درده
لکه کانی هر ذره له اوره ډک دی
لا یو داغ می په زړه روغ نه وی بل کښیردی
آه فریاد دَ جدایی له ستم
خلاص به نشې په ژوندون عبدالقادره
اندیښنه ئې شوه دَ تا له عمره سم

چه مین په پری وشمه جانانه یم
نه خپلوی له چا کوم نه می څوک خپل دی
ظاهر بین ئې په ظاهر صورت غلط شو
ځای می پاسه دَ بادشاه دَ سر په تاج دی
دَ دې بزم دَ مجلس تاوده په ما ده
په سینه دَ خپل مقصود په لور ښوریرم
ځکه سر لکه مجنون په ویرانه یم
په عالم کښ له عالمه بیگانه یم
په باطن په خاورو پټه خزانه یم
پریوتلی په ډیران دَ دُر دانه یم
هم ساقی یم هم شراب هم پیمانه یم
په مثال دَ وزر سوی پروانه یم

خرابات د خدای وادان لری تر ډیره په وِیل د ده له فیضه رندانه یم
 بې نائی کله آواز خپریژی له نیه واپه عشق ئې وِیوی زې بهانه یم
 په ژوندون عبدالقادره کور ویران کا په ډیر پدا خصلت مین د دیوانه یم

چه تل هسی په هوس په بې غمی یم اقرار شوی د خپل عقل په کمی یم
 سړیتوب که په سیرت و لما لاړ شو آدمیت که په صورت دی آدمی یم
 که په فضل ئې کار وسپاری غم نشته که په عدل مې سپاری جهنمی یم
 د هجران په لمبو سوی یم فریاد کړم ما معذور لری عالمه آلمی یم
 اهرمن چه لاس ور وړی گوتی ئې سوخی بادشاه شوی زه د فقر په غمی یم
 د معنو په ملک پارسی عربی نشته کوم نقصان که عرب نه یم عجمی یم
 کله زه عبدالقادر د شعر لاف کړم
 مرثئې د تللیو وایم ماتمی یم

محبت خما بادشاه زه ئې غلام یم سر فراز ئې په خدمت سهار ماښام یم
 په یوه کاته ئې سل شرفه مومم خکه هسی تر هر چا بلند مقام یم
 چه په بوی ئې د مستی چرخ خرخیږی امیدوار لتا ساقی د هغه جام یم
 یوه ورځ می به په حال ترحم وشي په امید د صافو میو دُرد آشام یم
 پرینوول د خپل خواهش کمال د عشق دی رضامن د عاشقی په کام ناکام یم
 اوم کباب د اور په تاو ژړا فریاد کا که د عشق له اوره آه وکړم لا خام یم
 چه شفیع می د گناه خیرالانام دی غم می نشته که هر خو شرالانام یم
 هر غزل می مبرا دی له تکلیفه په ساده پښتو وِیل شیرین کلام یم
 دورغجن ورته خپل ځان نیولی نشی
 به رشتیا عبدالقادر تیره صمصام یم

په خاطر کښن هونبره درد لرم که آه کړم اور په پوری په خرمن د مهر و ماه کړم
 عشق خلعت د غلامی د شاهي راکړ له اوله ئې مرئی آخر ئې شاه کړم
 د مخ نور ئې لکه نمر د مخ حجاب شو کښلی مخ ته ئې نظر په کوښ نگاه کړم
 هیڅ عجب په باد کښینبول د جهان ندی چه نظر پخپل وجود پخپله ساه کړم
 هدایت به خما څرنگه څوک کاندی؟
 چه په سمه لار کښن خپل دلیل گمراه کړم

تا چه زلفی په سپین مخ کړې خم په خم
عاقبت عاشق معشوق، معشوق عاشق شی
په معنی کښې سخاوت ندی امساک دی
لکه حسن د دلبری روز افزون دی
که د زړه دی چه د زړه غنچه د وا شی
په هر ځای باندی چه کښینم لاله زار شی
ځما دم د یار له دمه وابسته دی
هم په ویر هم په سرود عبدالقادره
کور په کور د عشق نارې دی چم په چم

چه منظور د یار صفا جبین لرم
کام ناکام ځما په طبعه برابر شو
د حسد له خویه هسی رنگه خلاص یم
په ویل وچولی غم یوسم له غمجنو
په ظاهر و ظاهر بین و ته مقهم یم
د ریزی کړم په صفت د یار د لعلو
نستړین د باغ ځما په سترگو خار دی
په خیال خیال په شیوه ځی په سترگو مشه
که په بخت عبدالقادر نازیرم نبائی
که د تا غندی نیازمن نازنین لرم

چه له حاله د وگړی خبردار شوم
ورځ په ورځ می له جهان زړه سپیری
چه پخوا عمر به ما پرې افتخار کړ
ځان می خلاص کړ د دلبرو له نازونو
په تندۍ ئې لاس ځکوم له شفقت
معنوی بنایسته غواړم که ئې مومم
چه بې غمه نشته څوک عبدالقادره
ښه چه زه په غم د مینی گرفتار شوم

۱. دلته دم په دم یعنی گړی په گړی، په وروستنی بیت کښې دم عربی دی یعنی وینی تر هغه وروستنی بیت کښې دم په معنی د ساه دی چه مطلب ئې ژوندون دی.

عجب خوښ په خوب اوده وم د عدم
يا وحوش وى يا طيور يا بل اشيا وى
يا مى مرگ په هلكوالى وى چه خلاص وى
نه اول شوم نه دوهم شوم نه دريم شوم
چه مخلوق ئې كړ آدم له ما وطنه
له اوله ئې مسجود د فرينبتو كړ
و جنت ته ئې روان په ډير اعزاز كړ
بيا شيطان ئې وسوسه وروسته زړه ته
د جنت جامې ئې والوتې له تنه
له جنته ئې بيرون په درد او دوک كړ
ده د زړه له سوزه دا نارو وکله
چه نسبت ئې كړم وتا وته ويريرم
هيڅ حجت له خپل باداره سره نشي
گرم ئې ته عبدالقادره يار ناگرم

نه پوهيرم چه دا وينس يم كه خواب وينم
پلار و زوى و ته خبرى په نرمى كا
په اميد د مال و ملك چه ميراث شى
چه مقصود ئې تر منځ ووزى غليمان شى
واژگونه چارى په دهر كښ ليدل شى
په بنى لاس پياله د ميو مى نوشى كا
كه قاضى دى، كه مفتى دى كه خطيب دى
تولا تبراء طمع ځنى يووړه
كه پخوا فضل په علم او په تقوا و
د دوزخ په لور كه تله په معصيت شى
خوړې صافى اوبه نه څښى په كور كښ
كه پخوا حاكم شبان خلق رمه وه
لور په لور ئې كړې د ظلم لمبې بلى
هيڅ ئې نژده چه انجام به ئې په څه شى؟
شكر شكر چه لا ور د توبې وا دى
سامعان ئې آما و صدقنا كا
ستا گفتار عبدالقادره صواب وينم

چه دا هسى رنگ كارونه حجاب وينم
زوى و پلار و ته په قهر و عتاب وينم
د مور پلار له مرگه زوى كامياب وينم
محبت پخپل مقصود د احباب وينم
محاسب كره بنسبنه د شراب وينم
په كين لاس كښ ئې د فقه كتاب وينم
د همه و كره چنگ و رباب وينم
عالمان د كافرانو به باب وينم
اوس ئې فضل د دنيا په اسباب وينم
تر كافر د مسلم تله په شتاب وينم
تشنگان روان په لور د شراب وينم
په دا دور ئې ليوه يا قصاب وينم
پكښ زړونه د مظلومو كباب وينم
په بديو كښ د خلقو جواب وينم
د مشرق په لور ختل د آفتاب وينم

څه شو که ظاهر لب خندان لرم
 تود لوگی د خولې اوبسی د سترگو سرې
 سیم و زر می زړه او مخ غنی یم پرې
 زړه می د دلبری د جانان دی ځان
 لږ قهر چه وکړې هم اوبه شم ترې
 څو پکنې پراته دی د یوسف غندی
 هونږه پرتې ندی چه ئې و شمارم
 زړه د جدایی په اور بریان لرم
 دواړه پدا حال باندې گواهان لرم
 لعل او دُر د یار لب و دندان لرم
 زه خود له جهانه زړه او ځان لرم
 کله زه ناتوان د قهر توان لرم
 ډک له کنبلو څاه د زخندان لرم
 ستا گلي په زړه چندان چندان لرم
 کیست که این حلقه بدر میزند؟
 خوار ختک یم سر پدا آستان لرم

شکر شکر چه نه خان یم نه امیر یم
 نه قاضی یم نه مفتی نه محتسب یم
 نه مشرف نه کروړی^۱ نه فوجدار یم
 نه دعوه د ملایی نه د شیخی کرم
 نه بنگی نه شرابی نه قمار باز یم
 تونگری د زړه لرم دنیا می نشته
 قلندر یم په ساده سپینه جامه کنبی
 په ظاهر خندا هوس کوم له خلقه
 قناعت صبر هر ځای راته گلزار کا
 یو لیدل د کنبلو کرم ښه آواز اورم
 که کرم را باندې کا جنت می ځای دی
 خوشحالی می په دیدن د کنبلو کیږی
 په آواز می ئې د زړه پرهار گانده شی
 په هر ځای چه قدم یښی ښایسته وی
 نه بادشاه د ولایت نه ئې وزیر یم
 چه بډیو رشوتونو ته دوگیر یم
 نه عمال د چا د ملک نه د جاگیر یم
 نه دعوا کرم چه صوفی صافی ضمیر یم
 نه تگی کرم نه رهزن نه غل کاسیر یم
 سر سایه زکوة می نه وزی فقیر یم
 نه په فکر د درم او د نانیر یم
 په باطن کنبی گرفتار د ځان په ویر یم
 گویا ناست لا په کابل لا په کشمیر یم
 خدای می وبخښه اقرار پخپل تقصیر یم
 که حساب را سره کا اهل سعیر یم
 چه ئې نه وینم یو دم پسی زهیر یم
 مین ځکه د رباب په بم او څیر یم
 مینه دار په هغو خاورو تر عبیر یم
 خدای می روغ عبدالقادره ځنی مکړه
 چه زخمی د خپل مین د عشق په تیر یم

مهر ځما د خپل صنم مشه ځما له عمره کم
 غواړه گرزه عرب عجم، نشته ځما د یار نښان
 واره په ما د یار ستم، شهد وشکر نبات لگی
 زلفی په مخ کړه خم په خم، کښینه و ما ته مخ په مخ
 مشه ځما له عمره کم، مهر ځما د خپل صنم
 نشته ځما د یار نښان، غواړه گرزه عرب عجم
 شهد و شکر نبات لگی، واره په ما د یار ستم
 کښینه و ما ته مخ په مخ، زلفی په مخ کړه خم په خم

۱. کرو په پښتو د مخکې د پیمایش اندازه ده، دا کلمه به له دغه اصله جوړه شوې وي.

عمر گذر کا دم په دم، لویه ولجه^۱ دی دا زمان
لویه ولجه دی دا زمان، عمر گذر کا دم په دم
وکره په خوار خټک کرم، شمار ئې په کشتگانو کړه
شمار ئې په کشتگانو کړه، وکره په خوار خټک کرم

(ن)

پرې می یدې چه ژاړم شپه او ورځ لکه باران
ښه دی پوهیدلې چه آخر به خاوری کیږی
تا چه پخپل عمر شپه د درد لیدلې نده
مرگ ئې رغیدن دی د دارو زیرمه ئې مکره
وخت دی که څه وکرې بیا به وایې وار به تیر وی
کله پخپل ځان باندې پیرځو د سړی بد وی
هر چه یار ئې نه وی پخپل کور لکه غریب وی
گل غنډی ریښون کا په وار وار کښلی یاران
ځان په ژوندانه کا توری خاوری خاکساران
ځکه د خندا شی چه ذکر وکا افکاران
خوښ په ناروغی دی ستا د سترگو بیماران
تل به هسی نه وی د عمر باغ ودان
څوک شوه له ازله نیکوکار، څوک بدکارن
ناست په خپل وطن کښ مسافر وی بی یاران
هیڅ ملامت ندی که فریاد عبدالقادر کا
هراند ئې دی په زړه د یار د زلفو تور ماران

هیڅ عاشق به ترې بیا نمومی امان
چه به ستا په نصیحت و یار ته شا کړم
چه له کښلیو له لیدنه ماړه نه شوو
ښایسته د مخکی مخ دی په خوبانو
نن ئې وی چه سبا راشه خوله به درکړم
که به وځکوي کمن ځما له لاسو
تیر وی تیر راتلونی نه وی^۲ لا راغلی
د سامان د سر انجام فکر ئې نه وی
عشق پیغور دی سره دواړه توامان
له زړه لیری کړه ناصحه دا گمان
هر چا وړی دی و گور ته دا ارمان
که په ستوریو حسن زیات دی د اسمان
مدد گار شې بخته! بیا مشه پښیمان
په قیامت ځما لاسونه ستا دارمان
عاقلاڼو ته دنیا شوه د ارمان^۳
نه سامان د بې سامانو دی سامان
د یار درد عبدالقادره د هغو دی
چه هر گز ئې فکر نه وی د درمان

ښایسته چه په خندا کاندې دندان سپین
تویوی له سپینی خولې در و مرجان سپین

۱. دا کلمه کټ مټ ولیکله شوه.

۲. نوی.

۳. دا زمان.

تر سپین مخ پوری ئې تور لکه لونگ شی
 که د زلفو په سیاهی جهان تیاره کا
 په جمال به ئې د یار سترگی بینا شی
 سپین واله نشی د زړه په سپینه ږیره
 که هر خورابیل چنبیل وی د بستان سپین
 په جبین لکه سبا کا بیا جهان سپین
 که یعقوب غندی کا کسی په هجران سپین
 په سپین والی به د نمریو نشی خان سپین^۱
 تور بورا دی په گل ناست عبدالقادره!
 که ئې یینی دی تور خال په زخندان سپین

شکر شکر بیا یو ځای شول مینان
 ساقی دریغ د پیالې نکاندی له چا نه
 په منبر باندی به سرې لمبې شی بلی
 چه په رگ می گوتی ږدی گوتی ئې سوځی
 رو سیاه شول پدا منځ کنډ رقیبان
 تر محروم شول خود بخود بې نصیبان
 که یو راز د عشق بیان کا خطیبان
 ځما رنځ به څرنگ مومی طبیبان
 د زړه سود به په څه کا عندلیبان
 لیونیو ته ښکاریږی لییبان
 که په ځان ئې نوح نبی شی کشتی وان
 عمارت په سرای کنډ نکا غریبان
 د دنیا په ودانی عبث مینود کړې
 د ژوندون جهاز به غرق د فنا سیند کا
 د سوارۍ زیرمه کوډه عبدالقادره
 په هر لوری ډنډوړې کا نقیبان

نمر سپوږمۍ، مزکه اسمان
 اوبه سر وهی له کانپو
 لږمون سوۍ د آتش دی
 چه نښان ئې مونده نشی
 ځان په ځان بځان حیران
 شپه او ورځ کاندی فغان
 باد هم گزی سرگردان
 څوک به مومی بې نښان^۲

نه پوهیږم مخ ئې گل دی یا لاله دی یاسمن
 دا ئې خوله ده که غنچه ده که میم کښلی په سرخی دی
 دا ئې زلفی که سنبل دی که ښامار په چنډن ځوړند
 دا ئې شونډی دی که لعل یا یاقوت دی که مرجان دی
 دا وینسته دی که ئې ملا ده، که ځما د خاطر فکر
 دا شراب دی په پیاله کنډ که یا دی د څگر وینی
 یا حل شوی په یو ځای گل د لاله دی نسترن
 دا ئې سترگی که نرگس دی که هوسی دی د ختن
 دا هلال دی که لیندی ده که ابرو د سیمین تن
 سیب دی دا که ناشپاتی دی د بخت ستوری که ذقن
 دا دی قد که صنوبر که چنار سبر د چمن
 دا کباب په اور وریټیری که وردرومی شی سوختن

۱. په سپین والی د نمریو به نشی خان سپین، یعنی په سپین والی د کالو.

۲. مقطع نلری.

دا نثار شی د گوهرو که د مینکو د عنبرو
که صفت عبدالقادر کا د خپل یار نازکبدن

(و)

دنيا دار په سپيو بولی يا په خرو
عاشقان د يار په مخ په شونډو مست دی
خما يار په خوب اوډه دی چه وينی نشی
عام عالم وته بې بال و پر ښکاریری
توکل خما په خدای نه په طاعت دی
په شامت د دیو سړیو باران پریرده
بې عمله به د ښه په چا و نه شی
چه د خدای په یاد مشغول سړی هغه دی
دا غافل خلق حساب دی په خرومرو

غره مشه د دولت په بام ختو
ډیر ئې هسک کړه بیا ئې وویشته په مزکه
لا لمړی وزر پیدا د محبت کړه
چه ئې مینه د ښه مخ په زړه کښ نه وی
چه ړندې نشوې د یار په بیلخانه کښ
بډایې په قناعت شی نه په زړو
خان^۱ خوړه کړه تر پارسی عبدالقادره
که پخوا وه ترخه ژبه د پښتو

دا چمن به تل زیبا نه وی په گلو
نه به تل سروی سرسبز وی په باغ کښ
نه به تل نارې سورې وی د مستانو
نه به تل باندي غوغا وی د بلبلو
نه به تل چنار زر ویش کا په منگلو
نه به تل هسی په جوش وی خم د ملو
نه به تل عبدالقادر موشکافی کا
نه به تل جهان خوشبوی وی په کاکلو

۱. مطلب ئې خپل پلار خوشحال خان خټک دی.

چا موندلې دې نارې وهی هوهو
 عرشیان ئې پرسش کا له فرشیانو
 د دوی خبری مه کوه مطربه!
 چه راغلی له عدمه دې وجود ته
 خوک طالب، خنی پوښتنه کا کوکو؟
 فرشیان پسی هم گزری په سوسو
 په نغمه کنې یویو وایه نه دو دو
 آواز یو تر بل کوی چه به خوځو
 د خوانی شاهین یاغی شو را به نشی
 که فریاد عبدالقادر کاندې قوقو

ستا شونډانو بازار سوړ کړ د شکرو
 نه په زور په لاس کښیوزی نه په زرو
 د مار خواپې^۱ په فریاد پوری خندا کا
 ټولول، کښیښهول د زرو بنځی کاندې
 چه ژوندون ئې وایسته په سرو لمبو دی
 مخ ئې گنج دې دواړه زلفی ئې مارونه
 هم د غاښو قیمت لږ د مرغلرو
 خدای د نکا خوک مین په زورورو
 ده لا درد لیدلې ندې د ښیرو
 وړکول بازل ئې خوی خصلت د نړو
 عاشقان د په معنی د سمندرو
 سربازان به گنج آخلی د اژدرو
 چه له یار سره واصل بډای هغه دې
 خدای شمار عبدالقادر کړه د تونگرو

هم له بدو سره ښه کړه هم له ښو
 خاکساری لیری کول دې د خودی
 په جهان چه زلزله د حوادث شته
 د خیمو میخونه وکاره فراشه!
 مرگ له تندې په مذهب ځما بهتر دی
 خرڅښې د سر له سره ژوندون را کا
 کشکی زه د اوردو زلفویو تار وی
 هسی راز توبری می مات دې په خاطر کنې
 د خپل زړه په تخته کښه عبدالقادره
 په کاغذ د عشق ویل ندی د کښو
 د ښو بدو له غمونو شه پڅښو^۲
 نه چه کیږی خاکساری به خاورو مښو
 تر قسرونو جونکړی ښې دې د وښو
 فریادونه درته کا جرس د لښو
 نه ژوندون د دون همتو په اوبو^۳
 زه قربان شم یاره ستا تر خرڅښو
 چه همیش می یښی سروی ستا په پښو
 چه عاجز ئې طیبیان شول له وکښو

راته څه وایې چه وایه زړه د چا یو
 په ژړا ژړا می زړه له کښلیو خلاص و
 بې تا خوک دې ما لیدلی وایه تا یو؟
 په خندا خندا ئې نن را څخه بیا یو

۱. یعنی مار خوړلی.

۲. دا کلمه حل غواړی.

۳. د دون همت په اوبو څښو.

چه دَ عشق جمال جلوه وکړه عالم ته
 دلبری ته به ښکاره درخم زاهده!
 شیرین ځان شیرینی څار تر خپل مین کړ
 له اجله ئې هورې خلاصی و نشه
 د باد وړیو څوک پوښتنه کا چه څه شو
 چه دنیا ئې پخپل ځان باندی تنور کړه
 تر مقر ئې د منکر خاطر پخوا یو
 بیا به وایې چه ئې زړه ځما په غلا یو
 پدا کار ئې گوی له کښلیو د وفا یو
 ځان ادريس له مزکی پاس که په سما یو
 بیا په بخت په لاس کښیوزی چه هوا یو
 و اسمان وته ئې ځکه مسیحا یو
 په بوسه می ئې خاطر چیری ښه نه کړ
 دا ارمان عبدالقادر لما پخوا یو

مښه خوښ د بادشاهی په تخت ختلو
 هغه لیندی ورته ناست لینده څکولې
 هر دنیاړ پردی به سکور د تا د ځان شی
 چه می اوس کړې په مظلومو ردی ردی
 چه پیشه ئې همیشه زهیرول وی
 ځکه تل کړې په زردوزو جامو کبر
 د اجل د سپرو تاخت ناگهانی دی
 چه د باز وزر د جوړ و ښکار د نکړ
 همیسه ئې غم کوه د پریوتلو
 چه هاتی ئې سر و تیر ځی له ویشتلو
 دا چه اوس ئې خوښی کړې په اخستلو
 غافل مښه د دیو سترگو د وتلو
 د هغو مخونه ندی د کتلو
 چه غافل یې د کفن له اغوستلو
 چه هیڅ کور ئې نه خلاصیری له نتلو
 د کورپر نه وی قوت د الوتلو
 هغه زړه عبدالقادره چه مرده وی
 په کوگل دننه ندی د ساتلو

راشه گوره ننداره د فاسقانو
 خپل کردار به شاهی لی په دروغو
 په کردار اهل شمال ورځنی عار کا
 د عصیان ناروغ رمق لری په تن کښ
 چه گناه په خندا کا ژړا ئې نه وی
 په لیدو به د کله مشرف شی
 دم وهی د خدای د خاصو عاشقانو
 که په خوله کاندی ویل د صادقانو
 په گفتار کښ سبق کا تر سابقانو
 الغیث د دیو رنځورو، حاذقانو!
 دا خصلت دی د همه منافقانو
 اشتیاق شو هرگور ډیر د شائقانو
 مرگ ئې سل ځله بهتر له حاضرانو^۱
 دی بنده عبدالقادر له ابقانو

تر قربان شه سل بنادی د ښادمنو
 ربه مه وړه خپل عمونه له غمجنو

۱. الغیث د دوی د رنځو حاذقانو.

۲. له حاضرولو.

هر آشنا چه زړه را ياد کا ځما مرگ دی
و بيدردو ته دعا کړم که دردمن شی
په وار وار به باغ خالی شی له گلونو
بدان واړه د بدانو صحبت بد کړل
ډیر گرزونه وی سپاره ځني ښکاریږی
و معنو ته فهم کړه عبدالقادره!
چه نظر کړې د جهان په اوږو پلنو
زه فراق جگر پاره کړم د مینو
خدایه درد را ښکاره مکړه د دردمنو
نن بلبلو دا آواز کاوه په ونو
ډیر پمن دی پمن شوی له پمنو
د خواری نظر مکړه په گرزمنو

باری شکر چه له هر څه نن فراغ یو
که مو عمر د چمن تر گلو کم دی
خزانه د قناعت راته حاصل ده
تعلق لکه نسیم ور پوری نکړو
نن څمور جونگری د یار په مخ رڼا ده
که ظاهر می خلق گډ وینی له خلقه!
په باطن عبدالقادره سر په راغ یو
مخامخ له یاره ناست په مخ ایاغ یو
د لاله غنډی سور مخ د زړه په داغ یو
تر شاهانو لا په کبر په دماغ یو
ندارې لره راغلی د دې باغ یو
مستغنی له روښنایی د څراغ یو

(هـ)

چه آخر ځنی شلوه شی په ارمان زړه
د دې باغ د گلو بوی د وفا نه ځی
چه په خیال د یار د زلفو پریشان دی
سخت بې رحمه بې پروا لکه چه ستا دی
په هر ځای چه ئې دلبره هم هورې وی
خدایه څه د په نادان کښلی مین کړم
قرب او بعد، وصل هجر ورته یو شی
د دوزخ اور ئې په سل ځله قبول دی
څوک به څه لره تږی په دا جهان زړه
نو ناحق بایلی پردویو بلبلان زړه
جمع مشه تل می اوسه پریشان زړه
په جهان کښ به بل نه وی پدا شان زړه
په کوگل کښ ساتی کله بیدلان زړه
چه بې جرمه بدوی په هر زمان زړه
چه ئې بیا مونده مکان په لا مکان زړه
خدای می مکړه د بیلتون په اور بریان زړه
بنگ شراب سرود کوۀ عبدالقادره
خو یو مکړه آزرده د مسلمان زړه

چه په کښلیو مبتلا شی لکه زه
سر گشته حیران پریشان گونه بدرنگه
د هر چا ناسازی وږی په تور د مینی
نه به آه نه به فریاد نه به ژړا کا
همیشه په واویلا شی لکه زه
خوار خسته تر مجنون لا شی لکه زه
خانمان به ئې تالا شی لکه زه
کل روزگار به ئې په غلا شی لکه زه

محبت به ئې پرې نږدې و ماني ته
 بې رياره به پخولا شي لکه زه
 لا به شي تر دا بتر عبدالقادره
 چه اخته پدا بلا شي لکه زه

چا چه بايلو د دلبرو په وړبل زړه
 که يو ځل د يار د زلفو په تار بند شي
 په جفا به د زړه بد شي که ئې وکړم
 په شړلو بورا نه درومي له گلو
 چه صورت د ښو يارانو پرې لیده شي
 که دولت دي که حشمت په کار بې ندي
 لکه باد د صبا نغښتي غوټې وا کا
 پریشاني ئې کړه په بخره تل د خپل زړه
 خلاص ئې مکړه خدايه بند می لره تل زړه
 تر خپل زړه پوری قیاس کوه د بل زړه
 ستا له مخه به ولاړ نشی په شړل زړه
 په وجود کښن ځکه غوره کړه کتل زړه
 په جهان کښن خو ئې کښلی و پسندل زړه
 غوړیده شي د دلبرو په لیدل زړه
 ورته تیر عبدالقادر تر سرو مال دی
 که خوښیږی د دلبرو په نتل زړه

ته ور درومه اوس خپل ځان لره خپل کار کړه
 مور ماړه شوو ستا له نازه ستا له خياله
 په باطن لکه اغزی په صورت گل وې
 چه خبر د په وار وار شوم له احواله
 هيڅ په ژمنه په سوگند پروا دار نه وې
 عاقبت به ئې پيالې د ندامت څښی
 بې اختياره زړه د کښليو په لور درومي
 که وفا غواړې یاری کړه له اصيله
 چه په طمع آشنایي کا یا له ویری
 چه د زړه باندې ښه کیږی هغه یار کړه
 له دې وروسته بل پیدا د ناز خریدار کړه
 دا سزا ځما چه مینه می پر خار کړه
 منفعله د لولیه د بازار کړه
 په دروغ دروغ ویلو افتخار کړه
 آشنایي چه له نادان سره هوښیار کړه
 ما به مینه په تا کله اختیار کړه
 زړه چه مینه په بدذات کوې ځان خوار کړه
 د هغو له آشنایي ځان ویزار کړه
 که په مخ دی لکه گل چه بې وفا وې
 هغه یار عبدالقادره تر سپی څار کړه

وینځه که اصيله وې که توره وې که سپینه
 شهد که نبات وې که څه شته شیرینی نوری
 خیال ئې د زلفینو لکه مار ور باندې پروت دی
 سل زخمه که وخورې ترې به یو څاڅکی پړینوزی
 کښلې شي له حورو چه پرې ورشي د زړه مینه
 مینه ده که گورې چه تر هر څه ده شیرینه
 نه پریږدی و زړه ته بله مینه چه ورځینه
 هسی رنگه وچه د صورت کا مینه وینه

خوب به ئې بدل په بيداری خوښی په ویر شی
 هر چه ئې په زړه کښ د دلبرو مینه وینه^۱
 یار په هواد ندی که د زړه مینه پیدا کړې
 مینه هسی څیز ده چه نیژدې لیری کوینه
 څه عبدالقادره په خوله مینه مینه وایې
 خو د لا اوجاړه نده مینه نه ده مینه^۲

چه له خپله آشنا نه لری گله
 له نور چا نه به په څه لری گله
 خو عارف د چا په ښو شکر گذار دی
 نه په بدو د دښنه لری گله
 انگوری ترخه شراب ور لره بویه
 میخواران له گینه لری گله
 چه بې تا ئې غوړوم وېل و مخ^۳ ته
 پدا خوی له ما لیمه لری گله
 هیڅ ایستاد ئې پکښ نه وکړ ترې پریووت
 له ناوکه ئې می زړه لری گله
 چه جارو می ستا د ورد خاورو نکړه
 ډیر ځما له ما باڼه لری گله
 بد و بد وته ښکاریری ښه و ښه ته
 ښه له بدو، بد له ښه لری گله
 ښه که سرو ترې قربان عبدالقادر کړ
 بیا ترې ولی یار له ده لری گله؟

جگی جگی آواره ځما تقصیر کړه
 عنایت مهر په ما په روی د پیر کړه
 هر ستم ځما قبول شړل د نه وی
 ما داخل د مینانو په زنځیر کړه
 کوز غبار د مانې لیری کړه له زړه نه
 لکه و تر هغه زیات صفا ضمیر کړه
 د غمزې په تیر د ډیر عالم پرهر کړه
 موږ هم باری سرفراز په یوه تیر کړه
 دا کوم مهر، کوم انصاف، کومه یاری ده
 په ویلو د غلیم مین زهیر کړه
 د وصال عمر د برق غندی ژر تیر شی
 یار چه اوس درته حاضر دی ښه ئې څیر کړه
 یار ویل عبدالقادر ته چه دلیر یم
 ویې شکر خدای د لا تر دا دلیر کړه

چه ئې رنگ په رنگ د کښلیو د رخسار شه
 په گلونو کښ گلاب ځکه آبدار شه
 چه تشبیه ئې ستا له قد سره وشوه
 سر بلند په نورو ونو کښ څینار شه
 که طالع د عاشقانو توری نه وی
 تور اوربل ئې په مخ ولی تار په تار شه
 په عاشق به ئې همیش جور و ستم کړ
 ښه چه تیر د ښایسته د ښایست وار شه
 چه له عمره ئې بر نور وگړی و خوری
 هم هغه له خپله عمره برخوردار شه

۱. په دې بیت کښ وینه په معنی د باشد او تر دې په مخ بیت کښ په معنی د خون ده، تجنیس دی.

۲. لمړی مینه په مجهوله یا یعنی کور، دوهمه په معروفه یا یعنی عشق دلته هم تجنیس دی.

۳. اوربل و مخ.

هيڅ منت د بل ريبار په ما بار ندى
عشق ځما او د معشوق تر منع ريبار شه
اوس د ځان و غم ته ساز عبدالقادر كا
چه د درست جهان بد خوى و د ده يار شه

خوښ له وصله نشوم، د هجران له غمه زه
خلق راته وايي چه زحمت د لا دوا دى
سر دى په جهان كښ د همه واړه ښادئو
زه چه د خپل يار په چم كښ كښناستم مقيم شوم
اوس به له دې روسته د خپل ځان په غم اخته شم
غم دى له ازله په نصيب د عاشقانو
نه كړم په گل مينه د خزان له غمه زه
لا ښه چه ئې خلاص شوم د درمان له غمه زه
نه د شم بې غمه د جانان له غمه زه
كښناستم بې غمه د جانان له غمه زه
ډير په زړه زهير شوم د جهان له غمه زه
ځكه نه خلاصيرم يو زمان له غمه زه
ما عبدالقادر چه دا غزل د فراق ووې
رښك به كړم پر اوښيو د باران له غمه زه

كه خبر مى شې له خوړ زېگيه ته
څو تاونه باندې تير شې چه پخيري
كه د سوي چيري زړه د عشق په اور وى
شاعران ئې له لذته واقف ندى
عام عالم له حقيقته خبر نشول
د دنيا په تله راتله پروادار نه يم
ښه لیده لکه آواز د روح خوراک دى
ښايسته د هيچا ندى د خپل زړه دى
گوره بيا د کوم کم بخت سړى په خوله شو
شپه او ورځ به په نارو شي لکه زه
د پخو په حال خبر نه دى اومه
ستا به هاله زړه په سوئو باندې سه
چه نسبت ئې كا له شونډو گيڼه
د تقليد خدا كوي لکه كاڼه
غم ښادى مى شې د يار په تله راتله
ځكه هيڅوك ماړه نشول په لیده
هغه خوار شې چه و كښليو وركا زړه
سل ښكنځل راته كوي چه غواړم خوله
تل ترې غوښت عبدالقدر كا د ياري
يار هرگز ورته و نه وائي چه ښه!

ساقى هسى پياله راكړه رندانه
سر زده له خلقه تنبتم و صحرا ته
د مقصود ميوه به هاله ځنى وخورى
چه پكښې د ښايسته د مخ خيال دى
له غيرته مى زېگي توكر توكر شې
د بهار په وخت محتاج د مطرب نه يم
هره شپه هنگامه گرمه كړم په چم كښ
چه په څښل ئې لايقل شم ديوانه
د مجنون غنډى ځان كړمه ويرانه
چه په خاورو كښ ځان نيست كاندى دانه
دى ځما زېگي د چين نگار خانه
چه ئې گوتى په ويښتو وهى شانه
راته بس ده د بلبلو ترانه
گنډى راشي ښايسته پدا بانه

سر به سل ځله ترې څار عبدالقادر کا
که د سر په بښندل مومي جانانه

چه راوړې ئې له اصله دې له ځايه
د بښنې قلقل سرود دې د مستانو
نور عالم وته صفت کوه د حورو
خو هم تا ته ښکاره ښه دې پرده پوښه
چيرې نه عزيز ذليل، ذليل عزيز کا
په افطار کښ ئې د زر روڼو صواب دې
مرگ ئې سل ځله بهتر دې تر ژوندونه
چه د يار په ليدو موږ عبدالقادر شي
که ئې بيابې له دنيا هاله ئې بيايه

مخ لکه آفتاب و خپل مڼ ته ځلوه
ستا ترخه ويل په ما خواږه لگي تر قندو
گورې و اسمان ته هيڅ نظر نکا و پښو ته
ډيره کښلې جوته ما ليدلې دې په سترگو
زور د غاښو مکړه مخ ئې صاف تر آئينه دې
عمر مې به لږ شي که ئې تار د زلفو لږ شي
لارې تر منځ بند شوې هيڅ ادراک د ورتلو نشته
گل د مقصود د باغ که زړه دې چه غوږيری
زړه ئې چيری نه وي رقيبान له تا نه تورکا
دا غزل ځواب د خان د هغه غزل کيری
پريږده چه پتنگ غندي پر وسوځي ځان خلاص کا
خراغ د مخ ښکاره عبدالقادر ته بلوه!

چه پيدا دې هر محنت پدا دنيا څه
هغه دم چه دوه مڼ ځله بيليری
يو زمان تنها له خلقه راته کښينه
چه دا هسی نن خبری په ناخوال کړې
په جهان تر بيلتانه نشته بلا څه
که باور کړې نور به سخت نه وي تر دا څه
چه ئې ووايم لرم درته پخوا څه
چا بدخواه درته ويلی دی له ما څه؟

۱. د دې بيت د پای مه بلوه په معنی د غيرش مکن، او د آخر بيت بلوه په معنی بيفروز دې، په منځنی بيت کښ مطلب خوشحال خان خټک دې،
چه د بيت دوهمه مسرې دا هغه ده او دا بدله عبدالقادر خان د خپل پلار په ځواب کښ ويلې ده.

هیڅ باور ئې په وعده باندې و مکره ښایسته څه، په وعده باندې وفا څه
 بیهوده د گلو پانې خپرې ندې په رموز ورته ویکلی دی صبا څه
 سردرلو عبدالقادر تر تا ئې څار کړ
 خدای د نه کا چه به دریغ لری لتا څه

که خانی که ملکی که سلطانی ده که ئې گورې بیهوده سرگردانی ده
 مرگ ژوندون بې کنلیو واره مساوی دی ښایسته ؤ ته پکار زندگانی ده
 په نصیب ځما د زړه د یار د زلفو له ازله بخړه شوې پریشانی ده
 له مستې می ښیننه پریوته له لاسه ساقی قهر راته مه کوه ځوانی ده
 د هونسیار په غلطی قهر عتاب شی معذرت د ناپوهانو نادانی ده
 یا به سوځی د چا خونه یا به خون کا چه آغوستې ئې جامه ارغوانی ده
 د عشق بوی به ئې د گور له خاورو درومی د هر چا چه د خپل یار مینه جانی ده
 خرابات لره به ځم له صومعې نه چه پکښې د دواړو کونو امانی ده
 تر غمی د قناعت لاندې جهان دی که دا گوتې کړې په گوته سلیمانی ده
 سرې سرې اوسنی د په مخ عبدالقادره!
 و خپل یار ته د یاقوتو مهمانی ده

چه په زړه کښ ئې پرته وی د سر مینه بیا به نه مومی هر گز د دلبر مینه
 چه ترخه د بیلتون شته و به ئې نکړم که خورده ده لا تر شهد و شکر مینه
 لکه زر تر خاص و عامه پوری زرد وی هر سړی چه کاندې ډیره په زر مینه
 ما ته بوی د خپل آشنا د زلفو بس دی که نور خلق کا په مښکو عنبر مینه
 په کالو د گدایې لکه بادشاه دی په هر چا باندې چه وکا اثر مینه
 توری خاوری ئې مسند شی اورنگ پریړدی شاه جهان د زمانې کا نفر مینه
 د دنیا مین همیش په زړه رنځور وی ځکه نه کا په دنیا قلندر مینه
 د پیغور غشی هیڅ اثر پرې نکا عاشقان لری په مخ کښ سپر مینه
 نور تمام له عیبه ډک عبدالقادر دی
 یو لری پخپل وجود کښ هنر مینه

نن به راز وایی رازدار لما سره بویه دا چه غیر نه وی را سره
 په بستان کښ غوتې ځکه هسی وا شوه چه پرې راغی د تابوی صبا سره
 بادشاهانو سره غم د درست جهان دی د یوې ډوډې غم گدا سره
 لږ اوره کاندې د نمر رونا ئی کمه بد د نشی یو زمان له چا سره
 صرافان به ئې ځما په مخ وولی دا ځما عمل روپې دی ناسره

بنايسته کله له چا سره وفا کا
چه به کا عبدالقادره تا سره

يا مجنون شوم خوی می نور شه، يا ستا عشق را باندی زور شه
يا ستا عشق را باندی زور شه، يا مجنون شوم خوی می نور شه
غم هاله ځما په کور شه، چه په تا باندی مین شوم
چه په تا باندی مین شوم، غم هاله ځما په کور شه
بيا د خيال په سمند سپور شه، څو وگړی به پايمال کا
څو وگړی به پايمال کا، بيا د خيال په سمند سپور شه
را ښکاره د زور و شور شه، اوس به څه له ما خلاصیږي
اوس به څه له ما خلاصیږي، را ښکاره د زور و شور شه
په معنی ژوندی په گور شه، چه لیدل د کنبلیو نکا
چه لیدل د کنبلیو نکا، په معنی ژوندی په گور شه
له گلونو می زړه تور شه، پکښی بوی د وفا نشته
پکښی بوی د وفا نشته، له گلونو می زړه تور شه
عندلیب ولی په شور شه، په وصال کښی نارې نشی
په وصال کښی نارې نشی، عندلیب ولی په شور شه
درست صورت می لکه اور شه، زنهار مه بلوسه را باندی
زنهار مه بلوسه را باندی، درست صورت می لکه اور شه
په دریاب کښی کله شور شه، چه په اصل گوهر خوړو
چه په اصل گوهر خوړو، په دریاب کښی کله شور شه
خیال د یار د وروځو لور شه، پرې ریښی می د زړه ولی
پرې ریښی می د زړه ولی، خیال د یار د وروځو لور شه
چه وربل ئې په مخ خپور شه، رڼا ورځ را باندی شپه شوه
رڼا ورځ را باندی شپه شوه، چه وربل ئې په مخ خپور شه
د هغو چه ولی سپور شه، څه ئې مه گڼه چه هیڅ دی
څه ئې مه گڼه چه هیڅ دی، د هغو چه ولی سپور شه
چه نظر ئې په بل لور شه، خوار شوې اوس عبدالقادره
خوار شوې اوس عبدالقادره، چه نظر ئې په بل لور شه

چه د بخرو ویش په ورځی د میثاق شه
د آشنا له لوریه خط را لره راغی
د چا وصل په نصیب د چا فراق شه
بيا می اور په زړه تازه د اشتیاق شه
د زړگی قوت می لږ طاقت می طاق شه
خدایه نور د یار بیلتون را ښکاره مکړې

هر محنت چه ئې په عشق کښې و ځکولی
د لیدو لذت ئې څو دی نه پوهیږم
چه د نس په نغته درومی زړه آزار کا
د عقبا د ناوې عقد ځکه گران دی
هم هغه سبب د قرب د عشاق شه
چه په یاد می ئې دا هسی خوړ مذاق شه
و دوزخ وته تیار شی هغه عاق شه
چه ئې مهر هم د دې ناوې طلاق شه
ځان او زړه عبدالقادر در له یار یوړه
نور حساب به ځنی څه غواړې بې باق شه

له همه واړه عالمه صلح کل شه
تعلق په تیریدونی هوس مکره
دنیا جسر آخرت ده یاده شوې
د سبب تونگری عین نیستی ده
اضطراب به د خلاص نه کا له قضا نه
ځان د عشق په اور لوگی لکه سپند کړه
په تأخیر کښې آفتونه پیدا کیږی
سترگی مه وچوه یو زمان له نمه
و ښو بدو خوشبوئی وړکوه گل شه
په بهار کښې په نارو لکه بلبل شه
د څړو غندی تیر تر دغه پل شه
تونگر په خزانو د توکل شه
مستقل ورته په صبر و تحمل شه
هم به دا بهانه څار تر ښه کاکل شه
معطل مکره ساقی په داد د مل شه
تل په زړه تروتازه لکه سنبل شه
خو خپل نیت عبدالقادره یار ته سم کړه
بې پروا د بدگویۍ د چغل شه!

محبت چه د د څه په زړه محکم شه
په دا لاری تله په سترگو په تندۍ شی
چه هر دم ئې پرې کوی د عمرونه
کشکی ما مهر د یار لیدلی نه وی
چه ژوندی پرې گرزیدم د آشنا درد و
کور اوسم پخپل ځای واړه زیبائی کا
چا ئې شمار نکړې حلقې د تورو ځینو
چه په هجر کښې ئې و نمرې لا پایې
په تحقیق عبدالقادره تر یار گرم شه
هم هغه په حقیقت کښې ستا صنم شه
ځکه پاتو د ناقص ځنی قدم شه
په مثال لکه اړه د سپری دم شه
په هجران کښې ئې هر مهر راته غم شه
اوس پوهیږم و به مرم چه درد ئې کم شه
د دلبرو وروځی کږې قامت ئې سم شه
په فکرت ئې ډیر وگری پسی تم شه
که دعوا د عاشقې وکړې تازده
چه دا لاره څړو د یکه تاز ده
په هر ځای ئې د کرم دروازه باز ده
شارونی په قفس کږې خپل آواز ده
دلیری د باز بلا په ځان د باز ده

خو د عشق په اور د نه ده ویلی وازده
ته به څرنگ پدا هونبره شتاب درومی
نا امید ئې هیڅوک نه درومی له وره
د طاوس وزر طاوس لره بلا شی
هنرمند د خپل هنر په لومه بند شی

لوئی ونی سیلی پرې باسی نه پوتی^۱ عاقبت سرنگونی د سرفراز ده
د غماز وینا وینا واروه مه اروه چه وینا ئې دوست گداز دېمن نواز ده
سر ساتنه په مذهب د عاشقانو
له اشنا عبدالقاده لا جوزا ده

خدایه مکره د هیچا په کور کښ غوټه زر چه غوټه شی یا گانی شی یا لوټه
که په رنگ د خټکی بی په دا څه شو چه مزه د ختی نه لرې پهوټه^۲
ساقی ډکه پیاله را د هغو میو چه ئې څښونی شی بیخود له یوه گوټه
چه سودا کا بی د کښلیو له ښه مخه عاقبت به د هغه سودا شی تروټه^۳
حال د وارو په وار وار راته معلوم شو چه د وینم په خوله سوچه په زړه جوټه
ماتی ماتی زلفی بیا په مخه راغله^۴ د تقوا مینه ئې بیا کره سپیره لوټه
تر هغو زلمیو څار عبدالقادر شه
چه دنیا ئې کره د ځان د وړاندې لوټه

چه دلې هورې د مرد پرده پوشی ده خاموشی ده، خاموشی ده، خاموشی ده
په سبا به حقیقت درته معلوم شی چه نن شپه د تا له چا هم آغوشی ده؟
په کونښن چه نه زیاتیری د چا بخره^۵ سکه بهتره و سړی ته کم کوشی ده
کله لب په لب د یار کله د جام ږدی هسی رنگ د نیک بختانو مې نوشی ده
په قیامت به له قیامته خبر نشی چه ئې ستا له سترگو شوې مدهوشی ده
چه ئې یاد په هر ساعت په هره ساه یې له هغو نه ولی ستا فراموشی ده
تر ناقصه هوشیاری عبدالقادر ته
په سل زر مرتبې به بیهوشی ده

دا وینا د ناروغ زړگی شافی ده یوه زړه لره یوه مینه کافی ده
په ازل ئې ځما دُرد، د نورو صاف کره له ساقی سره ځما سینه صافی ده
د هر گل احسان ئې داغ په ټټر ینښ شی د ځوانمرد ټټر داغ داغ په تلافی ده
چه له نورو د انصاف طمع لرینه په مذهب ځما هم دا بی انصافی ده

۱. یعنی کوچنۍ او ټیټی ونۍ.

۲. یو بی خونده شان خټکی.

۳. تروټ: یعنی نقصان او تاوان.

۴. د دې بیت دوهمه مسرۍ په یوه نسخه کښ هندی ده "چوپړه خلق پهر همارا توبه ټوټه"

۵. ځایی بخره.

سخندان به ئې په کومه خوله بیان کا
 ابلهان به ئې باور په اشنائی کا
 د زر بفتو په اودو به څه پوهیږي؟
 هیڅ پیغور د عصیان مه کوه و ما ته
 مرد ئې مه گنډه چه لافی بې کردې کا
 د خپل ځان دپاره نیم درم اسراف دی
 ستا د خولې تشبیه راوړه موشگافی ده
 د هر چا چه په وعده کښ خلافی ده
 چه پیشه ئې همیشه خمتا بافی ده
 تر گناه می د دوست زیاته معافی ده
 مرد کرده بې لافو کا، ښځه لافی ده
 چه په بل خونه ښندې بې اسرافی ده
 خو هم دا عبدالقادر ته بیا بیا وایه
 یوه زړه لره یوه مینه کافی ده

چه ژوندون د دې جهان جاودان نشته
 نوم ئې ځکه د جهان په جهان کښینو
 هم هغه له زیانه خلاص تمامی شود شو
 د هر خان چه نه ډوډی وی نه توره
 که حاسد می په زوال د نعمت گزوی
 په ژړا که تور د سترگو سپین کړم ښائی
 په هر حال چه گذران شی، ارمان نشته
 جهنده دی قراری ئې زمان نشته
 چه په زړه ئې غم د سود د زیان نشته
 ښه ځواب ئې دربان وکا چه خان نشته
 څه می کیږی ترې می ویره چندان نشته
 د یارانو نخبی وینم یاران نشته
 ځان هاله عبدالقادره چه جانان وی
 په صورت باندی ځان بار، چه جانان نشته

د میرونو هغه شته چه د تا نشته
 سترگه ور به څه باور پرې باندی کاندی
 د صبا په حال غوتی د نوبهار زده
 د دنیا زویه په خوی د خپلی مور دی
 په منکر باندی لیوه په ما یوسف یې!
 ستا په بوی چه همگی پانده بینا شول
 وایی خاروخس جارو کړه چه زه درشم
 هر سحر سترگی د گل په اوښو ډکی
 د میرونو هغه شته چه د تا نشته
 که پانده نارې وهی چه رڼا نشته
 د خزان وهلی وائی صبا نشته
 بې وفا دی پکښ بوی د وفا نشته
 په دوه کونه د مخی د لقا نشته
 ستا له بویه بې یعقوبه اشنا نشته
 خاروخس خو به هم زه یم بې ما نشته
 پدا باغ کښ بې ژړلو خندا نشته
 که طلب د کیمیا کړې گندی بیا مومې
 پدا وخت عبدالقادره رشتیا نشته

د همه بدیو سر بدآزاری ده
 چه په بد و نیکی کاندی میره هغه
 تا په سترگو خوب ځما له سترگو یووړ
 ساقی هومره شراب را چه تمام مست شم
 هومره ظلم جور مکوه زاری ده
 په نیکی چه نیکی کاندی خرخاری ده
 بیا ویل کړې چه له څه د بیداری ده
 تر نیمگړی مستی به هوبنیاری ده

یو زمان می به له ځانه یار بیل نکر
قراری آرام دِکا چه په زړه روغ وی
هره شپه را سره مل وی په بیولتون کنب
چه ئې نه مومی پرهیز کاندې له کنبلیو
په ساتل د خورو زړونو نه پوهیږی
خدای د روغ عبدالقادر ور ځنی نکا
چه ئې ستا له سترگو شوې بیماری ده

که ترخه دی هم شراب د قهر نغره
باز چه وینی د څگر خوری مرگ ئې ژر وی
هیڅ حاجت د بند زندان ور لره نشته
د دوران د حادثو غشی ئې نه خوری
چه د زړه تر کمر پریوزی ریزمریز شی
که سپری په اصل یو دی فرق ئې ډیر دی
مرغلری سل اخستی په دینار شی
که بادشاه که امراء ځان به ئې سیال کړې
چه امید نه کړې له چا عبدالقادره!

زړه مدام راته ویل کاندې چه ژاړه
په طلب ئې د دنیا ودانی پریرده
مصلی د بې ننگی ور پسی لنگ کړه
یار ځما د سترگو تور پرې گرزیدمه
بناستی که د کشمیر که د بل ملک دی
د مکې زنځیر د نور نیسی په لاس کنب
په خواری مونده شی کام له ډبر زړونو
که رضا د ده ځما په سر لوی
په ژړا ژړا بیل شوی مین غواړه
لیونیو غندی گرزه په اوجاړه
د ناموس پروا ئې مکړه و ئې نغاړه
په هجران می ئې د سترگو رڼا لاړه
تر یوه بانه قربان شه د یار واړه
ما نیولی دی د یار زلفینی دواړه
په محنت سره سره زر خيژی له کاره^۱
په خندا خندا راځه په لکه غاړه
تل د یار په سترگو مست عبدالقادر دی
که نور مست وی له شرابه یا له تاره^۲

۱. دا کلمه تحقیق غواړی، د سیند خاوند لیکي، چه معنی ئې هغه شپله ده، چه سیل لوئی لوئی، ډبرې ورته راوړی وی، ممکنه ده چه دا کلمه به په پښتو کنب د کان دپاره وضع او بیا به عامه شوې وی ځکه چه د پښتونخوا اکثر کانونه په غرو کنب دی.

۲. په هندی کنب یو راز بوتې دی چه نشه کونکي مشروب ځنی جوړیږی.

په لاری تلّمه په مخه راغله یوه دلبره پری رخساره
 د نمر په شانه لا ترې روښانه په کښلی مخ وه هغه نگاره
 په قامت سرو، په تلو تیز روه، ابرو کمانه غشی مژگانه
 په سترگو بازه، خونریز ته سازه، په وینښتو لیل په مخ نهاره
 غاړه بلنده، خاطر پسنده، عنبرین موږه، یاسمین بویه
 په شونډو لعله، په زړه الماسه، په سپینو غاښو دُر شهواره
 په زنی سیه، بې له آسیه، په ملا تر خپلو وینښتو نړیه
 شیرین کلامه، نازک اندامه، ول ول ئې زلفی، لاله عذاره
 بې میو مسته، خوله نیست و هسته، ډکه له نازه خالی له نیازه
 سر تر قدمه، ثابته روغه، له هره عیبه پاکه ویزاره
 مخ ئې څرگند ؤ، نظر پر بند ؤ، د مخ شعلې ئې د مخ حجاب وې
 په خیال خیال تلله، نظر ئې نکړ، هرگز و چا ته، له کبره عاره
 لما غائبه لکه بریننا شوه، په مخکې لاره، که په سما شوه
 هیڅ نه پوهیږم چه چرته دا شوه، راته ووايه ای خبرداره
 هوس ئې یووړ، غم ئې در پرینو، داغ ئې بیا نوی درباندي کښینو
 مقصود ئې دا دی عبدالقادر، اوس پسې گرز ه سینه افکاره

د ریغه نور غمونه لیری شوی له دله
 شبنم وصل د گل بیا مونده خاموش شو
 ښه چه ژبه د قلم شوه په مجلس کښ
 عاشق هیڅ نه ؤ خبر د عشق له سوزه
 د فانوس په پرده خراغ کله پتیری
 که په زړه می د یار یادو میشته وکړه
 په ماتم د پروانه چه ځان ئې وسو
 پکښ غم د خپل آشنا وی تل تر تله
 ترې محرومه شوه چه شور کاندې بلبله
 شمع تا چه د خپل سوز قصه ویکله
 دا لمبه پرې معشوقې ولگوله
 که ئې مخ په پلو پټ ؤ ما لیدله
 د یار خیاله ته می پاس په سترگو مله
 شمع اور په تندې بل کړ گرزیدله
 درسته شپه د په نارو عبدالقادر کړ
 ته بې غمه په پالنگ باندي خمله

په خاطر هونبره ندی المونه
 چه نور مینه کا په کښلیو زه ئې گورم
 محبت موافقت دی چه واقع شی
 چه د ویر د بیلته ځمور نصیب کړ
 نوې میاشت به ئې نعلونه ستوری منځ کړم
 که د درد د په بې قدرو قدر نشته
 چه ئې وشمیرم و چا وته نومونه
 درست لړمون می له پخساکه شو کرمونه
 نه په سحر په افسون دی په دمونه
 مگر نه ؤ په جهان کښ نور غمونه
 که نازک د یار سمند لری سمونه
 ستا دردونه به په سترگو موړ زغمونه

رایشه چه رایشی بنیادی خُما په خونه
 نه گورې که وگورې احوال می به معلوم کړې
 مه خاندنه چه نه خاندې په ما پوری اغیار سره
 نه وینم چه نه وینم دلبر جهان په سترگو
 کښینوی چه کښینی گرز غبار دَ ویر له دله
 شی چه نشی دا په بدلانو شواخونه

مور ته څه ناحق عالم وایي پندونه
د نور چا په مور څه کار چه امتناع کا
محبت لکه دریاب په زړه را وخوت
د پیوند په پرې کوڼو فقیری شی
بې اختیاره ورکاوه شی زړه وکنبلیو
بهیمه په خوراک شخوند کا، د سړیو
چه ژویه شی ستا بیان عبدالقادره
په رنگ رنگ تری پیدا کیږی نور خوندونه

ناز پروره چه په غاږه کا هارونه
 ته به وايې په گلابو شبنم پړيووت
 که يو ځل چيري غلط شم توبه وي مي
 ما به تل د يار تلي کښينول په سترگو
 په ليدل د ښايسته غزل انشا کړم
 د لبانو جړۍ هم ور څخه شته دي
 راغی وار د تا د تلو عبدالقادره
 په وار وار يارانو کړه خپل وارونه

که د نه ده د خپل مخ چهره چرکینه
 چه و تور ته نيژدې شي هغه تور شي
 چه ئې زړه د محبت په لمبو وسو
 توره سپه به په عاشق باندې سپورمې کا
 وار په وار مې له زړه واړه مينې لارې
 د بلبلو له آواز نه ئې اثر دى

غير له حق، مينې همه واړه حجاب دى
 مکره نور عبدالقداره په څه مينه

نندارو لره راځي چه پسي ځونه
 ته به وايې مخ ئې گل د پيغمبر شي
 چه په سيل د بهار د گلو گزى
 ځنى دواړه زلفى ډکي کا له گلو
 ژړ او سره نمرى اغوستى گلرخانو
 چه گلونه ټولوي سندرې وائي
 درست صحرا په خوشبوئى سره خوشبوى کا
 د لاجى لونگ په ځاى دستې د گلو
 چه له سيله را روانه شي و کور ته
 چه له هسى نندارو نه ځان وباسې
 که ليدل د بنايسته و پکښ نه وي
 که آواز دى که لیده د روح خوراک دى

تير شو وار عبدالقادره را به نشي
 که ژړا کړې که فرياد کړې که آهونه

ډير مې وليدل په سترگو کور باغونه
 نمر سپورمې ئې پليته په لاس نيولې
 ډک جامونه د حسرت ندامت څښي
 د لحد تياره په شمع د انصاف ځي
 فراغت ساقى ولجه دى پياله راوړه
 بې چه تل به و ماوا د طوطيانو
 د فلک په گرد شو نوشال راغونه
 په وار وار ږدې په سينو باندې داغونه
 چه ئې تل څښل د ميو اياغونه
 په کار ندې په هاتيانو خراغونه
 جهان نه پريږدى تل چا ته فراغونه
 اوس ئې گوره چه پرې گڼت کاندې زاغونه

څښه شراب د محبت عبدالقادره
 خو لا ستا د خاورو ساز ندې جامونه

اې ځما زېگيه ترک هوا هوس کړه
 د دنيا له خوانه هيڅوک ماږه نشول
 مقدم د تل په دين د دنيا کار و
 ملامت په ځان کوه په هيچا مکړه
 د عسس ويره هغه کا چه پردی خوری
 خس ته هم په خوارو سترگو نظر مکړه
 چه دوزخ دوزخ ياديری دوزخ نس دی
 چه ئې ما وته پيغور کاوه د مینی
 قافله د عشق منزل ته پوشيده تله
 چه غليم ئې تېښتیده له جوانمردی

که لائق عبدالقادر د صافو نه دی
 څو قطري ور عنایت د خم بکس کړه

عارضی کارونه هيڅ دی تعلق ور پوری مکړه
 جوهر څه دی، د تا فقر، عرض څه به له ده دی
 د خواهش له چمه ووزه، دا کوڅه ده هر گور تنگه
 حقیقت روښانه نمر دی، په لیده ئې سترگی بریښی
 چه د مخ د دلبر یاد شی، په ثنا صفت د گل شه
 شونډی غاښ ئې چه در یاد شی په مثال د لعلو درو
 خپل صورت چنگ و رباب کړه پر تارونه اوښی څاخه
 نو آموز عاشق بلبل دی شور ئې ډیر او مینه لږه
 لکه گانې ډک له اوره هيڅ اثر ئې لیده نشی
 هسی رنگ عبدالقادر پټه ته د عشق لمبه کړه

نن په خوا راغله مه رویه، سمنبره سنبل مویه
 وئې مه می څه له کویه، چه ذلیل به قدره نشی
 که له ما دی عاشق بویه، به له ما به بل نه گوری
 د عشق چار هر گوره لویه، سربازان دی چه ئې اخلی
 صفت شی د گل له بویه، د سړی له ښه خصلته
 دریغه دریغه بده خویه، ته یو څه رنگ بد غليم ئې
 د توبې له شست و شویه، مکدر صفا خاطر کړه
 سحر یرغ وخت له جویه، لاړو بیارته به را نه شو
 سمنبره سنبل مویه، نن په خوا راغله مهرویه
 چه ذلیل به قدره نشی، وئې مه می څه له کویه
 به له ما به بل نه گوری، که له ما دی عاشق بویه
 سربازان دی چه ئې اخلی، د عشق چار هر گوره لویه
 د سړی له ښه خصلته، صفت شی د گل له بویه
 ته یو څه رنگ بد غليم ئې، دریغه دریغه بده خویه
 مکدر صفا خاطر کړه، د توبې له شست و شویه
 لارو بیارته به را نه شو، سحر یرغ وخت له جویه

څه حاصل له گفتگويه، عمل کړه عبدالقادره
عمل کړه عبدالقادره، څه حاصل له گفتگويه

چه همت د د تپوس دى ځان باز مکره
چه محتاجو ته محتاج وي ډير خسيس دى
اسبابونه د ناز راوړه هاله ناز کړه
امتياز د خپل، غليم و بله گران دى
د اتمام سعي کوه چه کار شروع کړي
د خبرو په لذت که خبر دار يې
که د لوستي د "لا ترکنوا" آيت دى
تولا او تبراء د ايمان څانگ دى
ځان په رسم د جانبازو، جانباز مکره
بې بې نيازو بل هيچا ته نياز مکره
ستا چه هيڅ اسباب د ناز نشته ناز مکره
بې له خپله دله هيڅوک همراز مکره
يا هرگز لمړى د چاري آغاز مکره
بیهوده بيرون له شونډو آواز مکره
سکه هرگز د ظالمانو، اعزاز مکره
چه د دا څانگونه نشته پرواز مکره
په ليمه به ستا جفا عبدالقادر وړى
په شړل مى په مراد د غماز مکره

په فراق چه مى روان له سترگو جوى شه
ښه چه باد و ته پابوس د گل حاصل شو
په خبرو معنى کله ادا کيږي
مرتبۀ د هر چا څه؟ چه ئې معنى وي
په تمثيل ئې چه د يار د قامت راوړه
د کريم له خوا نه مخکۀ نصيب مومى
په ساقى ملامت نشته چه جام توى شه
لږ مى پاتو و آشنا و ته ابروى شه
په طلب ئې کښته پورته تگ و پوى شه
خبر ځکه په حيرت له گفتگوى شه
جسم گل، عرض ئې رنگ، معنى ئې بوى شه
په همه ونو کښ سبرو، سر لوى شه
د کريم له خوا نه مخکۀ نصيب مومى
په ساقى ملامت نشته چه جام توى شه

(ى)

که په لعل او درو نور دولت مندان دى
د همت سر کوزى نکا و بادشاه ته
د ساقى د پيالې قدر زاهد څه زده
چه په حال د فراق جنو نه نرميږي
وائى خو لري په زړه ځما داغونه
که ساقى د پيالې دور بيا گردان کا
لعل و در، ځما د يار شونډى دندان دى
په جامه د گدائى سر بلندان دى
چه په گوټ ئې سرومال ښندى رندان دى
هغه زړونه زړونه کله دى سندان دى
تر حساب تر شماره تير چندان چندان دى
په مجلس کښ يو څو پاتي هوښمندان دى
چه د طمع له چا شى عبدالقادره!
ته بنده شوې همه ستا خداوندان دى

ته چي زلفي په رخسارو ښوروي
 چه د واغوسي د خيال جامي گلگوني
 زرکي سر ځما د يار په قدم کښيږده
 هغه مخ چه د وصال په غوږو غوږ وي
 که د عشق په تور مي ووژني راضي يم
 سپين غاښونه په خندا را لره راشه
 در پوهيږم جهان ښور ماښوروي
 خپل مين په سرو لمبو نسکوروي
 که خوبي ئې له رفتار پوروي
 د هجران په تاو ئې ولي سپوروي
 ځما عشق د سر په ويره نوروي؟
 که به مخ د رقيبانو توروي
 بس دي يو د اشنا غم عبدالقادر ته
 نور غمونه باندې څه تندوروي

پښې برمنډي، سر برمنډگريوان پاره وي
 په ستنه شوي د دنيا له کاروباره
 له دې عقله هيڅ فايده حاصله نه شوه
 د آشنا د غم په سيند کښي مي شنا کړي
 د عالم په نيك و بد غرضي نه وي
 په هر ځاي چه کښلي دي عبدالقادره
 په حيرت ئې د جمال په ننداره وي
 په طلب ئې په ملکونو آواره وي
 ناگنلي ناشمارلي هيڅ کاره وي
 لاي عقل د ليوني په شماره وي
 د جهان له هوسونو کناره وي
 بي ځوابه بي حجه بي چاره وي
 په هر ځاي چه کښلي دي عبدالقادره
 په حيرت ئې د جمال په ننداره وي

که خبر شي په لذت د ويرانۍ
 ستا په تله مي غم اندوه نصيب د زړه شو
 جمعيت مي د خاطر په ليده ستا شي
 ناکامي ور ځني ښه ده په څو رنگه
 غوږ تيره کا آئينه غبار ئې صافه
 عاقبت به د دنيا دار له دنيا درومي
 په هزاره دشواري کښيوزي په لاس کښي
 چه په عقل غوبانه شيانه ترې ښه دي
 اور به پوري کړې پخپلي ودانۍ
 دريغه دريغه را به نشي نادانۍ
 بي تا خلاص نه يم يو دم له پريشانۍ
 چه مي وليدې د دهر کامراني
 د مخ آب زياتوي گرز د دهقاني
 تش لاسونه زړونه ډک له پښيماڼۍ
 راشه گوره څه رنگ ځي په آساني
 پدا دور هم هغه کاندې ځانۍ
 دانا ځان، ناپوه گڼي عبدالقادره!
 ته چه ځان ته دانا وايي، نادان نه يې؟

په وار وار ئې په هر چا وکړې بازي
 په آخر به ئې له تا سي غليمان وړي
 د اخلاص اميد هيچا ته باتو نشو
 د جهان په ورکړه هيڅوک مه نازي
 پخپل لاس ئې پخپلوانو و بازي
 آشنائي ده اوس همه مهمازي

بیهوده گله مندی کا له اسمانه
 جهان ډوب کړ د غمازو غمازی
 سر فراز ئې سرنګون درومی په کښته
 را ښکاره شوې د دنیا سرفرازی
 په معنی کښې مرګ ئې نشته تل ژوندون دی
 د هغو چه پاتو شی نیک آوازی
 گوره څه رنگ نازبردار د خاص و عام شول
 چه ئې تل کول کبرونه طنازی
 له اوله بلبل باز وې اوس باز شوې
 عمر ولاړ عبدالقادره په بازی

د رحمت دریاب هغه وته په جوش دی
 لا تخف او لا تحزن د هغه بخره
 له پیشو ئې ویره شی له مزرې نشی
 د دنیا په سرای کښې مخ و آخرت ته
 چه به پروت ؤ لب په لب له لب شکرو
 په بها ئې دواړه کونه ورکول شی
 بیا به نه مومی زنځیر د یار د زلفو
 د سکوت هنر له کُل واخله بلبله!
 اوس ښکاره عبدالقادره می نوشی کا
 چه صاحب د گناه بخش و خطا پوش دی

چه تر غوړ می د جرس نارې فریاد شی
 یو په سله به ئې غم د زړه نصیب شی
 تر شیرینی دی دا کښلی لا شیرینی
 چه په راغله مړاوی گل د باغ تازه کا
 نور چه بوس او کنار کا عیب ئې نه وی
 هر سپری چه کمینی کا لوئی مومی
 چه پرې نه لگی وېل د نیک خواهانو
 په همه ؤ مریدانو پیر شفیق وی
 چه اساس ئې د ژوندون دی په باد ینی
 د منصور غنډی سنگسار عبدالقادر شه
 که بې عشقه بل گناه ورباندی زباد شی

ما د مینی خوی له ځایه دی راوړی
 په هغه نفس که وخیژی راضی یم
 مرده دل د له تېره زړه بیرون کا
 تهمت اوس را باندی وایی عام وګړی
 چه می بې د یار د یادو سره نغری
 یو ساعت په کور کښې به پریردی څوک مړی

ښه چه راز می و خپل یار وټه ښکاره شو
 ستا د رحم تر سیلابه پوری څه دی
 په مانی ئې هغه هم رڅخه یووړ
 جمعیت چه له دنیا په دنیا غواړی
 په حرص به ئې نه لږ نه به ئې زیات کا
 تل په خاورو به ئې واسل پانی گل شی
 نه اغیار ته چه هر چا وټه ئې سپړی
 دا ځما گناه مثال لکه خسړی
 چه را پاتو و د صبر چیری پړی
 هغه غړی په معنو د شگو پړی
 خپل قسمت ئې دی هر چا لږه ورکړی
 چا چه زړه ټوکر ټوکر و گور ته وړی
 که درست عمر د یار غم عبدالقادر کا
 خدای د نکا چه به شی ور ځنی ستړی

که ښیری کا که ښکځل هر چه وائی
 د بهار په وخت هم دا وایه مطربه!
 خلقې ئې انتظار دی ولیدو ته
 هر مرغه د دې چمن پخپله ژبه
 هیڅ مه وایه ښایسته دی باندی ښائی
 چه په کنبلیو مینه نه ښائی نه پائی
 گوره مخ به دلبر کوم یوه ته نمائی
 ستا ثنا کا ستا صفت کاندی تا ستائی
 په دنیا به مینه څه عبدالقادر کا؟
 چه آخر ئې خواه ناخواه ور ځنی بیائی

چه پیدا وی له یوې قطرې منی
 چه خلعت ئې د صورت له خاورو شوی
 له خزانه به نه گل د صحرا خلاص شی
 په نازک بدن ئې خت د ململ څرخي
 تنگه خوله ئې ښایسته حلقه د گوتی
 ته چه هسی زعفرانی جامې آغوندې
 ورته نه ښائی چه کا کبر منی
 په هر حال د خاکساری کا که منی
 نه به باتې شی گلونه چمنی
 ځما یار ته جامې بویه سمنی
 دواړه لب ئې نځینی دی یمنی
 ژر به کړې د یار چهړه کړکمنی
 ستا جهاد ته ئې هم ستا نفس پیدا کړ
 که ئې کړې عبدالقادره دښمنی

د همه ښادیو سر د یار الم دی
 خو د زړه هونبره ستم کوه دلبره
 شکسته په شکسته باندی عزیز وی
 مگر ستا د مخ نمر وخیژی رڼا شی
 د ښادی امید د لیری کا له دله
 آئینه چه ستا د مخ گوری سکندر شه
 عاقبت به مخ تورن لکه قلم شی
 تر ایذا ئې لا پخوا سزا د کړو ده
 چه فریاد ور ځنی کاندی هغه گرم دی
 په تندی مو قبول کړی ستا ستم دی
 ځکه زړه می ستا و زلفو وټه خم دی
 گڼه درست جهان په ما باندی تورتم دی
 چه په تا باندی مین شه تل ئې غم دی
 چه په لاس کښن جام د میو لری جم دی
 هر سړی چه دو زبان لکه قلم دی
 په معنی کښن ظالم مار دی یا لرم دی

منت بار د یار د خیال عبدالقادر دی
چه همیشه ور سره مل په غره په سم دی

ستا سترگو وژلی به تر درنگه اوس بنخیری
رقص له خامی کاندې دانه د دیگ په منځ کښ
راشه زړه پرې یخ کړه که پدا د زړه یخیری
پاتو له صوفی شی هاله رقص چه پخیری
ستا تر سر څاریری ستا په سر ځما سوگند دی
بل مطلب ئې نشته څرخ چه هسی رنگ څرخیری
خوب ئې باندی نشی لټ په لټ و بله اوږی
گل ئې د نهالی په نازک بدن څرخیری
ولی به له مخکی نشی گل عبدالقادره
تل چه تر گلونو نیایسته پکښ بنخیری

نه یواځی د لاله په تهر کی دی
چه په تخت د قناعت د پاسه کښیناست
په دا باغ کښ چه بی کی دی، هغه کی دی؟
کمیڼه بنده د ده کاوس او کی دی
هر چه وخورې هغه ستا شی نوری پریردې
دا دنیا د مهمانی ښانکی دی
په بشر ئې پرهارنه، زړه می سوری کا
د بیلتون په لاس کښ هسی ناوکی دی
چه بدخوی در کښ پیدا شی ژر ئې ورک کړه
په ورکړو ئې مشه خوښ بیا به ئې اخلی
بوټی وخیژی له مخکی څو تنکی دی
دا جهان تر هلك لا په خوی سپکی دی
کندي ستا په فضل خلاص عبدالقادر شی
په طاقت کښ خو هر گوره ټپکی دی

د خبیث په ښه صحبت نښت په څو ځی
له اصلی بده به لاړه بدی نشی
د ماهی بد بوئی کله په اوبو ځی
که د ښو په ښه دیدن په ورځو شپو ځی
لا کیسیه لا بازی ښکاریږی بد ته
د کامل د نصیحت اثر په ښو ځی
د مزویو په لوی ښکار باندی نظر وی
شلاندو مړکو لره ترورې یا پیشو ځی
هر چه شوی په ازل هغه به کیږی
عبت عمر په عبثو اندیښو ځی
څه نظر به کا دلبر په افتاده و
چه دا هسی بد دماغ په کرشمو ځی
په لیمو به ستا په لور عبدالقادر ځی
که یارانو لره نور عالم په پښو ځی

چه سحر د یار له لوریه شمال راشی
اوس خو وار د وصل تیر شو بیلتون راغی
دا ناروغ زړگی می څه خو په حال راشی
یا نصیب چه بیا نوبت د وصال راشی
زړه می ډوب شی پوښتیده ئې هر گز نشم
چه ریباز د یار له لوریه ملال راشی

۱. په دې بیت کښ لمړی کی عربی دی یعنی داغ، آخرنی کی یعنی څوک، په دوهم بیت کښ کی د پخوانی پاچا نوم دی.

نور شغلونه به د ووزی له خاطره
 د لیدو د وړو تړو طاقت لږ شو
 د خپل یار له وصال ته امیدوار شم
 په هجران کښې خواروزار عبدالقادر شو
 که په زړه کښ د د کښلیو اشغال راشی
 لا به کله پومې ورځ د شوال راشی
 چه سورت د یوسف ما ته په فال راشی
 بیا به کله په شیوه په خیال خیال راشی

که د درست جهان بادشاه شې په هوا ځې
 که حشمت د سکندر تر حشم ډیر شی
 چه په تا باندې مین ورته د شا کړه
 د غفلت پښه راوباسه له غورو
 ستا په دا خندا خندا شې د هونیارو
 که خاطر د تعلق له باره خلاص کړې
 په عزت په حرمت راغلې و دنیا ته
 خو قاصد لا د طلب راغلی ندی
 بهتر دی عبدالقادره چه پخوا ځې
 عاقبت به له جهان به یې نوا ځې!
 خالی لاس به ځنی بیا درومې یواځې
 له غلیم سره دا هسی خوا په خوا ځې
 چه کڼو غندی کون نه درومې شنوا ځې
 چه آخر په ډیر ژړا په ډیر زگروا ځې
 د رحلت په وخت به هاله یې پروا ځې
 په بدخوی ترې شرمنده خجل رسوا ځې

د ژوندون به ئې څه حال حلاوت نه وی
 ما د خلدای په دنیا نلری یې یاره
 چه یو غم را باندې تیر شی وایم خلاص شوم
 یو مجنون سوی او لوی د عشق نه و
 څه حاجت چه ئې پوښتنه کړې له حاله
 چه پکښې نه مهر، نه مینه، نه اخلاص وی
 محرم نشته چه خپل حال ورته بیان کړم
 سل فتنې چه بیداری کا بیداری
 په نور څه عبدالقادره نه رغیری
 په بیلتون کښ د یار یار دارو د زړه وی
 هر سړی چه په دنیا یې یاره ژوی
 له دنیا تر یار پخوا د ځما تله وی
 نور غمونه را پیدا شې نوی نوی
 مینی ډیر کړل تر مجنونه دوی او لوی
 خود ښکاره دی د هجران د لمبو سوی
 تر ودانه لا وران ښه دی هغه ژوی
 نامحرم ته وایه نشی زړه می چوی
 بخت ئې وینس شې چه په غیر کښ ئې اوده وی

ستا څهره لره خدای تل ارغوانی
 سر په لاس در پسی دروم نه قبلیری
 می نوشی تمامه شپه کاندې له نورو
 خو څو گرانی می آسانی په زمان کا
 اشارت ئې د دنیا تالا کول دی
 چه لاړ نشې په غفلت بیا به ارمان کړې
 که د غم څهره می ده زعفرانی
 نصیب مشه د چا دا سرگردانی
 په سبا به ئې په ما وی سرگردانی
 زه به چیری پریروم عشق په آسانی
 چه صوفی په رقص کا دست افشانی
 هر نفس د خپل نفس نگهبانی

چه په مخ ئې کاروانونه د خط راغله اوس به وشي د شکر و ارزاني
له دعا ئې اوس هم نه يم فارغ شوی که د کنبليو په خدمت لاره خوانی
ورته عرض سلام د خوار عبدالقادر کړه
چه په چم باده گذر کړې د فلانی

په طلب چه د تندې وچ شي کومی غم دی نکا د حیات اوږه به مومی
د طلب مصلې ډيرو پسي لنگ کړې گوره کوم نه د دلبرو شونډې چومی
چه تر یخی ئې د بيلتون کړه په ځان تيره هم هغه به ئې د وصل پياله شومی
څښه څښوه شراب ساقی بيا به ارمان کړې عنديلب نارې وهی چه بهار درومی
معشوقې وژلی مړه ندی ژوندی دی پدا تشه نانه خشو که مړه نومی
جدا شوی چه له یار عبدالقادر دی
په هيڅ رنگ ئې اوږه نه درومی تر کومی

د هغو چه اوربل شوی په کوگل دی د زړه سود ئې د آهونو په وکښل دی
ډیر مین ئې ځيله بیل کړه نه صبریري بيلتون هسی رنگ لا خير په بیلول دی
زړه می لا د جدائی په اور وسوځه! که په زړه کښ می د یار محبت بل دی
څوک ځما تر یاره ښه دی په خلقت کښ که جفا را سره کاندې بخت می خپل دی
ترو په خو به ئې خلاصی له مینی کیري په ازل چه اور نصیب ځما د دل دی
له یوه خراغه نه درومی بل خراغ ته پروانه وته وصال ځکه حاصل دی
څه باور ئې په یاری عبدالقادره!
چه چاپیر تر هر هر گل لکه بلبل دی

د قیامت په ورځ به سپک پاڅی سپک تللی په سبا به دروند پاڅی چه دروند ځملي
تنها هيڅوک گورستان لره لار نه دی خپل عمل غاړه غړی ور سره زغلي
چه می سترگی باندي وا د بصیرت شوې د عالم ودان می ولیدل ننتلی
ناپوهان به ئې باور په دوانی کا چه په طمع د سیلاب د اوبو ملی
د دنیا کارونه ضد د آخرت دی د دنیا قبول په دین کښ دی رتلی
نه صحت مومی نه مری هسی تاویری چه په زړه وی د حسد منگور چیچلی
چه نظر می په ښو بدو باندي وکړ وائی وشړل له روه هغه بللی
د قیامت له جوکه ډار عبدالقادره
نکا چا چه خپل ښه بد دلي تللی

که ښکښل د په بې دردو ترڅه لگی
 مشتاقان د تیغ په آب سره سیراب کړه
 سترگی پټی زړه پیدا لکه غنچه شه
 سنگدلان ئې له ناوکه بې بهره دی
 چه ئې داغ ځما د زړه د داغ په سان دی
 د ښو اغزی می لیری په ژبا کړه
 ما ته کړه په ما تر شهد و خواره لگی
 تر ژوندون ئې ښې په تیری اوبه لگی
 د دولت نسیم د وینو په زړه لگی
 په مشتاقو تر گلونو پاسه لگی
 په لاله می څه خو څه خو لیمه لگی
 چه د یار په قدمونو تیره لگی
 یو ساعت عبدالقادر ځنی خلاص ندی
 هر زمان د عشق لښکری په ده لگی

دریغه بیا په گلو گڼت وکړی سبا شوی
 د شبنم پیالې ئې نوشی لبال کړی
 تور بورا تر هر هر گل قربانیدلی
 مخامخ له یاره کښیناستی یو ځله
 که په کانی د بیلتون میده شوم خشو
 ما به ځان لکه پتنگ تر صدقه کړ
 یار له ما نه لا و ما و ته نژدې وی
 زه او ته په محبت کښ نه ځائیږی
 چه په باغ کښ رنگا رنگ گلونه وا شوی
 له مستی د هر گل کیس قبا شوی
 د بلبلو په هر لور باندی غوغا شوی
 د بیلتون غمونه واره پسی شا شوی
 د حنا په دود خو وصل ستا له پا شوی
 که خراغ ئې د جمال راته نما شوی
 که تر منځ حجاب پاره پاره د ما شوی
 زه او ته له منځه ووتی یکتا شوی
 خو دی پریرده نور راځه عبدالقادره
 که د زړه دی چه زه ستا شوی ته ځما شوی

بوی ئې نه ځی له خبرو د بهی
 لاس می ورو نیسه په لاس کښ لاس د مات شه
 د دنیا خربښت اماس دی و دانا ته
 مشتاقان کله تمیز د نیک او بد کا
 په امید د خپل مخدوم دستاری
 امتیاز ئې د سپین مخ له خاورو نشی
 که ئې ډوب کا په دریاب کښ و به ووزی
 چه تشبیه د یار د زنی کا بهی
 چه پرې ونشی زخمنونه د پهی
 و ناپوه و ته ښکاریرې فر بهی
 که صاف نشته ساقی رامی تهی
 واقع کیږی له خادمه کو تهی
 چه ئې نه پرې یښ لږ گرز په یک تهی
 چه گړی ئې له ازله شول تهی
 هغه بار چه اسمان نه شی اخستلی
 په کوم زور به ئې عبدالقادر سهی

خداي مي مکړه يو زمان ځني خالي
 که له خياله خالي هيڅ بنايسته ندي
 چه بې خايه آواز کا په انجمن کښ
 د سړي لکه همت هسي ئې فکر
 سل جنجال له سل فتنې را سره وکا
 ځان او مال تر جاني ياره صدقه شه
 ستا اندوه مي دې سبب د خوشحالي
 ولي تا غندي به بل نه وي خيالي
 د رباب غندي به مومي گوشمالي
 د عالي سړي فکرونه وي عالي
 بيا په ما باندې نوم کښيږدي جنجالي
 نه يو دې نه سل زر لک چه وي مالي
 چه خپل يار د خادمانو سره شمار کړ
 څوک به کا عبدالقادر در سره سيالي

ساقی مې بويه چه وي پرتگالي
 علامت د يار د ډيري ميني درد دی
 مقدم په ډکيدل خالي کيدل دی
 چه يو ځل په هل وهل کا مځکه سازه
 آشنایي کول آسان دی پت ئې گران دی
 عاقبت به ته هم راشي څما ځای ته
 خواه پياله وي مرصع خواه سفالي
 روغ د نکا له دردمن سره سيالي
 ډک هغه شی چه خپل ځان کاندې خالي
 د اميد تخم هاله کړي مالي
 يو يو مرد د آشنایي پت پالي
 زه که پروت يم په مځکي په نهالي
 شپه او روغ عبدالقادر په جدائي کښ
 واره سترگي کړې اوره بينگالي

په وېل د کوم بې رحم ځيگر ورځې
 د عاشق د سترگو غر نه حجابيري
 د لويې په مقام به هاله کښيني
 د هوسيو سترگي توري د باز سړي دی
 در پوهيرم چه به ژر مصلې لنگ کړې
 تصديق مکړه کشتن گاه وته په سر ځي
 چه دا هسي ډير بس رايشي بيا ژر ځي
 ولي هسي شان مخ نغښتي په ميزر ځي
 که د ورکړي د مړاني په وزر ځي
 خونريزي تر نور سترگو کا لا زر ځي
 چه دوهې وته ډير ډيره قلندر ځي
 که په وژلو^۲ د بيدل عبدالقادر ځي

که گلاب لکه باران ور باندې اوري
 صباحت ئې د يوسف هميش منظور و
 هر يو گل په خواست ترې وږه ځان ئې خوشبو کړ
 د گلابو بوی به لاږ نشی له اوري^۳
 ځکه سپين شو د يعقوب د سترگو توري
 چه صبا خوشبوني راوږه ستا له لوري

۱. د غورمالي.

۲. وژله.

۳. تجنیس دی یعنی بولان چه يو وابنه دی.

مکړه خدای چه د وفا خویونه نور کړم
 که زاهد دی که عابد که شیخ ملا دی
 پاس د دار په سر منصور دی دروغ ندی
 پسی شا د سوگندونه خوری و سر ته
 قراضی د زرو څه لره په مخ ږدې
 تر ژوندونه مرگ ښه دی عبدالقادر ته
 چه ئې یار رقیب ته خاندی دی ئې گوری
 که هر څو می یار جفا کا تل می زوری
 همگی د خپل مقصود په لوری ښوری
 چه عاشق شی بیا به سر له عشقه ژغوری؟
 هم هغه چه مخامخ د په سر لوری
 په وجود د نمر نمای نکاندی ستوری

د یوه په غولی ویر، د بل سرود دی
 په نور څه ئې صحت نه کیږی له درده
 په پیروالی ئې لا غم په سپی ږیر شی
 رنگینه شعر می مه گڼه خبری
 چیرې نه چه خالی لاس ور ځنی ووزې
 خرید کړه عبدالقدرد بازار تود دی
 چرته غم چرته ښادی د دنیا دود دی
 په بیلتون کښ د یار یاد د خاطر سود دی
 بیهوده د په دنیا پسی مښود دی
 وا روان ځما د زړه د وینو رود دی

نور عالم خپل خوب کا، رنځوران اخته په نخول وی
 نر ناحقه سترگی د رنجو په بار درنې کا
 بل مراد ئې نشته په دنیا کښ بې له دا نه
 هر چه لمړی شوی په آخر به هغه کیږی
 کله به لا درومې له ما ای د سحر خوبه
 فکر لیونی د سبا نکا ځکه خوښ وی
 هر چه محبت لری د یار د تورو زلفو
 ما په زړه ویشتلې فریادونه کړه په زوره
 څه وایې و ما ته، ما ته لار ده خطرناکه
 مخکه توده کوم ده، چه اوربل پرې باندی تل وی
 کله د هوسیو سترگی توری په کجل وی
 خاوری دغه ملک شوی چه محبوب پرې ینی پل وی
 څوک به ئې اول کا چه پس شوی په اول وی؟
 خوب بې غمه نکا چه په مخ کښ ئې منزل وی
 غم د هر سپی په اندازه د طول امل وی
 تل به ئې په زړه کښ فکرتونه مطول وی
 ستا سوی نارې په ما شیرینی تر غسل وی
 هیڅ پروا می نشته که د خیال را سره مل وی
 تل که آه فریاد عبدالقادر کاندی گرم ندی
 بیل له فراغت همیشه له یار بیل وی

له جهان هسی رنگ دی یاران تللی
 ښانی ئې په جهان کښ موندی نشی
 د بریښنا غندی ښکاره شول بیا فنا شول
 نه مو سترگی په لیدو سره مړې کړې
 ته به وایې چه هرگز نه و راغلی
 هسی ورک شول د هجران سپرو نتلی
 په ځیر ځیر مو ورته هیڅ نه و کتلی
 نه مو و په ډکه خوله و بله خندلی

نه مو زړونه ځبله تش کړل په خبرو
 چه ناگاهه بيلتون مخ ورته ښکاره کړ
 له احواله ئې خبر نه يم چه څه شول
 که خاکونو ته ئې ورشم نارې ورکړم
 يا له موره مرور شول ځواب نکا
 که ئې وغواړم خبر له خبردارو
 که قبرونه وړانوم پکښ ئې غواړم
 نه پوهيرم چه له کومه لوريه راغله
 اې يوه خدايه ژر وړان د دنيا سرای کړه
 نه مو پټ رازونه و ځبله ښکلی
 له مور بيل شول په ارمان ټټر داغلی
 څوک په بيارته ځنی ندی جار وتلی
 په ځواب ئې راته هيڅ ندی ویلی
 يا ئې چا په خوله مېړونه دی وهلی
 دوی پرې هم لکه مور ندی پوهیدلی
 ما بې خاورو پکښ هيڅ نه دی لیدلی
 بیا ئې دی و کوم مکان لره بیولی
 چه آشنا عالم ترې ځی نا آشنا ملی
 چه هر دم جرس د کوچ ووته بدغیرې
 فراغت عبدالقادر خرنګ خملی

توری زلفی د نگاری بې څه ندی
 په لیدل ئې روغ ناروغ شی بیمار روغ شی
 ډیر هوښیار به لیونی کاندې پوهيرم
 د بيلتون په اور ئې ننه زړه اوريزی
 درسته شپه ځما د آه لوگی ور درومی
 په جهان کښ هيڅ ترخه نشته بې گټی
 خو به مینه پټوې عبدالقادره
 ستا دا تل نارې چيغاری بې څه ندی

مخ په بیدی بیدیا ونیوی ژړلی
 چه له وره د څښتن ورتلی بل ورته
 د جهان د خوړو هيڅ غرضی مه وی
 د حرص د سپی غاښ مات په قناعت شوی
 عاقبت به په ارمان ور ځنی درومی
 په ما نوم د بادشاهی مه وی پوری
 هر ظالم به د دوزخ په اور کښ وینې
 د صحرا د ونو پانی پټ خوړلی
 لکه سپی په کانیو لوتو ئې شړلی
 کل ترخه مې د خوړو غندي نغړلی^۱
 په زنځیر می بیا د صبر و تړلی
 که ملنگ وی په سپیرو ایرو لړلی
 خوشامد می مکړی چا تل ئې رېړلی^۲
 لکه سپی په زنځیرونو څکړلی
 هر کاره به بهادر شاه چیری خبر کا
 حال عبدالقادره مه وایه سپړلی

۱. لویلی.

۲. خوشامد می مکړی چا تل می ژړلی.

بیا می شی زړه غمونه په زړه نوي
 حال که وایم و عالم ته منصوریرم
 د عالم له ویری آه وکنبلې نشم
 په صحت ئې نارضا په درد بې صبره
 فرهاد غر په عشق کښ کینده زه صورت کښم
 ده که یار ته واله جوړه د شودو کره
 چیری نه وی رنگ ئې هیر کړم په بیلتون کښ
 ستا د سترگو خیال پرې وریری ځکه ژاړم
 په پریښول به د جهان له غمه خلاص شې
 و به وینې د یار مخ عبدالقادره
 که د تل ور پسی دواړه لیمه سره وی

ته څه هسی بې نظیره دلبر نه یې
 په هر کلی په مالت خبری ستا شی
 په پیاله چه شونډی کښیردې نو غسل شی
 د سپورمې ښایست په ستوریو باندی کیږی؟^۱
 اسمانونه می د آه په لوگی تور شول
 که د زړه دی چه بډای شې طمع پریکړه
 پهوړه^۲ کچکول سیلی خو ډیر متاع دی
 په جهان د ځکه بوی د خوبی نه ځی
 ښه غزل درته بیان عبدالقادر کړ
 له معنو ئې لذت واخله که کر نه یې

که فلک لکه آسیا دانه ئې سر شی
 که اسمان د ممسک سترگی مځکه نس شی
 په زر کاله ئې ژوندون دی گمان مکړه
 خاوری زر چه ورته یو شی له غه پسه
 که اصلی فقر د سیوره په سر وکا
 چه خپل ځان د تلی خاوری د گدای کا
 عارف ندی چه ئې زړه پکښ لربر شی
 وابسته ئې مخلوقات د بحرو بر شی
 چه پکښې د توکل څښتن مضطر شی
 په کاته ئې کانی بوتی واره زر شی
 هست و نیست به درته واره برابر شی
 د پله خاوری ئې په قدر تر عنبر شی

۱. د سپورمې ښایست په ستوریو نه زیاتیری.

۲. له آهه.

۳. یعنی بوریا.

چه خپل ځان تر خراغ خار کا بیا وسوځی کوم ملخ به د پتنگ تر ځایه ورشی
 د زاهد مشرب جدا د رند جدا دی له ماهی به کله کار د سمندر شی
 هاله لاف د مینې کړه عبدالقادره
 چه ترخه د یار په تا شهد و شکر شی

ما چه لب د شکر شونډو دی څښللی لا می اوس له خوړو شونډی ځله نښلی
 ستا د سترگو په خیال هسی رنگه مست شم لکه چا وی دوه کلن باده نوشلی
 که له سترگو د روان شی سیند د اوښیو وران به نشی چه ئې ستا په تندې کښلی
 د عاشق د صورت خاوری د یار مینه په ازل ئې دواړه دمی سره اغښتلی
 له تویری سره می ځان څی چه وکښی شی ځکه ما د یار تویری نه دی وکښلی
 شکایت د ښایسته و د خوی مکړه تر وفا د بل، جفا ښه ده د کښلی
 که بدرنگ مخ پټوی باری یو روخ دی ښایسته د هرگز نه وی مخ پوښلی
 یو دلدار چه دلداري کا بیا می نه موند په غوښته می دی ملکونه پسی مښلی
 چه مین شوې غم زغمه عبدالقادره
 په غمونو عاشقان دی همیش لښلی

هر عاشق چه هیله کاندی له وفا می تر وفا د لا خوښیږی په جفا می
 په رشتیا څما مخ عاشق هغه دی چه د مخ می ننداره کا تر قفا می
 دا د خیال شاطر می ډیر ملال را درومی گوره بیا په کوم دیار بند شو اشنا می
 ستا زحمت د محبت دی طبیب ووې بې لیدلو به روغ نشی په دوا می
 د ښامار له خولې مهره وکښل محال دی ستا په تور و زلفو بند شوه مدعا می
 د آشنا د آشنایی قدر می نه در که په آور د بیلثانه سوځم سزا می
 ستا د چم پوښتنه کاندی نه ئې مومی ځکه هسی سرگردان گریزی صبا می
 زما وصل د هغو عبدالقادره
 چه خپ سر شندی د وصل په بها می

صدقه شمه ساقی ستا تر پیالې چه د خلاص کړم د جهان له کشالې
 څو څو ډیر د جدایی^۲ له غمه ژاړم په رخسارو کښ می سازی شوې نالې
 په یاری کښ به هاله صادق باله شې چه تر مرگه د یاری پت وپالې
 یار هغه چه په محنت کښ یاری وکا ډیر یاران دی په ساعت د نوالې

۱. می نه و.

۲. چه ډیر ډیر د جدایی.

محبت د عاشقانو عظیم کوټ دی
ساحران ئې د چشمانو دین ایمان وړی
پروا نکا د پیغور له اتالې
سحرگر که زړونه وړې د بنگلالي
په ښکاره نارې وهه عبدالقادره
په خاطر کښ به خو غم د عشق گالي

مخ د لکه نمر دی تر نسبت ئې نمر مثال دی
های د خدای دپاره یو دم مه درومه له ما نه
سخت دی په سپرې باندې نیژدې بیلتون تر لیری
خلاص ئې له یوه جنجاله نه وم بل را واخلی
وایی چه وبال دی چه نظر کا و ښه مخ ته
حسن یو اثر دی چه په مخ کښ د چا وشي
دم که می همدم دی هیڅ په کار څما را نغی
څه برکت ناک دی د عشق خم ورته حیران یم
هر چه سوختگان دی په خاطر به ئې لگیری
خوک به وایی هسی چه نمر ستا د مخ مثال دی
یو زمان بیلتون د په ما خوار بیلتون د کال دی
یار چه لیده نشی تر دکن لیری دیوال دی
هر زمان له ما سره په سل رنگه جنجال دی
ما په دواړو سترگو قبول کړی دا وبال دی
نه چه کړه وړه ښه لری هغه صاحب جمال دی
لږ چه دلاسا می د خاطر کا د یار خیال دی
خو خلق پرې مست شه دی لا هسی مالامال دی
اور می د تهر چه سر وهلی تر مقال دی
زړه لری بډای عبدالقادر تر بادشاهانو
څه شو که په کور کښ دنیا نلری کنکال دی

که ښکاره شی درویشانو عزت ستاسی
د دنیا نوبت، نوبت په نوبت درومی
څه شو نن که مو څوک نه پریردی وورته
سبا ورځ چه اجتماع د خلاق وی
هم هغه به د نجات په لور روان کا
غم اندوه شه په نصیب د دنیا دارو
ستاسی هومره ډیر حرمت پخپل څښتن دی
په نصیب به د هغو شی چه نیکبخت وی
د راحت امته کوی اهل محنتو!
گدایان به شی شاهان په دولت ستاسی
همیشه دی بی زواله نوبت ستاسی
خبردار دی ډیر په قدر و قیمت ستاسی
په هر چا به شی ظاهر منزلت ستاسی
چه پرې شی مهربانی عنایت ستاسی
فراغت د زړه خوښی په قسمت ستاسی
چه به نور شی په عزت په حرمت ستاسی
د دوو کونو سعادت دی خدمت ستاسی
خدای به نکاندی ضایع مشقت ستاسی
مددگار د گنه گار عبدالقادر شی
گندی بیا مومی خلاصی په همت ستاسی

چه په زړه باندې ئې وا د عرفان باب شی
د وحدت دریاب به وینی کښته پورته
د خودی باد چه وباسی له سره
خو وجود د ذرې شته هومره زړه ده
دا جهان به ئې تر فهم د سراب شی
خپل وجود به ور ښکاره لکه حباب شی
د حباب نامه ئې لاره شی دریاب شی
خو چه محو خپل وجود کاندې آفتاب شی

د هسټی نوم هاله ورباندی ښائی
د عنصر د چار دیواله چه راووزی
د هر لوری ته چه مخ کا نمونځ ئې کیږی
په ځنبل د سترگو ځی تر شرقه عربه
آمیخته چه له محیط سره سیلاب شی
ارویده لیده ئې واپه بې حجاب شی
چه قبله ئې د یار مخ وروځی محراب شی
تر نظر د عارفانو تله شتاب شی
خپل به هاله د یار شی عبدالقادره
که په تا باندی ئې یو مهر عتاب شی

نه په باغ نه په بوستان په گلزار گزۍ
دواړه سترگی ئې شاهین دې قهرولی
په مقدم ئې د صحرا خاروڼه گل شی
که پړون د رقیب وار وؤ نن ځما دې
که رنځور شی خود به در شی طبیب کور ته
د ښو په ناوکو ئې زړه خوږیږی
د هوسی غنډی خپل خوب په میږی تون کړه
ما دولت د گدایانو له وره بیا موند
خراب زړه می هم هورې دې چه یار گزۍ
سپور د ناز په آس د زړونو په ښکار گزۍ
چه په سیل ځما یار د بهار گزۍ
د آسمان د ژړندی دود دې په وار گزۍ
طبییان په طلب تل د بیمار گزۍ
عاشق ځکه آهومن ناقرار گزۍ
د اجل ښکاری په نیت د گزار گزۍ
که نور خلق د بادشاه په دربار گزۍ
په وصال به آسوده عبدالقادر کړې
که همیش به د په هجر کښ خوار گزۍ

نن په درست جهان کښ غوره یار ځما دی
د خزان ویره ئې نشته تل تازه وی
په وار وار نورو پیالې د میو نوش کړې
وئې مه شلوې ځما له غاړی خدایه
د هر چا په غاړه پروت د مینی بار دی
چه یو دم می له خاطره نه بیلیری
درسته شپه ئې عشق بازی کوم له درده
که دسته د گلو را کا هم به خار شی
ښایسته لکه گلونه د پسرلی دی
عاشقان به د پتنگ غنډی پرې سوځی
که کرم را باندی کا عبدالقادر یم
که حساب را سره کا زیار ځما دی
په لیدو ئې سر ښندنه کار ځما دی
کښلی مخ ئې همیشه بهار ځما دی
ساقی اوس ئې و ما راکړه وار ځما دی
د خپل یار د زلفو تار زناړ ځما دی
تر همه واپو چه دروند دی بار ځما دی
لا لټا نه د تا غم غمخوار ځما دی
پدا څه شو چه جدا نگار ځما دی
په ازل چه نصیب شوی خار ځما دی
پرې همیش لکه بلبل چیغار ځما دی
په معنو کښ سرې لمبې اشعار ځما دی

گاه په خانقاه کښ گه مقیم په میخانه یې
کله له هندو له مسلمان سره خپلوی کړې
هیڅ درنه پوهیږم چه عاقل که دیوانه یې!
کله له همه واپه عالمه بیگانه یې!

ته که لیونی د هوسی سترگو مینی نکړې وایی راته وایه چه د جان که د جانان یم شونډی د یاقوت دی مرغلری سپین غابونه څوک د له لیدو څوک له خبرو مراد مومی بڼ د څه په کار دی خو د مخ لکه گلزار دی لږ به ستا د مینی په رموز درته ووايم

ولی شپه او ورځ لکه غرخه په ویرانه یې! څار شم ستا تر سترگو هم می جان هم جانانه یې سر تر پایه درست د بادشاهانو خزانه یې څوک د له وصاله د همه خلقو ستانه یې یار لږه راغلي د گلونو په بهانه یې مین په ارویدو که د مجنون په افسانه یې می د د خپل یار د شونډو څښلی دی پوهیرم ځکه په ویل عبدالقادره مستانه یې!

لوی لوی غرونه د په واورو تل ودان وی په ژوره مخکه مه اوره بارانه! په چمن کښ ئې بد بوی گل شگفته شه په هغه چمن ورځه د سحر باده! چه په راغله ئې د باغ گلونه وا شی چه پتنگ مشرب پیدا کړی په معاش کښ مبارک هغه بنده چه آخر بین وی

چه رودونه ئې په مخکه را پریشان وی نیې اوبه کاندې ترخې بوی ئې روان وی زاغان ورشی بلبلان ترې گریزان وی چه نسیم ئې په هر چا عنبر افشان وی همیشه د هغه باد په ملک وزان وی د هر چا خراغ چه بل شی پرافشان وی کل محنت راحت و ده وته یکسان وی

په رموز د ډیر څه وویل په لږ کښ پرې به پوه عبدالقادره سخندان وی

چه دا هسی آشنایان پکښ هر دم ږدی په خپل لاس لږم ماران استوی گور ته بیت الله په حقیقت د مؤمن زړه دی چه ذلت ئې په عزت د ده اختیار کړ نیې خبری درگوهر، خاموشی مېر هر چه دلته مستقیم په شریعت شی

په غفلت په مخکه ولی څوک قدم ږدی چه په مخکه کښ دینار ږدی یا درم ږدی چه بې خدایه مینی کا پکښ صنم ږدی د سائل منت په ځان اهل کرم ږدی دانا تل ځکه په خوله دغه خاتم ږدی په صراط باندی به هور ته قدم ږدی

چه داغونه په زړه ږدی ښایسته ډیر دی نشته یو عبدالقادره چه مرهم ږدی

چه له مخه ئې آفتاب ماهتاب رخشان دی جمعیت ئې د خاطر په لیده ستا شی چه ئې څوک په کوڅه تیر شی لیونی شی

په جهان کښ څوک ځما د یار په شان دی په دا هیله درته جمع څو پریشان دی شیخه مه څه پدا لار پری و شان دی

نه يواځې دواړه زلفې زړه را ګاړې
د راحت ښېښې به تشې عاقبت کا
چه په تش کاته ئې مس د وجود زړ شي
له آفته به دلې هورې خلاص نه وي
خود پرست د يار له وصله بيګانه وي

تر شکرو نډې کم عبدالقادره
تر نباتو که خواږه ويلي خان دی

بيا ئې نيت د جنجال وشو چه نور کښلی راته شماری^۲
بل که هر څو ښايسته وي خدای د نکا چه ئې گورم
ستا چه هيڅوک اشنا نشته فراغت ګرزه هوس کړه
د دنيا په باغ کښ ځای د هميشه استوګی نشته
د بلبلو د طوطيانو، په گلونو سيل کيږي
هر چه ښه ئې له ازله په فطرت کښ يښی نډی
هر سړی په موافق د خپل همت نظر لرينه
که غمزې د دلبرانو تيرې توری د څرخ کړې
زړه د هيچا زينهار عبدالقادره آزار مکړه
چه په دين او په دنيا به آخر خوار شي دل آزاری

بیهوده د چا په چا باندی های های دی
گذشته عمر همه په لهو تیر شو
که د جابه که د عزت که زویه ورونه
محبت د مولا کړه، مولا باقی دی
نن سحر صبا بلبل ته نصیحت کړ
د هوا په آس سپره په فهم درومه
لاف د خدای د بندګی کړې محکوم نورو
که ئې شپږ اقلیمه وي چه اوم غواړی
د همای د سیوری څه پروا لرينه

د هغه سپاره پي وړه عبدالقادره
چه د آس ئې د افلاک د پاسه پای دی

۱. مطلب ئې خپل پلار خوشحال خان دی.

۲. چه تور کښلی راته شماری.

که دَ عشق په تور می کانی په سر ووری زه به وایم وایه دُر او گوهر ووری
 په چرگ بانگ مهال ئې داد دَ بوسې وکړ مړنی بېنگال تل په سحر ووری
 په تأثیر ئې دَ قدم خاوری خوشبوی دی که په چم باندی ئې مېنک و عنبر ووری
 سرې سرې اُونی می له سترگو وینی ندی دا خُما دَ زړه له اوره شرر ووری
 دَ رحمت سزاوار ښه چه گنه گار یم باران بویه چه په تیری شجر ووری
 دَ ظالم دَ سر دَ تاج لعلونه ندی په تندی ئې له دوزخه اخگر ووری
 دَ حاسد جفا زغمه عبدالقادره
 تل دَ غم کانی په سر دَ ثمر ووری

محبت په کنبلیو کا تمام وگری چا دا اور دَی ښکاره کړی خنو نغری
 ثمره ئې خواه مجاز خواه حقیقت دی په انسان کښ دَی کرلی دَ عشق زړی
 خُما داغ عارضی ندی چه به ورک شی دَ لاله غندی می داغ خائی راوړی
 گل گریوان په نغمه خیری دَ بلبل کړ نسیم ندی گریبان دَ غنچې سپړی
 را به ووزی عاقبت دَ غم له خواهه چه نیولی ئې په لاس دَ مینی پړی
 ندی مرد چه واخلي ورکا مرد هغه دی چه گتی پخپلو غړیو پوخ کا غړی
 چه خوک نکاندی آزار لچا نه اخلی تر کسری تر حاتم خان هغه تیر کړی
 که صفله خښتن دَ جاه شی په دا څه شو؟ په معنی پربوگی پورته کړ خسری
 زه ختک دَ یار په غم تازه تازه شم
 غوریه خیل رحمان که شو ور خنی ستړی

که هر څو ښایسته ډیر و دَ وگری مود ته غوره کړې نور نورو غوره کړی
 ته هم هسی دل آزاره جفا کار شوې چه تل ستا له لاسه ناست وه په زړه ستړی
 آزاری که چیری کړې بیزاری مکړه اوس یو مود او ته په خلقو کښ نومړی
 چه په لږ ځور دا هونبره ډیر مانی کړې مگر لږ دی، موره ستا ځورونه وړی
 همیشه دَ حال په ژبه له ما زار کړې ستا له حاله می هیڅ ندی چا ته سپړی
 خوک چه نن کاندو وفا له یاره غواړی ډیر ابله دی چه دَ شگو پړی غړی
 آشنایی دَ دین کوۀ عبدالقادره
 دَ دنیا آشنایان وایه دی نیمگری

یار را خنی لاړ شو، دمه کړم په گفتگو ئې گل دَ گلاب تیر شو، بوی اخیست شی له اوبو ئې
 نمر و ته نظر کړم چه می یاد دَ آشنا مخ شی نوې میاشت به گورم چه را یاد ئې شی آبرو ئې

پاس می په تندۍ کښیږده قدم د چنېې ګله
 یا راغلي د یار د کوڅې یا راغلي له خلده
 غم اندوه په بخره د هغه چه عاشقان دی
 دوی دی بله نشته، نده دا وینا څرګنده؟^۱
 سپین نازک په مثل ته ځما د یار د روڼې
 اې د صبا باده ته چه هسی رنگ خوشبو یې
 خوښ ګرزه زاهده چه له عشقو یې پخشوی
 یا به ئې خوله کښل کړم یا به وینی کړم پرتوی
 ستا ده د بل نده ځما خوله عبدالقادره
 ولی ئې دا هسی د حرص په څله ژویې

هم هغه می دی دا داغ په څگر یښی
 په قامت د مؤذن قیام په څو کړم
 د لویې په تخت به هغه قدم کښیږدی
 هغه یار په صورت حور، په خوی^۲ فریښته دی
 د هستۍ بستر به اور ور څرګندیږی
 غم هوس ئې د بیلتون د وصال ټول کړ
 چه ئې خال دی په سپین مخ د دلبر یښی
 ښایسته می په ورانه باندې سر یښی
 چه له سره ئې د کبر افسر یښی
 مصلحت ته ئې پرې نوم د بشر یښی
 چه پهلوی ئې د نیستی په بستر یښی
 پرې ئې نوم دی د جنت د سقر یښی^۳

اې چه په قد سبر، په ښه مخ گلزاره یې
 سره نمری اغوستی، ولول زلفی سترگی توری
 هیڅوک د مخی د ښایست نشته په جهان کښ
 تل د دواړه شونډی په نوشل د وینو سرې وی
 حسن دی که خیال دی که دماغ که مکیزونه
 نه می په بل کښلی نظر کړی نه په گل دی
 ته پدا ښایست د کوم نیکبخت نگاره یې
 خیر د وی بیا د چا په تاخت تیاره یې
 توبه ستا له یاری، د ډیریو یاره یې
 زړه په چا نه سوځې ته یو څه خونخواره یې
 ته پدا خویونو په عالم اوڅاره یې
 بیا په کوم گناه دا هسی شان آزاره یې
 څرنگ به باور ستا په یاری عبدالقادر کا
 یو ساعت می یاره، بیا په بل ویزاره یې

وایم وایم چه چا نه وې بیا به وائی
 که په ډیر مښود دولت د دنیا ټول کړې
 د نعمت گټل آسان ساتل ئې گران دی
 ځان غبار کړه د هغه صبا د لاری
 دواړه پښې ځما په خوړو سترگو کښیږده
 نن د ښو عمل کوه عمل به بیائی
 واره سعی د ضایع ده چه نه پائی
 فهم وکړه چه گټلی نه کړې بائی
 چه گذر په کوڅه کا د دلبر بائی
 د بیمارو سترگو پهی دی ستا پائی

۱. د ده ده د بل نده، چه ده دا وینا څرګنده

۲. په زړه.

۳. مقطع نلری.

ستا په مینه باور څه عبدالقادر کا
چه هیڅوک در نپوهیری چه د چا ئې

اول زه، دوهم عالم، دریم سبب دی	چه حجاب تر منځ ځما ځما د رب دی
اول نفس، دوهم شیطان، دریم غضب دی	تر شیطان چه لا غلیم ځمور د دین دی
اول حلم، دوهم جود، دریم ادب دی	چه سړی پرې دوست دښمن وته عزیز شی
اول غور، دوهم لیمه، دریم سروب دی	دا درې درده خدایه واخلي له دردمنو
اول نوم، دوهم آرام، دریم طرب دی	چه دا درې څیزونه پریردی مراد مومی
اول میر، دوهم غنم، دریم غنم دی	ودانی د کائنات ده په درې څیزه

چه مطلوب ته رسوی عبدالقادره
اول صدق دوهم شکیب دریم طلب دی

چه ساقی راته ولاړ په لاس ایاغ دی	نن می بیا تر بادشاهانو زیات دماغ دی
افتخار می په دوه کونه پدا داغ دی	چه ئې داغ د غلامی را باندی کښین
د عاشق د غم د خونی غم څراغ دی	رنائی ئې نه په نمر نه په سپورمی شی
چه دایم ترو تازه دی د یاس باغ دی	د امید گلونه ژر پژمرده کیږی
فراغت می د خاطر په نه فراغ دی	د تشویش په تله ئې لا تشویش زیاتیری
طلب گار د بازو باز د زاغو زاغ دی	ښه په ښه باندی مین وی بد په بدو

چه د خولې وعده کوې عبدالقادر ته
دا ویل د په رشتیا دی که دلاغ دی^۱

لا په مخ د ښایسته و مفتون نه یې	چه دا هسی هوښیاری کرې مجنون نه یې
چه په مینه کښ لا خم لکه نون نه یې	بیا به نه مومې وصال د الف قدو
چه یو دم می له خاطره بیرون نه یې	ستا په سترگو می سوگند دی خپله یاره
مهربانه نن په شان د پرون نه یې	د رقیب ویل اثر درباندي وکړ
چه په غم د عاشقانو محزون نه یې	عاشق شوی په چا نه یې معلومیږی
ما موندلی په تعویذ په افسون نه یې	په جذبه د عشق می وځکولې ځان ته

څو سختی د زړه لرې عبدالقادره
هومره تاو د عشق زغمه ځنی ستون نه یې

۱. دا ویل د په رشتیا دی لا دلاغ دی - یا که درواغ دی.

گوره بيا زما تر څنگ لا کله کښينی
 چه خندا کا په فرياد د فراق جنو
 یو یو بوټی د گل بویه په چمن کښ
 همه واره ستا د مخ ثنا صفت کا
 له ادبه درته نه وایم چه مه څه
 هوډیالی دی چه ئې کښینوم ولاړ شی
 چه په ناسته مې لا غم له دله کښینی
 کشکی دی په اور کښ تل د تله کښینی
 چه په ښاخ به ئې شیدا بلبله کښینی
 په هر ځای چه کښلی یو له بله کښینی
 ښایسته پخپله ځی، پخپله کښینی
 چه په وخت د ناستی وایم څمله کښینی
 له وصاله د محروم عبدالقادر شه
 که بې تا ئې په زړه مینه بله کښینی

دا څه خوی دی ښایسته و عادت ستاسی
 سرومال ښندل زینت د عاشقانو
 نتیجه ئې نور څه هیڅ نه وی بې سوزه
 چه پتنگ غندی ځان وسوځی ایرې شی
 د حرفونو لوبنی تنگ معنی وی ډیره
 گل څه خاروڅس به هم خوشپوئی مومی
 چه شاعر ئې له څه څیز سره تشبیه کا
 ترحم ئې په احوال څه خو باید دی
 چه همیش وی له عاشقه شدت ستاسی
 عنایت، مهر، نمځه زینت ستاسی
 په معنی کښ لکه اور دی قریب ستاسی
 هم هغو ته میسر دی وصلت ستاسی
 په بیان نه ادا کیږی صفت ستاسی
 که نسیم په سحرا وړی نگهت ستاسی
 هومره ندی نزاکت لطافت ستاسی
 چه ولاړ دی شپه او ورځ په خدمت ستاسی
 کله توان عبدالقادر لری د شعر
 ویوی می هومره ډیر محبت ستاسی

حقیقت د عشق په خوله ویلی نشی
 هسی دروند وری د بار په ما ضعیف کړ
 درسته شپه نارې وهم د یار له درده
 د زړه مست لره د زلفو زنځیر بویه
 پدا باغ کښ ډیر گلونه شگفته شوه
 ما د یار د مخ په باغ کښ دی لیدلی
 دغه اور بې دله نور سهلی نشی
 چه اسمان ورته خپل ځان نیولی نشی
 همسایه می په شپه خوب کولی نشی
 په اوسپنین زنځیر دا مست تړلی نشی
 پکښ یو د یار په رنگ لیدلی نشی
 چا وې دا چه تور نرگس موندلی نشی
 په هر دم عبدالقادر هسی پیالې څښی
 چه یو گوټ ئې کائنات زغملی نشی

چه فراق کښ د گلونو چه گلزار ځی
 د وداع په وخت گرم نه یم که فرياد کړم
 په فراق د یار د سرو شونډو می رنگو
 د بلبل تر خوله به تل نارې چیغار ځی
 روح له تنه آسان نه درومی دشوار ځی
 سرې سرې اوبنی می له سترگو په رخسار ځی

په دوو سترگو می تیاره شوه نپوهیرم
 حال له ډیره غریوه هیڅ ویلی نشم
 په ورو ورو د جدایی مرگ ته نژدې کړم
 د عشق اور د سوختگانو په زړه لگی
 پوخ استاد بویه چه زلفی د یار نیسی
 چہ می دوند^۱ د سترگو شه که نگار ځی
 خو هم هسی ډکه خوا له یاره یار ځی
 لکه ساه چه له صورته په وار وار ځی
 په سوخته تر نور څه ژر شرر د نار ځی
 د ناقص پاړو دم کله په تور مار ځی
 ستا د آه لوڅری دی عبدالقادره
 لری ندی چه په غره وکړه^۲ مار ځی

دا څه اور دی نپوهیرم چه په زړه ځما بلیری
 نن ځما د زړه په ښهر کښ نارې دی نه پوهیرم
 څه پوښتنه کړې له ما نه چه د زړه احوال د څه دی
 د ښه مخ صفت هیچا لکه ئې حق دی ادا نکړ
 ځکه هسی رنگ بې قدره صبا ور په ور جاروزی
 فریادونه کړه بلبلې وینی ژاړه خو په تا شی
 دا سیلاب له کومه راغی، چی تر سترگو می چلیری
 چه می روح له تنه درومی که اشنا له ما بیلیری
 په مثال لکه ماهی دی چه په تیلو کښ تلیری
 واصفان ئې همه واره د هلك غندی للیری
 چه په چم د دلبر راشی ترې گذر کاندی تیریری
 د اهار سیلی راغلي د گل پانه به تپلیری^۳
 د غم شپه د په سبا بدله شوه عبدالقادره
 چه جبین ئې لکه نمر تر وربل لاندی در ځلیری^۴

محبت په تور په سپین راغلی ندی
 سل ساله مؤمن کافر، کافر مؤمن کا
 عشق عطا ده ازلی چه په چا وشي
 بیهوده په عشق کښ خواست کوی د صبر
 په راتله ئې ښایسته د مخکی مخ شه
 په دکان د عطار هونبره خلق پند دی
 په اصیل او په کمین راغلی ندی
 په مذهب په کیش په دین راغلی ندی
 په ارشاد او په تلقین راغلی ندی
 د دې خواست هرگز آمین راغلی ندی
 پدا شان څوک په زمین راغلی ندی
 خو په زلفو عنبرین راغلی ندی
 نه تنها عبدالقادر لتا زړه خوړین وړی
 څوک لتا چه په زړه خوړین راغلی ندی

نه پوهیرم چه په څه د زړه آزار دی
 چه د زړه جفا ئې وړم ورباندی سپک شوم
 چه دا هسی خپل پردی له ما نه زار دی
 گڼه کوم سړی له ما نه وفا دار دی

۱. د دال په پېښ یعنی تاریکی او تیاره.

۲. په مردان کښ د یو غر نوم.

۳. تپیری.

۴. چه جبین ئې لکه نمر تر تور وربل درته ځلیری

وئې نن به ازمایش کوم د نورو^۱
 له پتنگه محبت د شمع ډیر دی
 په رشتیا ویل دلگیر په دروغ خوښ وی
 عاقل ځکه مقام نکا ترې تیریری
 ننداره می د جهان د چمن وکړه
 په هر دم په چا خزان په چا بهار دی
 پروا نکړم له چا عبدالقادره

په ښکاره نارې وهم فلانه می یار دی

څه په سيل د باغ لار نه یې چه راشې
 زه له شوقه استقبال ته در روان شم
 رنگارنگ د باغ میوې گلونه راوېږي
 که په زړه باندی می غم د آندوه پروت وی
 زه د درسته شپه څیر څیر و مخ ته گورم
 چه خوب درشی سر ځما په زنگون کښیریږي
 زه د مخ ته کاته کړم په ورت ورت ژاړم
 ځما اوښکی په رخسار د تا پیروزی
 په رویمال می اوښکی وچی کړې ډاډ راکړي
 تینگوې ژړا ځما د زړه دپاره
 زه تر تا لمړی مرگ غواړم ته تر ما نه
 هسی ملک لره ځما مینه لارې

وی به کله دا ساعت عبدالقادره^۲

چه له یاره مشرف په وصال بیا شې

لکه زه پسی محزون یم، بل به نه وی محزون هسی
 دا انصاف د زمانې دی چه نن هسی پرون هسی
 چه به روغ شم بې دیدنه ځما ندی جنون هسی
 چه د حسن بادشاه لیردی د دې خط دی مضمون هسی
 ځکه سر لرم تل یبښی د فکرت په زنگون هسی
 د جهان په مخ به نه وی هسی سحر افسون هسی

لکه زه په یار مفتون یم، بل به نه وی مفتون هسی
 پرون غیر په غیر له یاره نن تر منځ لیری ملکونه
 په قیامت به هم په هوښ د محبت لیونی نشی
 خط پر مخ د دلبر راغی شور د زړه په ښهرگد شو
 آئینه د خپل زنگون و ما ته جام جهان نما شوه
 په کاته د سترگو زړه وړی په خبرو ځنی صبر

۱. په نورو.

۲. لا عجب چه به په خوب کښ

۳. مگر فضل د خدای وی عبدالقادره

دَ دنیا په دښمنی کښ عیسی وخوت و اسمان ته
 دَ ژوندون فایده دا ده چه لیده کوی دَ کنبلیو
 په دوستی کښ ئې لا ځی تحت الثری ته قارون هسی
 چه ئې دا فائده نه وی، مرگ بهتر تر ژوندون هسی
 دا غزل چه په پښتو ژبه بیان عبدالقادر کړه
 دروغجن یم که بی خانه وایی بل یو پښتون هسی

که په حسن نه دی دا کنبلی ملوکی
 دَ عاشق تر زړه ئې ویستې منگلی
 ترو ئې ولی هوری حوری شوې مملوکی
 دواړه سترگی ئې شاهین بانه ئې نوکی
 دَ بیلتون له درده هیڅ سړی خلاص ندی
 دَ فراق په نیزو زړه سوری سوری شو
 چه ئې ونه میانه ځمور دلبر ده
 و نور خلقو وته پرینبی لنډی بوکی
 په جفا ئې صبر کړه عبدالقادره
 په جهان کښ کنبلی نشته ښې سلوکی

ما هرگز په درست جهان کښ نوری سترگی
 بیهوده په غزاله وُ پسې گرزې!
 لکه ستا لیدلی ندی توری سترگی
 ځما یار لره راځه که گورې سترگی
 چه فایده ئې دَ ښه مخ لیدلې نه وی
 نه د شرم شی له پیره نه له میره
 ثوابت ئې تر نظره سیاره شی
 چه جهان می ئې په سترگو لیده ولاړ شو
 په دیو سترگو به ئې ځیر عبدالقادره
 نکړې نوری پخپل مخ کړه پوری سترگی

ای په حسن تر همه کنبلیو اولی
 په وار وار دَ ډیرو زلفو دور تیر شو
 بیا دِ واخستې ناسازی په لاس ولی؟
 ستا په مخ به تل پرتې نه وی ول ولی
 دا سبق چه تل له یار سره جفا کړې
 دَ عشق سر د سلامت وی کنبلی ډیر دی
 در پوهیږم په خبرو می تیر باسې
 چه ویکلی شی دا هسی مطولی
 لا د عشق اومی لری عبدالقادره
 چه د یار د جفا زار کوې یا نخولی

نن سحر سبا نارې وکړې بلبلې د بهار زیری کاوه یوې په بلی
 دې وې زیری می درباندي خزان تیر شو بهار راغی پانې ونيولې ولی
 وار د غم د محنت تیر شو خوشحالی کړه د غمجنو غنډی څه ننوتلې!
 اوس را درومه چه په گلو باندی گڼت کړو لور په لور د گل غوتی دی غوړیدلی
 وپې تا د بهار غم لیدلی ندی هم بهار په ما لمبې ولگولې
 د خزان د بهار ورځی راته یو شوې چه می دواړه تیریدونی وگڼلې
 له دې وروسته به پسرلی په ځان خزان کړم د خزان خوښی می زیاتی ولیدلې
 خوشحالی به لکه زهر در ښکاره شی که د غم پیالې د یو څلی وڅښلې
 نصیحت عبدالقادره ځنی واخله
 دا وینا بلبلو تا وته ویلې

خود کرده به مانه کا له نورو ولی ده پخپله پخپل ځان کړې لمبې بلی
 که مقصود ته رسیده په عنایت شی ولی نه بویه سستی له سعی څلی
 یو زه نه یم چه فریاد کړم ستا له جوړه ستا له جوړه د عالم سینې دی جلی
 د عاشق کمال سوځل دی ډیر ښه وشول چه پتنگ د عشق په اور شو جلی بلی
 په وصال ئې یا نصیب څوک مشرف شی د وگړی پسی وختلې تلی
 شیخه نور ځما توبه یاری به نکړم په دعا و که یار بیا موم دا څلی
 د موندو وسواس ئې مکوه طالبه که د پښې د طلب ندی دواړه شلی
 په دوه کونه به سرلور عبدالقادر شی
 که ئې وینی شی د یار له لاسه تلی

چه وباسی له خاطره نوری باتی هم هغه به ئې مخ کا سترگی لواتی
 چه ئې نه په نورو خوری نه ئې پځان خوری عاقبت شی د هغو خونی میراتی
 ربه مرگ د خاکسارانو غنډی راکړې چه وارث ته می سپیرې ایرې شی پاتی
 تابیانو بیا توبې کړې چه دلبری توری زلفی په سپین مخ کړې ماتی ماتی
 د هر خیز رجوع و خپل اصل ته کیږی ځکه درومی و بدذات لره بدذاتی
 منی نه شی په درگاه د دلربانو
 که ورځی عبدالقادر په ننواتی

اې له سترگو بیارته، هر زمان زړه ته حاضری نه لتا زه لیری یم، نه ته لمانه لیری
 قراری آرام ئې ورک شی تل تر تله چه په زړه ئې ستا د غم شیتی شی سړی
 شونډی ستا لکه نبات هسی خوړې دی تریخ ویل ځنی نه ښایی لب شکری
 که می سیخ په سترگو ښخ کا خدای د نکا چه به سترگی کړم لتا نه لری بری

د ټپو سيوره د خار په پښو خرخيري
له حيا چه کوز کوز گوري ناز پروري
د خطا د ملک نافي واره خجل شي
باد چه ستا د زلفو خپور شي معنبري
وچ لاندۀ عبدالقادر د جهان پريښول
ورته بس دی وچي شونډي سترگي تری

لا د يو ماني زور نه وی نوي بيا کړې
خه ئې غم لره ځما سره آشنا کړې
يو زمان را سره نه يې بې جفا نه
په هر دم را سره سل رنگه جفا کړې
نه د ويره شي له آهه نه شرميري
په هر څه چه زه پخيرم هغه لا کړې
له اغياره سره ناست يې په مجلس کښ
چه ما وويني روان شي راته شا کړې
وايم مه خاندۀ بل چا سره زه سوځم
ته ځما له کسته لا زياته خندا کړې
هم می خوړ په تيره تيغ د تغافل کړې
بيا ويل کړې له نا خواله چه خوړ چا کړې
په ترخه ويل می کله زړگي ښه کړه
چه په ژمنه د راتللو دروغجن يې
بې تا نه وينم په سترگو لا به کله
يو ځل راشه ځما خوار کړه ميلمه شه
چه د ميني دعوا کړې عبدالقادره
بويه دا چه ترکه خپله مدعا کړې

زه که په رنگ بد یم کښلیه عار ولی له ما کړې
چارى د قسمت دی زه ئې زشت ته ئې زيبا کړې
يو ځله بيا راشه په گلونو گذر وکړه
اې د صبا باده چه بيا نغښتي غنچه وا کړې
گل د په هجران کښ سل پاره خپله ټټر کړه
سړي د له فراقه لاله سترگي په ژړا کړې
ولی له شيدا بلبلې، مخ جار باسې گله!
ته پدا خوبې هم د ده نارو رسوا کړې
لا خوشبوئی ورکا، عود چه واچوې واورته
زه به وفا زياته کړم که ته زياته جفا کړې
ته د حسن نمر يې دا نور کښلی لکه ستوری
کل به کالعدم شي که ښکاره خپله لقا کړې
تل لباسی وايې، دروغجن عبدالقادر ته
کشکی بل تر ده نه مخلص یار چیری پیدا کړې

بيا د زلفی په فلیلو سره تر کړې
کوم نیکبخت وی چه په غیر ئې معطر کړې
لبو نظر می په حال کړه ذره مثال یم
پدا شکر چه ئې ته د حسن نمر کړې
باده گرز ئې د کوڅې را لره راوړه
چه محلت می په عنبرو معنبر کړې
شکر خدای له چه ئې ته سر کړې د کښلیو
بيا له پسه ئې ځما د زړگي سر کړې
بوی به ستا د محبت ځنی روان شي
که پاره می د نافي په دود ټټر کړې
په نازکو شونډو بار د پانو مړده
خدای چه شونډی تا ته سړي بي پانو درکړې

صنوبر غندی پرې زړونه آویزاند شول
په ښه قد ئې په مثال د صنوبر کړې
سره هاله یې سودمن عبدالقادر ته
که په تور د محبت ئې چرته ورکړې

لا به کله باران وکړې، چه به سوی بوتې شنه کړې
په درگاه درته پراته دی، هم لتا نه په غوښته دی
نامراد که په مراد وی، که ښادمن وی که ناباد وی
مسلمان که کافران دی، عاصیان که مطیعان دی:
زیروې چه اور له خسه، ورځ پیدا د شپې له نسه
چه په چا نشی پتا شی، چه په تا کیږی په چا شی؟
ستا و رحم و ته گوری، په کریابو رحم وکړې!
ستا و داد ته ئې کاته دی، پخپل داد ئې زړونه ښه کړې
واړه تا ته په فریاد دی، د همؤ زیرمه ته کړې
رزق خوړونی ستا د خوان دی، رزق له هیچا دریغ نکړې
ښکاره شهد له مگسه، په قدرت وینی شوده کړې
په حیرت ورته دانا شی، ربه هسی رنگه کړه کړې
زه عبدالقادر بد کار یم، معصیت کړم گنه گار یم
بیا لتا نه امید وار یم، پخپل فضل می زړه ښه کړې^۱

ته چه دواړه سترگی توری په کجل کړې
د چوپا آواز د لا عقل ربای دی
خاوری شوی گلرخان می زړه را یاد کا
گله کشکی پدا باغ راغلی نه وی
لکه څوک د لاله زار په سیل درومی
د هوا لږی د پریوتې په سترگو
توری سترگی د کشمیر واړه خجل کړې
څه حاجت چه په داریا کښن جلاجل کړې
نن نارې د نو بهار په گلو جل کړې^۲
ځما زړه به د فراق په لمبو جل کړې
وسره اور ته به درځم که ئې بورجل کړې
چه په هسی سمه لار کښن ئې ارجل لږې
هره ورځ عبدالقادره نصیحت کا
که ته غوږ په وعظ کړونیو د اجل کړې

چه یو ځل ئې د غمزې په تیغ زخمی کړې
ستا په راغله می د خور زړگی روغتیا شی
یوه ورځ به د زړه تور کاندی له ما نه
ځما زړه لکه غمی و د یاقوتو
شیخه درغلم سرې شونډی سترگی توری
په هر دم د منت بار یم د یار غمه
له احواله دې بیا ولی بې غمی کړې
په خالی راتلنه هسی بې رحمی کړې
چه غماز سره دا هسی محرمی کړې
د ازل نقاش ته لیک پدا غمی کړې
راته څو د پارسای محکمی کړې
چه له دم سره می هسی همدی کړې
ته رشتینې ئې هاله عبدالقادره!
که په عشق کښن می اختیاره بدنامی کړې

۱. می ښه زړه کړې.

۲. په دې بیت کښن جل د یوه ښه ږغی مرغه نوم دی په دوهم بیت کښن جل یعنی سوی.

دا چه نور ښایسته ما ته یادوې
 بې له دې چه مدعی یم ستا د مینې
 چیرې نه وی چه ما هم در سره خلاص کړې
 انتظار ئې د ښادۍ اندوه دوتا کړ
 چه آخر ئې بیا هم ته په مخکته توی کړې
 په خالی فریاد به هیڅوک فرهاد نشی
 چه خبر په حقیقت د علم نه ئې!
 لږ جحاب عبدالقادر ته د مخ واخله
 که بنیاد ئې د هستۍ بربادوې
 در پوهیږم بیا ستم ښادوې
 نور به کوم گناه و ما ته زبادوې
 چا وې نن چه خپل بندیان آزادوې
 لا به کله اندوهگین دلښادوې
 باده گل د چمن ولی کشادوې
 تر ځان تیر شه که خپل ځان فرهادوې
 په لږ علم ځکه ځان اوستادوې

چه دا هسی رنگ په نغته د خپل نس شوې
 شاه بازان په دغه جال کښیوتی نشی
 چه هوا د غورزوې هورې ته درومې
 که په اور د محبت خپسره وسوې
 چه د وپوښتی څوک هاله څه ووايه
 که وړاندې غواړې ځان کم گټه تر بله
 چه اسره د وکسان هاله د غم و
 هوس کړه عبدالقادره چه بیکس شوې
 ځکه بند د غافلۍ په قفس شوې
 د غټې په جالو بند لکه مگس شوې
 بې وقاره په څو سپک تر خاورو خس شوې
 له غه پسه به ژوندۍ لکه ککنس شوې
 بې هنگامه ویاند څه لکه جرس شوې
 هم به هاله پینې بیا مومې که پس شوې

ربه ستا قدرت کمال دی که کرم کړې
 څه یم زه، څه می مقصود څه ځما کار دی
 لکه غر په سر ئې ږدی لکه خس اخلی
 د همه چارو اسباب درته موجود دی
 په قدرت هسی نور یو سې له آفتابه
 ډیر ښادمن په عشرت درسته شپه کارونه
 شپه له ورځې را پیدا کړې ورځ له شپې نه
 و مرده ته ورکړې دم ژوندۍ بې دم کړې
 وران کارونه می به ساز په یوه دم کړې
 په زمان پوره کارونه د عالم کړې
 سپک درانه کارونه واره سره سم کړې
 شاه گدای، بادشاه گدای د لوی حشم کړې
 ستوری وبرینې غرمه جهان تور تم کړې
 په سبا ئې د عشرت په ځای ماتم کړې

حال می تا وته معلوم دی ته می وینې
 عشق می ځای په رگ او پلو کښ ځما وینو
 دا زهوب ځما د زړه له داغه درومی
 چه دننه زړه ئې خور شې زړه مې خور شې
 چه صفت د کوثر کاندې رنځوران دی
 چه ژوندون می دی د خپل مین په مینې
 ترې به ووزی هاله، چه ووزی وینې
 که می سرې اوبنۍ له سترگو ځی که سپینې
 چه خبر به شې ځما له سینې خوړینې
 ستا له خولې لاری تر هر څه دی شیرینې

ملوکان ئې هيخ له قدره خبر نشول تر ململ دی، عباری جامې مهینی
 په کور کور کاته ئې شيخه غلط مشه سل فتنې لري لا سترگی شرمگینی
 د نگاه په تیغ د غُخ عبدالقادر کې پرې مرهم د شونډو کنبیرده زړه سنگینی

چه په واره کنبلیو بر دی هم هغه ځما دلبر دی
 برخوردار به ځنی ډیر شی سر تر پایه واره بر دی
 مخ ئې بر شونډی ئې لعل قد ئې سبر سمندر دی
 چه قانع په خشک و تر شی هغه شاه د بحرو بر دی
 چه په بدو باندې ښه کا هغه وگڼه چه بر دی

پښتانه کوته اندیش دی سود غلیم ته زیان د خویش دی
 نوشدارو پکښ نایاب دی واره زهر، واره نیش دی
 حریصان، طالع، سترگ وری په بدخوی مالگه د ریش دی
 ملکان ئې آدم کش دی کفر کشی کا چه درویش دی
 پیر مرشد ئې جهالت دی نه په دین دی نه په کیش دی

اشتیاق د لیدو ډیر دی د بیان تر حده تیر دی
 دا گمان کړه له زړه لیری چه می یار له دله هیر دی
 زړه می غوڅ کا صورت روغ دی د هجران عجب شمشیر دی
 که ژوندون تر هر څه خوړ دی په ما زهر یا گنډیر دی
 هوس نه پریردی چه ورشی د غم کوټ تر زړه چاپیر دی
 کشمیر هم په مهجورانو رنښور او گوالیر دی
 د زړه سوی دی چه بې یاره په کرک یا په بونیر دی

که هر څو ئې د دنیا دولت ډیریری څه په کار چه بقا نلری تیریری
 بادشاهی د اورنگ زیب و آزاده ته څه تل نه وی په خسری نه پیریری
 چه یو دم می له خاطره جدا نه وه دم په دم می اوس هغه یاران هیریری
 عجیب وار د ناپوهی د ځوانی و په سپرو گرمی اوس دواړه آزمائیری
 تللی عمر هر گز نه راځی په بیارته که د اوبسکو په ځای تل وینی بهیری

دَ بانو ناوک ئې هسی په خان لک دی چه ئې زخم په دارو و نه رغیری
که هغه وارو که دا عبدالقادره
ننداره کوه چه خه رنگه تیری

د اجل راتله سپری ته بَغْتَه دی
گندی وی چه سره بیا په یوه خای شو
په سبا به ئې باد گوره چرته یو سی
دا خندا ژړا می خوی د لیونی دی
هر گدای چه آزاده وی تر قربان شه
ماتول د بت آسان دی مردان کوم دی
ناگهانه بیلیدل د روح او تن دی
په هغو زموږ سلام چه په وطن دی
دا گلونه چه نن ورځ په شگفتن دی
چه هونسیار دی همیشه په گریستن دی
بادشاهان د روم د هند که د ختن دی
چه مشغول د خپل وجود په شکستن دی
نن نسیم عبدالقادر ته سحر ووی
بوی ئې واخله دا گلونه په رفتن دی

چو زلف عنبرین را پیچ و خم کردی کرم کردی
چو بکشودی نقاب از رخ نمودی عارض زیبا
بحمدالله چو قتل را بدیگر کس نفرمودی
بروی عاشقان زار عمرت در فزون بادا
دلم را از سر نو بند غم کردی کرم کردی
شب اندوه ما را صحبتدم کردی کرم کردی
سرم را چون بدست خود قلم کردی کرم کردی
جفاها گفتی و جور و ستم کردی کرم کردی
سراسر محنت و غم بود در ملک وجود ما
چو بازم ساکن ملک عدم کردی کرم کردی

د زړگی می له اندوهه خه اندوه دی
خالی لاس وته او زړه ئې ډک له مینی
د فقیر له غمه خه چه غمجن اوسی
چه خبر ئې شی له مکره خنی تنبستی
په سیلی جنبش د کاه شی نه د کوه دی
بې پیونده آزاده عجب گروه دی
په زړگی د دنیا دارو غم انبوه دی
د دنیا یاری یاری مگنه دروه دی

۱۱۰

(۲)

رباعیات

رباعیات

(الف)

(۱)

زړه می له رشکه هر گوره درد کا
څوانمردان ناست وی آهونه سرد کا
چه کړې چاری فلک کچ گرد کا
ذوق او هوس د دنیا نامرد کا

(۲)

په ډیر هوس ئې سره آشنا کا
چه دا احوال دی پدا دنیا کنښ
په درد او دوک ئې ځبله جدا کا
څوک به څه مینه د زړه په چا کا

(۳)

سړی هر گوره طمع دراز کا
په څلویښت کاله کم زیات چینی شی
چه روته نه رسی، هسی آغاز کا
پلار ئې خمیر کا، نمسی ئې ساز کا

(۴)

چه په نابوده دنیا اعتبار کا
چه لږ غبار دې په خاطر نه پسندی
د پښیمانی ژړا بار بار کا
هغه به خاوری په تا انبار کا

(۵)

ساقی را پاڅه گل غوړیدنه کا
که روکه نه وی چه شراب راوړې
لغړه ونه به بهار ژرگنه کا
صوفی به خپله خرقه گهنړه کا

(۶)

که مخکه خپله گیده پاره کا
خوب او خوراک به له خلقه ولاړ شی
حال د نغړلیو ورته ښکاره کا
تمام جهان به یوه ناره کا

(۷)

ذکر هغه دی چه ذاکر فرد کا
که می د ذکر باندی غالب شی
دنده زړه ئې ذکر په درد کا
دواړه جهان وړباندی سرد کا

(۸)

نن کانه چرخ عجب سانگونه کا
له مستی واز دی تر وپی گیدې نه خوری
چرگان ککړی چرگی بانگونه کا
لوړی په غاښ مزی پړانگونه کا

(۹)

ناراسته ښځه غنم اوربشی کا لا تر بیخانکیو^۱ اوربشی تشی کا
پیشو ترې پی ختی دا ورته گوری هومره پرې نشی چه پیشو پیشی کا

(۱۰)

هوبیار چه ناست وی ناپوه خبری کا سپی دی تمیزی څوک دې کوری کا
چه څوک ئې نه پوښتی خاموښ د اوسی که هر څو توئی د خولې شکری کا

(ت)

(۱۱)

مکړه هیچا ته گله له بخت مراد نه مومی هیڅوک بې وخت
شکر وگاړه په هر احوال کښ بلا ئې لا ده تر بلا سخت

(د)

(۱۲)

ستا په دوران کښ ای بې بنیاد نامراد بهتر دی تر بامراد
په خندا ورکړې، په ژړا واخلي ځمور توبه شه له هسی داد

(۱۳)

ای د بې زادو د لاری زاد د نامرادو د زړونو مراد!
محتاج می مکړه د بل و ورته راکړه و ما ته له خپله داد

(۱۴)

ای چه په مخ وړې خوبی له ورد خالی یو دم نه یم د تا له درد
ته بې آسیبه، بهی سیب اوسې که تر نارنج می چهره ده زرد

(ر)

(۱۵)

چه بې تا پام بیل شویه یار! ژوندون هر گور دی په ما دشوار
دیر به په غم کښ د آشنا مړه و که سپی مړلی بې خپله وار

(۱۶)

څه زده بې نیازو د تا په قدر سپی لا غیا کا چه میاشت شی بدر
که کښلی واړه لکه گلونه شی ته د گلاب بې، نور کل د بدر^۲

۱. دا کلمه کټ مټ ولیکله سوه.

۲. په پښتو کښ و چنار ته وایی.

(۱۷)

په چا چه مهر کړې په چا چه قهر زهر پازهر کړې، پازهر زهر
بحرو برد واړه د تا په حکم دی په بټ ئې لار کړې، په بط ئې نهر

(ز)

(۱۸)

په زړه مزرېه په سترگو باز له نازه ډکه خالی له نیاز
تر تا لا کښلی فلک بدرنگ کړه زنهار پخپله خوبی مه ناز!

(ش)

(۱۹)

درد د مه وینم ساقی مهوش په شونډو میه په مخ آتش
له خاصه خُمه خاص می را نوش کړه زږگی می خلاص کړه له غل و غش

(ښ)

(۲۰)

ښکاریږی تا ته دنیا په سخ کښ خو څو بناوی لرې په مخ کښ
په کانی وکا، اثر خبره تأثیر هیڅ نکا په ساړه سمخ کښ

(ع)

(۲۱)

ځوانمرد هغه دی چه لکه شمع د ځان په سولو مجلس کا جمع
د بل دپاره که په خندا وی په مخ ئې درومی باران د دمع

(ل)

(۲۲)

سپین می د ږیری په تورو زور شول زړونه د کښلیو را ځنی تور شول
چه په ځوانی کښ ځما په فخر شه هغه کارونه می اوس پیغور شول

(۲۳)

هر چه له ځانه سره ښه می لیدل زویه که ورونه واړه می ولیدل
ښه په هیچا نشی نفسا نفسی ده ما خپل بی خدایه هیڅوک و نه لیدل

(م)

(۲۴)

خکه له درده خبله بنورم باران د وینو له سترگو وورم
وار می د کنبلیو د لیدو تیر شه چه خال و خط ئې په لیمو گورم

(۲۵)

زه پخپل ملک خو یو خپل زړه لرم هم هغه مات دی چه روغ ئې نه لرم
که د پکار دی درته پېښکېن دی دریغ ئې خدای مکره چه له تا زه لرم

(۲۶)

د یار له غمه خالی یو دم نه یم هیڅ ساعت نشته چه په ماتم نه یم
په زړه می زخم په زخم کیږی که آه فریاد کړم و گډیه گرم نه یم

(۲۷)

الله می رب دی زه ئې مریوب یم بنده د ده یم که خوب ناخوب یم
غرق په اوبو کنب کله اوبه وینی نعمت ئې نه وینم په نعمت دُوب یم

(۲۸)

په خو به یاره له تا نه صبر کړم یا می به یار شې یا به خای قبر کړم
عشق می په مثل د خونی ببر دی زړه تا په خوله کنب د خونی ببر کړم

(۲۹)

زړه کړم غمونو د اشنا زړه کړم له کل هوسه ئې د دنیا سوړ کړم
خو خو تاونه را بانندی تیر شول نو می ئې وچ کړ، هجران نخوړ کړم

(۳۰)

زه هسی نه وایم چه نیکو کار یم شیخ یم، عالم یم، یا پرهیزگار یم
ته په ویلو خما ځان پاک کړه زه که ناپاک یم کنده مردار یم

(۳۱)

بد یم دا نه وایم چه زه ښاغلی یم په مریی والی د تا داغلی یم
مرگ می قبول دی شړل د نه وی تنبستی بنده یم درته راغلی یم

(۳۲)

که نور څه ندی چه مریی ستا نومم بس دی و ما ته، چیری لتا درومم
ته به خما غندی مریونه ډیر مومې کله به تا غندی خښتن زه بیا مومم

(۳۳)

که هر خو خوړ یم دردمن په زړه یم قوت می لږ دی، د خواب نه یم
چه یار می وپوښتی وایه څه حال لرې خواب ئې ورکړم، وایم چه ښه یم

(۳۴)

د یار له غمه په زړه افکار یم له غمه څه وایم، دردمن یم خوار یم
په زړه دردمن یم، هر گور بیمار یم افکار یم، خوار یم، بیمار یم، زار یم

(۳۵)

خلقو گرم نه یم، که وینی وورم شپه ورځ له درده و بله بنورم
محروم له کنبلو له نندارو شوم چه سترگی کنبیردم خال و خط گورم^۱

(۳۶)

که مینی گول کړم عالم نه پیژنم بیا تر عالمه آشنا ښه پیژنم
دا آشنا ندی د آشنا رنگ لری که آشنا راشی آشنا زه پیژنم

(و)

(۳۷)

د جدایی مدت د ډیر شو زیات تر حساب به تر شماره تیر شو
هیر شی له دله چه ولاړ له سترگو شی نوم می د یاد دی، رنگ می د هیر شو

(۳۸)

چه باوجود د پیری مرید شو صدیق تر نورو ځکه مزید شو
عمر ئې تیر کړ په عبادت کنښ په لږگی کبر ابلیس مرید شو

(۳۹)

د غم لښکر می تر زړه چاپیر شو خلاصی می نشی اوس پکنښ گیر شو
سرای د غمونو دی څه شو که یو ځل د خوشحالی کاروان پرې تیر شو

(۴۰)

چه تنکی لښته وې وخت د نمای و هر حرکت د ځما په رای و
چه ښاخ شوې شوخ شوې تیر تر ښخ غواړې محنت می واره ضائع بې ځای و

(۴۱)

په اورادونو د څلور قلو غواړم له خدایه فرصت د گلو
صحت د ځان د یارانو واره کنبلې دلبره، ښښنه د ملو

(۴۲)

صد د وینم په سترگو تورو په خوله ځما یې، په زړه د نورو
غوړ د په نورو یارانو و خوړل زه د غلط کړم په کیسو سپورو

(۴۳)

حسد په زړه کښ د بې حسدو اور دى ترې بويه حذر بخردو
چه له مقبولو سره دښمنى کا هغه سپرى دى په شمار د ردو

(۴۴)

فخر لوئى کا، خلق په بدو په بد خصلت شول بتر تر ددو
رد شول رسمونه کا شرع ئې پريښوه ربه ما مکړې په شمار د ردو

(۴۵)

بندى په تار يم د دوو زلفينو مست ئې په جام يم د دوو عينينو
د طهور مى به، باندې ترخه لگى نوش ئې چه مى کړل د شفتينو

(۴۶)

لاړم و باغ ته په نيت د گاو د پريکولو، آواز بلبلو:
وکړ دستې مى له لاسه پريوتې هسى رنگ مست شوم لکه په ملو

(۴۷)

ژبه عادت کړه په ښو خبرو خبرى ښې دى، ښې تر شکرو
د خوند مثال ئې شکرى وایم قدر ئې ډير دى تر مرغلو

(۴۸)

نسیم چه راوړ د باغ په گلو بوى د دلبرو د ښو کاکلو
له هغه بويه هم گل بوى دار شو هم باندې وکړه مينه بلبلو

(۴۹)

ډک مى دننه لړمون په اور شو زړه سمدر دى پکښ ئې کور شو
چه ستا د تورو زلفو په رنگ دى له بخته خوښ يم، چه بخت مى تور شو

(۵۰)

مکړه وکړه سامان د تللو پخوا تر هغه چه د بللو:
استواځى راشى چه اوس را درومه وخت د حساب دى وخت د تللو

(۵۱)

له خپله بخته و چا ته زار کړو د خرڅ ناسازى و چا ته شمار کړو
ډک دى د کښليو د کابل ښهر هومره څه نشته چه يو ترې يار کړو

(۵۲)

څه زده په قدر د لعلو کورو زه د قربان شم تر سترگو تورو
که کښلى جمع د درست جهان شى ته د ځما يې، نورى د نورو

(۵۳)

که عقل پوهه، که تيغ که ديگ و په پښتانه کښ د خوشحال بيگ و
زر ئې همت وته په شمار د سلو و زر ئې سخا ته د صحرا ريگ و

(۵۴)

که ښه خوراک ؤ، خوراک هم ډیر وشو که ښه پوشاک ؤ، پوشاک هم ډیر وشو
رښه اوس راکړې د دین خوښی که ډیر ژواک ښه ؤ، ډیر ژواک هم ډیر وشو

(۵۵)

بل می په زړه کښ د مینې اور شو ځکه فریاد کړم روزگار می شور شو
د یار د سترگو سیاهی پریوته د صبر صاد می په سترگو کور شو

(۵۶)

عمر تیر شو واړه په لهر بدی په قصد کړم نیکی په سهر
تف پدا عقل لکه ځما دی جنون بهتر دی تر هسی صحر

(۵۷)

خدا هوس شی له جاهلانو حزن اندوه شی له عاقلانو
که لږ بیدار شی خونی به وړانی کا جهان ودان دی په غافلانو

(۵۸)

له کښیه وچاوده وخت د سبا شو په هر مسجد کښ اذان ادا شو
راشه چه کښل د کړم اوس به بیلیرو په ځان ځموره سبا بلا شو

(۵۹)

ځوانی چه ولاړه بیا نه ځوانیرم ویجاړ شوؤ بویه چه ودانیرو
په مخ استواځی د طلب راغله تاسی خدای ښه ساته موږ روانیرو

(۶۰)

غم پرې هر گوره د جهان زور شو دننه زړه می را څخه خپور شو
راغله ناگاهه په آشنا کلیو کلی هغه دی عالم پرې نور شو

(هـ)

(۶۱)

دا پند له ما نه په زړه کښ یاد کړه خو د لاس رسی مروت داد کړه
زړونه د هر چا په احسان ښاد کړه آزاد بنده کړه، بنده آزاد کړه

(۶۲)

رښه په کار می د نیکو کار وکړه په دوی می عفو د پرهیزگار وکړه
عمل د نیکو را ځنی و نه شو ځوانی می تیره په خوشیو چارو کړه

(۶۳)

په مجلس کښ بیرون له همه دا آواز وخوت د ځم له فمه
چه زه هم ستاسی میخور زلمی وم ځما له حاله مشی بی غمه

(۶۴)

شابښ او شابښ محبوبه تا لره راغلي پخپله د عاشق خوا لره
د عاشقانو نمځنه ښه کوه خدای د تر ډیره په دا دنیا لره

(۶۵)

واروه دا پند د هونښار وروره تل ئې د زړه په غوری ژغوره
د هر کار وخت شته خبره خای لری وار خطا مکړه، و وار ته گوره!

(۶۶)

د میرو میره د خانو خانه د جهانیانو، جان او جهانه
دا رنگ لویی به هاله روزی کړې که وې نیک نیته او نیکزبانه

(۶۷)

دریغه دریغه واژگون گردونه د ښی له مرد کړې خپلوی له دونه
په نا اهلانو باندې عنبر لونې لونې په اهلو باندې گردونه

(۶۸)

په وخت د گلو او د گلونه خای ئې کاوه شی د زړه د تنه
چه بهار تیر شی خزان پرې راشی هسی رنگ سوه شی لکه څوک غنه!

(۶۹)

راشه راشه ښایسته راشه ځما د غم د جونکړی رڼا شه
په هغی لاری چه ته را تللې د هغې لاری بلا په ما شه

(۷۰)

پیر می چه حل ئې واړه اشکال اوسه په دواړه کونه خورم خوشحال اوسه
دا نصیحت ئې راته همیش وایه چه خوښ له خدایه په هر احوال اوسه

(۷۱)

چه حاضر نه وی ورځنی ښه وایه که هر څو بد وی ورته لیمه وایه
که لږ ډیر عیب په یار کښ وویږي چه مخامخ شی ورته ئې ووايه

(۷۲)

مین را یاد شو د تا له رنگه که یو درنگ کښینې ځما تر څنگه
که اشنا نه یې، د اشنا مثال لرې څار شم قربان شم تر تا ملنگه

(۷۳)

مشه چه جاه ئې په افزونی شه سفله فرعون یا قارونی شه
د مردگانو په غوښو مست وی ورځنی ځان ساتی گیدې خونی شه

(۷۴)

ارمان ارمان دَی کَجَر و فلکه!
ست له گردشه خونه دِ وِرانه شه
عین په زړه ده دَ هر چا لکه
دَ جدایی تیره گزله

(۷۵)

فریاد فریاد دَی له هغه دمه
ما به یواخی روان کا گور لره
چه را ښکاره شی اجل له همه
په ډیر ارمان او په ډیر المه

(۷۶)

بیلتون دِ سخت دَی په ما تر نازه
یو دم له ما نه مه جدا کیره
پکښ وریتم دَ خدای دَ پاره
تر تا قربان شم مینه یاره

(۷۷)

ثنا دَ گل شی له کښلیه بویه
اهل به نکا ستاینه هیچیری
صفت دَ مرد شی له نیکه خویه
دَ گل له رنگه، دَ مرد له رویه

(۷۸)

خواره حیرانه بنی آدمه
ژوندی غمجن یې، مړی غمجن یې
صورت دِ روغ دَی تمام له غمه
راغلی مه وی کاش له عدمه

(۷۹)

هر څوک چه یو کا زړه خوله خپل دواړه
که کمی ورغی په دین دنیا کښ
دوهم په نیت شی ثابت له واره
تاوان ئې واره ځما په غاړه

(۸۰)

ناپوه به وائی مینه آسانه ده
په نام و ننگ کښ دَ سر ښندنه شی
چه مینه کاندی مینه ئې وړانه ده
دَ نام و ننگه وتنه گرانه ده

(۸۱)

چه دا ناسازی دَ څرخ زغمونه
یو دِ جدا کړو له خپله ملکه
لړمون مو درست شو سره کرمونه
بل دِ را پښ کړه دَ عشق غمونه

(۸۲)

چه می به طمع دَ دنیا چا ته شوه
اسرې دَ خپلو پردیو پاته شوې
له همه واپو په وار وار ماته شوه
اوس می یو اخی اسره و تاته شوه

(۸۳)

مینه خو رنگه مزه لړینه
کله تر واپو ترخو ترخه شی
خود به پوهیږی چه ئې کوینه
که تر واپو خورو شیرینه

(۸۴)

که ډیر څه درکا ورباندی مه ویاړه
ژپا دَ قرب ژپا دَ بعد ده
له خدایه نور څه بی خدایه می غواړه
و خدای ته ژاړه، له خدایه مه ژاړه

(۸۵)

که هر څو خوړې د کنبلیو نازه تریخ شې چه کړ شې زیان تر اندازه
که په لذت کنب شکرې ښې دی په ډیر خوراک کا بلا در سازه

(۸۶)

په لاری تللم په مخه راغله په مخ تر گله ښایسته آغله^۱
داغ ئې بیا نوی را باندی کښین ځما خاطره! پیدا بې داغ له

(۸۷)

هیڅ نه پوهیږم دا څه بلا ده چه لگیا شوې په زړه ځما ده
لږمون می سوځی قراری نشی اور دی که مینه د دلربا ده

(۸۸)

رڼه د لطف نظر و ماته کړه بې تا می مینه له هر څه ما ته کړه
چه صورتونه ځنی پیدا شی نظر د مهر په څاڅکی ما ته کړه

(۸۹)

لکه اروا ځی د چا له ځانه چه جدا کیږی یاران له ما نه
هسی ساعت خو بلکه تردانه په ما لا سخت دی لیری له تا نه

(۹۰)

رڼه له غیرو چارو می وژغوره باران د فضل را باندی و ووره
زه که بد کار یم لایق د نار یم ته ځان ته گوره و ما ته مه گوره

(۹۱)

واه واه سپړه! د تا کارونه پخپل حکمت کړې څه کوپارونه
په دام له سینده ماهی وکارې په دم له سوړی اژدر مارونه

(۹۲)

لب می په خوب کنب د دلبره ولیده ډیر می تر لعل و تر یاقوت سره ولیده
چه وینس له خوبه شوم سترگی می ومښې ډک می له وینو دواړه لیمه ولیده

(۹۳)

اې هغه شاهه چه د وزیر نشته ستا له درگاهه د چا گزیر نشته
ستا له کماله فضله امید لرم که په تقصیر کنب، ځما تقصیر نشته

(۹۴)

یار می په خوب کنب ډیر سخت رنځور لیده مخ می په اوبنیو د فراق سور لیده
چه خواب نامه می د تعبیر وگته د ده صحت می د زړه سرور لیده

(۹۵)

اې په هيڅ خوښه په هيڅ دلگيره
هيڅ خبر نه يې چه څه يې څه به شې
دا وينا واوره له ما په څيره
ولي غافل يې د ځان له ويره؟

(۹۶)

چه زړه را ياد کا تير ساعتونه
وار د دلبر د ليدلو تير شو
اوښی را توی کړم په رخسارونه
اوس می نصیب شه ساړه آهونه

(۹۷)

دا چه ښکاريزی که دا هم داده
دلې هورې ئې خلاصی نصیب نشی
دا په ظاهر په باطن کښ داده
چه خوار شی خلاص شی د دې له داده

(۹۸)

په ورځ توبه کړم په شپه ئې ماته
سکه نور باید د دی چه توبه گار شم
لا می شی مینه په بدو زیاته
له دې توبې نه څه زیان و ما ته

(۹۹)

د دنیا ناوې که هر څو کښلې ده
نور دې آخلی بهره له وصله
په اوه رنگه زیور پسلی ده
مور په اوجاړه مینه نیولې ده

(۱۰۰)

نن پدا ملک کښ عجه جن ده
په سوال کښ هوکې يې له یه نکا
په رنگ د خوړو په خوی د جن ده
هيڅ نه خبریږي ده د چا جنده

(۱۰۱)

جار شم قربان شم د پلار تر پنده
لذت د ورکړی تر ساتل ډیر دی
راته ئې ووی ځما فرزند!
خو ئې خبر ندی ممسک له خونده

(۱۰۲)

ځوانی عاقل ته لکه دنیا ده
چه څه عمل ئې په ځوانی کړی وی
پیری په مثل لکه عقبا ده
د هر عمل په پیری جزا ده

(۱۰۳)

هيڅ نه پوهیږم چه لا به کله
حاجت د خولې د عرضونو نشته
بندیان آزاد کړې څښتنه خپله
ته خود خبر يې ځما له دله

(۱۰۴)

شیخه په ما باندی د خدای دپاره
عاجز یم توان د غمونو نلرم
نظر د مهر څه خو گماره
نور می غمونو وته مه سپاره

(۱۰۵)

موره پانده يو، ځمور فعلونه همسا ځكوني دي ور پسي ځونه
 كه فعل ښه لري اندوه هيڅ مكوه كه لار كوهي لري يا گرنگونه

(۱۰۶)

راشه كه گوري سړي بي پنده بندي په لاسو په پښو بي بنده
 په رډو سترگو پانده نه ويني شنوا غورونه كاڼه له پنده

(۱۰۷)

په زړه مي ستا نه اندېښنه ډيره ده واړه خونې مي له دله هيره ده
 هر چا ته تيره ده دنيا بود نلري اوس پرې ښه پوه شوم چه تحقيق تيره ده

(۱۰۸)

نه ما څه كړي دي نه به څه كړمه چه راكوې ئې هغه كومه
 نوم د ژوندون مي نوم د علم دي مړ يم عالمه، مړ يم، مړ يم

(۱۰۹)

(۱۰۹)

چه ښه وي خلق ورته ښه نه وايي ښه دي چه بد وي ورته ښه ووايي
 نظر په خدای كړه خلق مه گوره كه درته بد وايي كه درته ښه وائي

(۱۱۰)

وخت د سحر شو پريونه تلې له كښه لوريه راوختلې
 د يار د راغلو وعده شوه تيره په ډير كتل مي سترگي وتلې

(۱۱۱)

چه به ترې نه وه گلونه لاندې خوب به ئې نشو په پالنگ باندې
 اوس په لحد كښ پراته په خاورو دي پرې زرغونه شول گنډيري سپاندې

(۱۱۲)

د عارفانو د خولې كلام دي چه ترې عبرت واخلي پرې مي سلام دي
 عيش و عشرت د دنيا كل واړه بنياد هيڅ نلري تش احتلام دي

(۱۱۳)

زويه په كور كښ وچ ټوك په ژوئي زوي ئې له لوري كويلي كوئي
 رشتيا متل دي هوبسيار ويلي: دنيا خوره ده تر ځان تر ژوئي

(۱۱۴)

یار می هر څو و سر ته لوری قهر و ستم کا همیشه می زوری
لا تر دا زیات می واره قبول دی خو یو د نورو و ته نه گوری

(۱۱۵)

غافله و خورې دا سترگی توری زه تا ته گورم ته بل سر گورې
ځما د مینې لافې هاله وهه که زړه له غیرو مینو وژغورې

(۱۱۶)

که هغه یار می ظاهر په بیارته دی خیال ئې راغلی ځما کنار ته دی
ځای به د پاسه پخپل تندې کوم گله چه رنگ د ځما و یار ته دی

(۱۱۷)

څو شکر خوری خاوری خوری شولې ډیری ئې څنی د خیال خپرې شولې
چه تل سپرلی ئې په عراقیانو وه اوس توری خاوری پرې پاس سپرې شولې

(۱۱۸)

چه پکښی یینی ښه صورتونه دی ځکه په مخکه ښکاره گلونه دی
قدم پرې ورو ورو په احتیاط ږده دا توری خاوری کښلی مخونه دی

(۱۱۹)

تقدیر دریاب دی موږه خسری په حال هیڅ نه یو چا خبر کړی
چه دا دریاب مو به چرته بیائی هم ئې له کومه ځایه راوړی

(۱۲۰)

د غم لښکر می په زړه هر دم راځی یو لښلی نه وی، بل پرې پیهم راځی
په خوب کښ کله ښه ساعت لید شی اندینښنی ډیری شوې هغه هم کم راځی

(۱۲۱)

هر چه امیر د لښکر بیدل وی یا پرې خبری د داد مشکل وی
تل به رتلی شړلی گزری په هر محفل کښ به منفعل وی

(۱۲۲)

ځنی هوس کا مینه په باغ لری څوک می پرسته حب د ایاغ لری
دا دواړه گروهه بوالهوسان دی عاشقان مینه د زړه په داغ لری

(۱۲۳)

په ونه سبری، په مخ گلزاری په دواړه زلفو عنبر نثاری
خوبی د حسن زیاته تر حد لري عیب د دا دی د ډیرو یاری!

(۱۲۴)

د یار غمونه چه هومره نه دی چه ئې ووايم خو هم پت ښه دی
ناحق به نور کړم اخته په زړه کښ هم به ئې زه ساتم د نورو څه دی

(۱۲۵)

په زړه مَړِيه په سترگو بازی سترگی منگل خونريز ته وازی
سازي ناسازی چاری په ما کوډه په ما دواړه ناسازی سازی

(۱۲۶)

په زړه مَړِيه په سترگو بازی سر تر قدمه له خوبۍ سازی
هر څه د ښه دې عیب د دا دې چه له نیازمنو هر گورې نیازی

(۱۲۷)

یار می که هر څو راته ناساز وائی پرې خوشحالیږم چه ئې له ناز وائی
چه راته وکا ښېښکښلی وایم که تل ئې راته باز باز وائی

(۱۲۸)

باران ووریږی څڅواکی څاڅی نسیم را والووت سنبل پرې ناڅی
اسباب د عیش واپه موجود دی ساقی ته گورو که دې را پاڅی

(۱۲۹)

دانا په مثل د شمسوار دی پروت که په مخکه وی هم قدر دار دی
ناپوه سړی په مثل غبار دی لار که اسمان ته شی هورې هم خوار دی

(۱۳۰)

د گل له غمه بلبل افغان لری د گل له خزانه خاطر پریشان لری
دا گناه ستا دی د صبا باده نه ئې گلونه نه ئې خزان لری^۱

(۱۳۱)

سپین چه بدخوی وی، ترې نیکخوی تور ښه دی چه ستا په رای ځی، پردی تر ورور ښه دی
ښه هم هغه دې چه ستا په ځان ښه وی تر سرو گلونو په ژمی اور ښه دی

(۱۳۲)

ښایست د لار شو په خوی ښه نه ئې یا خو غڅکی یې یا پړانگ لیوه یې
اوس له ما لیری په څنگ څنگ گرزه نه هغه زه یم، نه هغه ته یې

(۱۳۳)

مخ چه د حسن له غوړو سپور شی عاشق گرم ندی که زړه ئې تور شی
گل چه تازه وی ځای ئې په سر کیږی خزان وهلی لایق د اور شی

(۱۳۴)

غم د که هر څو په خاطر ډیر شی نه وی چه زړه د پکنښ تیر بیر شی
لکه چه وار د ښادی ولاړ شه هسی به وار د غمونو تیر شی

(۱۳۵)

عام و هر چا ته څښتن د ساه وائی په تخت چه کښینی ورته بادشاه وائی
ژوندی هغه دی، بادشاه هغه دی چه تل په زړه کښن الله الله وائی

(۱۳۶)

د عشق په کار کښن چه څوک صادق شی د یار د مهر هاله لایق شی
دوئی د دواړو تر منځه ووزی عاشق معشوق شی، معشوق عاشق شی

(۱۳۷)

نن می په زړه کښن د کښلیو خیال راغی په خوله وایه نشی، یو هسی خیال راغی
مگر یار راشی چه می ترې خلاص کا گڼه پوهیرم چه لوی جنجال راغی

(۱۳۸)

نن چه په حسن د کښلیو سر دی هم هغه کښلی ځما دلبر دی
څټ ئې تر مخه ښایسته تر دی خدای ئې را پریرده عجب بشر دی

(۱۳۹)

که هر څو خوی او خصلت یو شان لرې همیش فتنې کا عاشق پریشان لرې
راشه چه دواړه سترگی د کښل کړم ځما د یاره څه خو نښان لرې

(۱۴۰)

منځ که تر نمره هر څو رخشان لرې شونډی سره لعل د بدخشان لرې
ستا له یارې ځمور توبه شه چه خوی خصلت د ځناور په شان لرې

(۱۴۱)

که ښې ښې ښځې ښه ښه پوښاک وی که ښه آسونه که نور املاک وی
چندان نقصان ئې سپری ته نه رسی ځان ته او دین ته بد ډیر خوراک وی

(۱۴۲)

آبشاره ولی دا هسی ژاړې له چا فریاد کړې څوک پسی غواړې
که تل فریاد کړې له کاني سر وهې بیا به را نشی اوبه چه ولاړې

(۱۴۳)

زړه می تر هومره غمو پایمال شی گمان می نشی چه بیا خوشحال شی
و نامحرم ته احوال وایه نشی محرم ته نه وایم چیری ملال شی

(۱۴۴)

کار کوه کار، پکار هم کار دی تاوان په ځان بانډی خالی گفتار دی
عقل څه بل دی خبری نور څه دی کوتره گنگه طوطا طرار دی

(۱۴۵)

که زر دوستان لری یو غلیم شوم لری زړه ئې له غمه عاقل مغموم لری
که نور ځان روغ وی یو غابښ رنځور شی په فراغت کښن به اندام کوم لری

(۱۴۶)

بحر خاموش دی سیلاب غرغر لری سیلاب تش لاسی سیند لمن پر لری
د سیلاب گیده له کانپو ډکه ده بحر په گیده کښ قیمتی دُر لری

(۱۴۷)

که یاس له حقه تحقیق حرام دی یاس له مخلوقه د حق انعام دی
اصیل بنده کا، خلاص شوی بند کا طمع له خلقه د خلقو دام دی

(۱۴۸)

سحر سحر چه نوبت غوړیری دا رنگه ږغ کا که خوک پوهیری
چه زه د بل وم، بیا به د بل شم په ما ناحقه خوک هوسیری

(۱۴۹)

آوړې بلبل د بهار څه وائی؟ چه همیشه نه پائی مینه پرې نه ښائی
نن خو د گلو ښایست کمال دی دریغه تر کاندې پوری که وپائی

(۱۵۰)

غمجن که گرزې که کښینی پاخی آه و فریاد کا اوبنی ئې څاخی
ورته ښکاریری لکه ویرونه که نور وگړی هوس کا، ناخی

(۱۵۱)

یار می په مثل لکه آفتاب دی هم بې حجاب به په حجاب دی
د مخ شعلې ئې د مخ پرده دی نور د آفتاب د آفتاب نقاب دی

(۱۵۲)

چه کښته پورته قطار قطار درومی نارې فریاد کا په اضطراب درومی
راځنی بیل شوی یاران را یاد کا په مخ می اوبشکی لکه رودباد درومی

(۱۵۳)

ته چه دا هسی له ما کنار کړې کښینی هر چا ته له ما نه زار کړې
یا دروغجن وې منزل د لنډ و لا د نیت بل شو، بل یو به یار کړې

(۱۵۴)

ته چه له ما نه کنار کنار گرزې ځان نا آشنا کړې بیگانه وار گرزې
زه ښایسته یم مشتاق می ډیر دی ته به بې یاره همیشه خوار گرزې

(۱۵۵)

اې چه عیبونه د بل اکثر وینې خپل ځان تر نورو خلقو بهتر وینې
سر د همه و عیبونو دا دی چه د بل عیب د ځان هنر وینې

(۱۵۶)

د کړلو نه دی دا دوې خبری دواړه هر گوره له عقله لیری
په بدرنگ زویه چه نغارې وهی بل په بدرنگی ناوی سندی

(۱۵۷)

چه عاقبت به له دنیا لیږدې ولی دا هونیره طولانی بلیردې
 چه وخورې وخورې چه ورکا یو سې نور به ئې یوسی چه زر دلې ږدې

(۱۵۸)

چه شجاعت کا دنیا په کف لری نوم به د نیکو په هر طرف لری
 هر چه حاصل کا دا دواړه خویه هغه میرات د شاه نجف لری

(۱۵۹)

چه نور وگړی لتا ویزار شی خپلوی د خپلو هاله په کار شی
 کنه په ورځ د راحت تر خپلو بیگانه هم تر سړی څار څار شی

(۱۶۰)

هر څوک چه عقل دانائی هونښ لری راز به په زړه کښی همیش سرپوښ لری
 تنها به هم نکا د راز خبری که هیڅوک نه وی دیوال هم گوش لری

(۱۶۱)

روژې شوې تیری سبا به عید وی هوس به کاندی چه څوک سعید وی
 سعید هغه دی چه یار تر څنگ لری شقی هغه دی چه ترې بعید وی

(۱۶۲)

خبر د تللو د کوم آشنا راغی چه قاصد هسی دلگیره بیا راغی
 په وار وار واره واره یاران روان شول اوس به زه دروم چه وار ځما راغی

(۱۶۳)

که د عجم دی که د عرب دی هم بې ادب دی چه رد د رب دی
 سیل می وکړ د کتابونو مقبول هغه دی چه په ادب دی

(۱۶۴)

ادب په تله کښی دی ادب په ناست کښی دی هم په ولاړ کښی دی ادب په ناست کښی دی
 ادب په هیڅ کښی له سړی نه درومی نور څه لا پریږده ادب په زغاست کښی دی

(۱۶۵)

که په دولت کښی په شان د جم درومی لا می تر جمه افزون حشم درومی
 هیڅ به ښکاریری و دانایانو ته چه له سپړه په تله د دم درومی

(۱۶۶)

څوک چه بې خدایه غیر محبوب کاندی باطل اختیار کا واره ناخوب کاندی
 غیر به پریږدی که د زړه فهم په ضعف الطالب و المطلوب کاندی

(۱۶۷)

د منی وخت و و می لیدلې یو څو بلبلې چه ژپیدلې
 خواری خسته وې، وې می سزا ئې چه بې گلونو و پائیدلې

(۱۶۸)

لږده له نیکو نیکی چه څو کیږی نیکی له بدو، بدی له ښو کیږی
د امید تخم پرې باندی مه کړه له بدی مځکی به گل په څو کیږی؟

(۱۶۹)

یو دوې وینا می درته ساتلی دی چه پیر و ما ته تر خولې یستلی دی
میننه بې خدایه په هیچا مه کوږه بې خدایه میننی واره باطلی دی

(۱۷۰)

چه ئې د سترگو شرم رقیب شی خلاص له اغیاره هاله حبیب شی
د گل لمن به پرې ککړه نه کا گل ته که هر څو اغزی قریب شی

(۱۷۱)

که د دنیا دی که د عقبا دی و ما راږی نعمت مولا دی
شماره ئې ځکه کولی نشم چه لایعد او لایحصی دی

(۱۷۲)

چه کښته پورته څمور نفس درومی هر څه ئې هیر دی په یاد د نس درومی
حاصل د دین د چاری هیڅ نشته حیف صد حیف اوقات عبث درومی

(۱۷۳)

دا دوې خبری څما په ځای دی پرې به پوهیږی چه روښن رای دی
مقبول د خلق مردود د حق گڼه مردود د خلقو مقبول د خدای دی

(۱۷۴)

که دښمنان دی که ئې خپلوان دی واره آفت د سپرې د ځان دی
دښنی خپلوی چه له هیچا نکا په دین دنیا کښن هغه کامران دی

(۱۷۵)

څما شوې وچی د غمه لاری هم می په زړه کښن چرکی ولاړی
زه د په هسی احوال کښن پریښوم تا راته شا کړه را ځنی ولاړی

(۱۷۶)

چه پدا لاری سبا بیگا کړې تلنه، آهونه، فریاد ژړا کړې
کلی مالت به واره خبر شی ما به خرابه ځان به رسوا کړې

(۱۷۷)

که سپین او سره ئې په کور کښن تل وی چه نه ئې علم نه ئې عمل وی
بنیاد ئې نشته آخر به خوار شی بخت به تر کومه ور سره مل وی

(۱۷۸)

تر هر څه بد د کجی خطر دی کجی به نه کا چه دانشور دی
الف چه سم شی کجی ئې نشته ځکه تر نورو حرفونو بر دی

(۱۷۹)

لمړی می مینه په مخ د یار شی بیا ئې په طمعه د ښه گفتار شی
فکر ئې بیا د بوس و کنار شی په عشق کښ کله صبر وقرار شی

(۱۸۰)

از بس چه تل می جاری په خوله یې یاد می دلبره هسی په زړه یې
چه څوک له ورايه راته ښکاره شی خوشحال خوشحال شم وایم چه ته یې

(۱۸۱)

چه نوم ئې وشي د محرمي خوب به په څو کا د بې غمي
په یوه تکی محرم مجرم شی ویره د کاندی د محرمي^۱

(۱۸۲)

د اونیو ډکی سترگی نظر کوي د خپلو تللو راته خبر کوي
چه د جوگیانو جامې د واغوستې پوهیرم لیری ملک ته سفر کوي

(۱۸۳)

په ډیر عالم کښ که زړه می چوي هم به می اونی د سترگو نه وی
زه په تا ژاړم په هسی ځای کښ چه یو د غم وی دوهم می زړه وی

(۱۸۴)

چه خوښ له گلله دلگیر له خاره دی عشق له دو بیته بې اعتباره دی
نه شکایت کړم له چا نه شکر درد می له یار درمان له یاره دی

(۱۸۵)

مست یم دعا کړم که ته هم مست شې را سره کښینې باده پرست شې
پیاله د میو په لاس کښ واخلي د نام و ننگ د ښینې په شکست شې

(۱۸۶)

ډیر څه می وکړه وې می آشنا شوې لکه زه ستا یم، ته هم ځما شوې
یا ته بدخوی یې یا می بخت بد دی لا تر غلیمه په هغه خوا شوې

(۱۸۷)

بادشاه چه عدل انصاف تمیز لري خدای به ئې دلی هورې عزیز لري
چه دا خویونه ور څخه نه وي آخر به خوار شی که نور هر خیز لري

(۱۸۸)

چه هنرمند دی هغه حاسد لري اغزی گلونه، رقیب شاهد لري
کله به ښه یسی د بومو زاغو باز چه مسکن د بادشاه ساعد لري

(۱۸۹)

خو له پرهاره زوی بهیري پرې می صحت شی زخوړ ښه کیري
همدرد می نشته چه ور سره وژاړم له ډیره غریوه می خلق خوړیږي

(۱۹۰)

هر چه د هجر مزری داړلی دی که ساه پکښې وی په مړه شمارلی دی
لاری د تللو بندی شوې غائب د سترگو په خدای سپارلی دی

(۱۹۱)

د غوا د غوا دی، د سپی د سپی د غوا د غوا دی، د سپی د سپی
چه واخلی حمل ځنی سیپی^۱ چه واخلی حمل ځنی سیپی^۱

(۱۹۲)

په درد می نور څوک بیمار دردمن ندی بی ما په غم کښ ځما غمجن ندی
که پلار که زوی دی که ورور که یار دی تر ما نه هیڅوک په ما مین ندی

(۱۹۳)

زر ئې که هر څو په کور انبار وی چه ورکړه نکا، په خره زر بار وی
چه پکښ نه وی اوبه د رحم ورپه نه وی یو تش غبار وی

(۱۹۴)

اې چه په فکر د هیچا نه وی کړې زاړه به کله د خوارو نوی کړې
باران د رحم ورباندی ووره چه بیا له مخکې زرغونه سوی کړې

(۱۹۵)

زاهد ولی را پوری خاندې مخلوق پخپله کله څه کاندی
چه ئې رابیل او چنبیل پیدا کړه هغه پیدا کړه گندپیری سپاندی

(۱۹۶)

چه په ظاهر غوړوی په باطن سپوړوی په ژبه خوړ وی په زړه کښ شور وی
ور سره مه کښینه تا به تباه کا سپین زر که سپین وی اثر ئې تور وی

(۱۹۷)

گوره نن کاندۀ روزگار په څو کیري نیکی له بدو، بدی له ښو کیري
هر چه بدخویه بد فعل کمذات وی د خلقو مینه هم په هغو کیري

(۱۹۸)

اې چه وېل کړې ما ته ښه نه یې ښه چه زه بد یم، ښه چه ته ښه ئې
زه به هغه کړم لکه چه زه یم ته هم هغه کړه لکه چه ته یې!

۱. دا کلمه په یوه نسخه کښ سپی ده، د سیند خاوند سپی په معنا د کاجوغي لیکي، مگر له موقعه داسی ښکاریږي، چه دا کلمه په معنا د صدف

(۱۹۹)

که اشتها د سړی د سیر وی خوراک ئې بویه چه کم نیم سیر وی
چه ډیر خوری کله هغه تر ډیره خوری هر څوک چه لږ خوری خوراک ئې ډیر وی

(۲۰۰)

خور ئې په فقر معنوی حلق شی ځکه اطلس ئې بدل په دلقي شی
نظر د عامو پرې باندې بند وی بنده د مینې بادشاه د خلق شی

(۲۰۱)

از بس چه تل می جاری په خوله یې نهال می دلبره هسی په زړه یې
چه څوک له ورايه راته ښکاریږی خوشحال خوشحال شم وایم چه ته یې

(۲۰۲)

د عاشقانو د خولې یو بول دی چه خال و خط د ښایسته پسرول دی
خدای د دلگیر مکره چه دلگیر نشې د مخ وینسته د د میاشتی شپول دی

(۲۰۳)

جوړ به ترکومه زیبا صورت وی آخر به خاوری سره لت پت وی
که نن مات نشو سبا ئې گوره د خاورین لوبنی ښکاره مدت وی

(۲۰۴)

دا سنبل ندی وینسته مشکبار دی دا لاله ندی کنبلی رخسار دی
دا نرگس ندی سترگی د کنبلیو دی چه خاوری شوی پخپل خپل وار دی

(۲۰۵)

که لب د لال کرم لال خو شیرین ندی که غاښ د دُر کرم دُر هسی سپین ندی
که مخ د نمر کرم د نمر کړه وږه نشته که د سنبل کرم سنبل مشکین ندی

(۲۰۶)

د باد فروشو په پوکو ډډ شې کښینې د ځان په ستاینه گډ شې
خود به د هر څوک ثنا صفت کا که د همای غندی قانع په هډ شې

(۲۰۷)

په خوشحالی کښی هوښیار غمجن اوسی چه سبا کیږی بویه چه نن اوسی
درد ئې دمه وینم که درد ئې نه وی چه د دردمنو په درد دردمن اوسی

(۲۰۸)

لښکر په مثل لکه ښه آس دی سردار ئې سپور دی چه سپور پرې آس دی
که هر څه جلد وی چست و چالاک وی چه سپور ئې تښتی د آس څه لاس دی

(۲۰۹)

چه فرمایلی د خدای رسول ﷺ دی واړه په سترگو ځما قبول دی
په بل څه آړه، ځمور څه کار دی چه باندی کار لری ظلوم جهول دی

(۲۱۰)

رڼه زړگي مې له غيږو سوږ کړې هر دم مې خپله بندگي ته جوړ کړې
زړه مې څه لاس مې دواړه خالي دي د قناعت په خزانو مې موږ کړې

(۲۱۱)

چه محبت کا له چا چه تل نه وي تر هغه هيڅوک کم عقل بل نه وي
ځما څه کار دې د خوشحاليو خوښي هغه کا چه څوک ئې خپل نه وي

(۲۱۲)

د غم امان وشه چه په چا زور شي روښان جهان ئې په سترگو تور شي
په ورځي غم په يارانو ويشم په شپه يواځي په ما تندور شي

(۲۱۳)

راشه که گورې د عقل وږي وچ ئې له تندي دننه سړي
گډ په درياب شو اوږه ئې نه څښي ور ځني راغي هم هسي تږي

(۲۱۴)

هغه چه ستا دي چه ئې ساتل نکړې ويړه مې کيږي چه ئې د بل نکړې
که دا د خوي دي دا د خصلت دي خپل به پردي کړې، پردي به خپل نکړې

(۲۱۵)

چه مخ په يار پسي د چا بدرنگ نه وي مخ ئې ومه وينم چه هيڅ ئې رنگ نه وي
بالښت په ډيرو ژړلو لوند کړم چه وينس له خوبه شم يار مې تر څنگ نه وي

(۲۱۶)

مردان په سوال کښ د سائل نعم لري چه لن لما ولا و مالم لري
لکه په لن کښ الف محذور شو هسي به ورک شي که ډير نعم لري

(۲۱۷)

چه دروغجن دي له حقه ليري وي هغو ته زهر رشتيا خبري وي
مشک نجاست وي وکناسانو ته خاوري خورو ته خاوري شكري وي

(۲۱۸)

چه يار مې لاړ شو په لويه لاري را باندې راغلې ورځي دشواري
لږمون مې سوځي روغه عالمه څه کړم چه نکړم بارې چيغاري

(۲۱۹)

عشق مې خاطر دې ځکه پسندلي چه عشق کښ سپور وم، بي عشقه پلي
په عشق بادشاه وم پروا د چا نکړم بي عشقه گوزم لکه نټلي

(۲۲۰)

چه ډير مې کړي باندې گناه دي هر هر مقام مې په گناه گواه دي
تور مې د ډيري و زړه ته پريواته ږيره مې سپينه زړه مې سياه دي

(۲۲۱)

په زړه می هومره غمونه ډیر دی چه می وختونه د خوښی هیر دی
دردمنه روغ ته له دردونو مه وایه وایه و ما ته چه را باندی تیر دی

(۲۲۲)

چه پیدا شوی ظلوم جهول دی هوس ئې سود دی اندوه ئې نول دی^۱
چه عاقلان دی پرې به پوهیږی نامعقول ندی، داقال معقول دی

(۲۲۳)

که ډیره سعی کونښن کړې څه شی په وخت چه نکړې بې وخته څه شی؟
که هر څو مټ په بیړۍ ملاح کا په ټانک^۲ چه کنښیوزی پوری هاله شی

(۲۲۴)

صورت می هر څو که ډیر زبون دی که می د مخکې د لاندی یون دی
زه به په لور د آشنا روان شوم یون می که هر څو په شواخون دی

(۲۲۵)

پسرلی خزان کړی، خزان بهار کړی مالدار نیست کار کړی، نیست کار مالدار کړی
د چا دارو کړی، د چا تیر وار کړی څه څه کارونه پروردگار کړی

(۲۲۶)

که ورکړه خیر دی چه هیر شی گل شی که هر څو لږ وی چه یاد شی کل شی
چه باغوان تخم په خاورو پټ کا پیدا ترې هاله ښایسته گل شی

(۲۲۷)

چه کل همت ئې خوراک لباس وی په تحقیق هغه ارذل الناس وی
شرف په خوی دی په دیانت دی که څوک شریف دی یا څوک کناس وی

(۲۲۸)

دا گمان مکره چه ستا دی تل به وی د بل دی ستاسی، ستا دی د بل به وی
د زرو کالو سړی مرگ پرې نښول ته که ډیر پایې نهایت سل به وی

(۲۲۹)

لکه عامل شول تر خاورو لاندی عمل هم ورک شو په مځکه باندی
اوس په خبرو پړه ول وړه ول دی دا بیت بازی دی، عالم ئې کاندی

(۲۳۰)

بیگاه نژدې شو د غرونو سیوری په سم را پریوتې له سپینې توری
ډیر ډیر ویریرم یاره نژدې شه چه ځیر د گورم هم می ځیر گوري

۱. اندوه ئې سود دی هوس ئې نول دی

۲. وخت، موقع.

(۲۳۱)

که په حکمت کښې تر هر چا پاس وی اصل نجیب وی چه خالی لاس وی
 پروت به په خاورو لکه الماس وی سپک په نظر د عوام الناس وی

(رباعیات تمام سوه)

(٣)

متفرقات

ترکیب بند

سخ د هغه زړه چه کا اشغال د محمد
 بې له يوه خدايه چه کمال دی د ده علم
 خوت موسی په طور "فاخلع نعلیک" حکم پر وشو
 سر به ئې د فخر تر اوه آسمانه تیر شی
 خدای چه څه د خدای دی همگی واره د ده و
 نور نبیان به واره د ذرې په دود څرگند شی
 خال چه په مخ کښیردی یو په سله حسن زیات شی
 په ورځ د قیامت چه خلایق واره حاضر وی
 وائی چه که حب د خدای پریوزی په زړه کښ
 خدای د ده له رویه تمامی خلق پیدا کړه
 ده هم بې له خدايه همگی واره تر شا کړه

خدای دی صفت کړی په قرآن د ابوبکر
 بې له دې چه ځان او مال ئې څار تر محمد کړی
 بوی به ئې له خولې د وړیتو غوښو همیشه تله
 استاد د انبیاؤ شو عالم د ده له روځه
 ځکه انبیاؤ آرزوئ د ده امت کړه
 تل ئې په دوستانو باندی رحم د رحیم وی
 نور عالم مشتاق دی د جنت جنت د هغو
 فقر ئې موندلی و د پاک نبی له فقره
 خلاصه ئې په روی د محمد له ما نه مکړه
 هیڅ حاجت ئې نه غوښت ده په خدای راوړ تصدیق
 ځکه سر دفتر د اولیاؤ شو صدیق

پس چه له صدیق په صفت د دره دار شه
 حب ئې په سپړیو په پیړیو باندی فرض دی
 دین د اسلام بیا مونده قوت د ده له دینه
 سخت په کافرانو و تر زړه د کافرانو
 هسی رنگ آیت پرې جبرئیل له خدايه راوړ
 کله چه به دی د خدای دپاره په غضب شو
 هاله مسلمان سپړی سنیانو سره شمار شه
 هر څوک چه ئې حب نلری دلی هورې خوار شه
 دا رنگه قوت به په قوت د کردگار شه
 نازل په باب ئې ځکه "أَشِدًّا عَلَى الْكَفَّار" شه
 هر چه به په وخت د مشورت د ده گفتار شه
 شیطان به په کروهنو له هغه ځایه فرار شه

صدق دَ صادق که له صدیق مخ بیکاره کړ
 عدل دَ عادل دَ ده په عدل کښ اظهار شه
 عدل چه دَ ده لکه آفتاب په جهان وخت
 پټ په سوراخونو کښ ظالم شوپرک وار شه
 پاک نبی وِیل چه پس له ما که پیغمبر وِی
 روح ده چه هغه هم دَ خطاب زویه عمر وِی

فرض لکه په خلق باندی تفضیل دِی د شیخین
 دوه ځله چه نور دَ نبوت باندی تابان شه
 بحر دَ سخا دَ عز و حلم، کان دَ شرم
 تخمیر ئې دَ طینت وُ دَ جنت په شهد وشوی
 خیر به ئې له شرمه و هیچا ته کتی نشو
 عمر ئې تمام په خوشنودی له خلقو تیر کړ
 خدای چه ”رحماء بینهم“ و ده ته ووې
 یو ئې له دنیا نه واخست بل ئې له عقبا نه
 لاړ که له دنیا نه په سرو وینو رنگولی
 هسی رنگ واجب دِی محبت د ختین
 ځکه مخاطب شو په خطاب دَ ذی النورین
 یښی ئې قدم وُ دَ همت په فرقیدین
 تریخ ئې چا ته نه وِیل هرگز له شفتین
 تل به ئې پخپل کنار نظر وُ دَ عینین
 کړ به ئې په هر ساعت طاعت دَ ثقلین
 ځکه ئې په خوی دَ رحمت بیا موند زیب و زین
 بیا ئې موند وصال دَ خپل مطلوب په قدمین
 گریزی په گلزار کښ دَ جنت په شین شین
 جمع دَ ضدین که پر هر چا دی محال
 دین او دنیا جمع کړه و ده ته ذوالجلال

رفض ندی خلقو محبت دَ مرتضی
 لا به تر ده مینه په بوبکر په عمر کا
 هر چه ئې په زړه کښ بغض پروت وِی د شیخونو
 نشته هسی رنگه یو بل ځوان لکه علی و
 خدای چه پرې خطاب اسدالله له لطفه کښینود
 ځان ئې دَ هجرت په شپه ایثار تر محمد کړ
 کوټ ئې دَ خیبر په تنها ځان کړ درې وِی
 نبی دَ علم ښهر دِی، دِی ورد هغه ښهر
 وبخښه خپل خدای عبدالقادر له ډیره فضله
 خدای دِی وما راکړه په حرمت دَ مرتضی
 وِی ئې چه په زړه کښ محبت دَ مرتضی
 تل وِی په هغو باندی لعنت دَ مرتضی
 دا رنگه خدای کړی دِی صفت دَ مرتضی
 تم پدا خطاب شو شجاعت دَ مرتضی
 خدای ستایه فرښتو ته فتوت دَ مرتضی
 زیات دِی تر بیانه زور قوت دَ مرتضی
 گوره چرته لاړ شو فضیلت دَ مرتضی
 په روی دَ مرتضی په ذریت دَ مرتضی

ستوری دَ هدی دِی د رسول واره اصحاب
 راضی دِی خدای له دیونه، رحمت ئې پر احباب

مخمس

رڼا ورځ په ما بې تا ده توره تمه^۱ راته یو شوه د غمونو غرونه سمه
 اوښی وینی تویم د زړه له نمه یو زمان می خلاصی نه وی له آلمه
 زه د تل وینم د خوړو زړو مرهمه
 فراق ډیر را باندی زور شو نه سهیرم شپه او ورځ لکه باران هسی وریرم
 تود لوگی می له خولې ځی په زړه وریتیرم په راتلو د لکه گل شگفته کیرم
 بېرې رایشه اشنا صبا قدمه
 چه خوراک ئې همیشه خون جگر وی تل فریاد تل په ژړا په نارو سر وی
 تر مجنون او تر فرهاد ئې حال بتر وی د مهجور تر زندگی لا مرگ بهتر وی
 که ستیه ستی کیری نده گرمه
 که هر څو د خوښی ډکی پیالې شومی عاقبت به ئې له غمه وچ شی کومی
 له دنیا به هوښیار څرنگ خوښی مومی چه د سترگو په ځنبل له سپی درومی
 زړه تړل پرې پوری مه کوه آدمه
 د دنیا د مینی سخت زبون بنیاد دی په دنیا مین بنده دی، نه آزاد دی
 د دنیا دولت په مثل لکه باد دی په دنیا چه ئې زړه ښاد هغه نابنډ دی
 کله مخ کا کله خټ کاندی له همه
 ستا مین همیشه خوار گزری په زوی تل په غم تل په آشوب کښ وی څو ژوی
 خوار خسته حیران پریشان به لکه زه وی تر هغه به بل ناپوه په جهان نه وی
 چه به تا وته لری د وفا تمه
 څو عاشق د یار په مینه کښ خواریری خپل پردی ور ځنی عار کا ویزاریری
 لا ئې عشق و معشوقې ته اظهاریری پخپل یار چه ستم نکړی آزاریری
 چیری نه وی لاس کوتاه کړی له ستمه
 که هر څو په جهان ډیری وی نگاری هوسی سترگی، مو کمری، پریواری
 مه جبینی، تن سیمینی، گل رخساری مخ نسرینی، سبر قدی، خوش رفتاری
 د ښایست وینا په تا باندی شوه تمه
 شرمنده د تر ښه مخه گلزار وینم چه بې ستا له مخه گل د بهار وینم
 د هر گل پانی په ژړه لکه خار وینم د زلفینو تر حلقو د عذار وینم
 که سمن دی ستا په زلفو کښ صنمه

۱. دا مخمس د عبدالقادر خان پر خپله بدله جوړ شوی دی.

راته څه وايي چه ويړه د ځان مکره
 هېڅ و ما ته له دې بابه بيان مکره
 د خپل يار په محبت کښن نقصان مکره
 که می سر ځی که می مال ځی گمان مکره
 چه به مينه شی ځما له ياره کمه
 د منصور غنډی په دار عبدالقادره
 که له عشقه شي سنگسار عبدالقادره
 مکره بي عشقه بل کار عبدالقادره
 په نارو سوځي په نار عبدالقادره
 د عشق چار په لاس کښن ونيسه محکمه

قصيده

که په تن د هر وينسته ژبه هزار کا
 که سيندونه د جهان واره سپاهي شي
 بيا د ژبي ئي هزار هزار گفتار کا
 قلمونه د جهان واره اشجار کا
 په بيان په کښو هزار څله تکرار کا
 گمان مکره چه ئي يو نعمت په شمار کا
 پخپل عجز کښن له دې بابه اقرار کا
 چه پخوا په خاطر نه وي هسي چار کا
 چه ئي وکا، ځان که هر څو استاکار کا
 په هوا به يو ورق کله قرار کا
 د نور چا کله قدرت چه هسي کار کا
 حيرانيزی چه نظر ورته هونيار کا
 نه خلقت د چا آسان د چا دشوار کا
 کاه او کوه په يوه آن کښن پديدار کا
 په يوه مکان کښن جمع هر چهار کا
 تروئي ولي په لرگيو کښن حصار کا
 همگی په حکم کار د کردگار کا
 سکنا کله پخپله اختيار کا
 بيا په شپه نابود د ده واره انوار کا
 په ورځ مځکه ښايسته په لاله زار کا
 ښايسته ئي بيا په وخت د نو بهار کا
 ترې پيدا رنگا رنگ گل الوان اثمار کا
 نه لذت د سيبو ونه د انار کا
 تفاوت ئي د لذت تر منځ بسيار کا
 ځنی کانی ځنی لال ياقوت آبدار کا
 له يوه څاڅکيه پيدا دُر شهوار کا
 که په تن د هر وينسته ژبه هزار کا
 که سيندونه د جهان واره سپاهي شي
 فرينبتي، سړی، پيريان و بله ټول شي
 د خپل خدای د نعمتونو په حساب شي
 د نور چا څه زور قوت چه اولوالعزم
 هغه خدای چه برکمال دی په قدرت کښن
 په اوبو باندی يوه کرښه محال ده
 حکيمان که واره جمع د عالم شي
 ده اساس د درست عالم په اوبو کښين
 هم ئي بي ستنیو اسمان دی درولی
 گران آسان د ده قدرت و ته يکسان دی
 ورته يو خلقت د ماشی د اسمان دی
 باد او خاوری اور اوبه که هر څو ضد دی
 که پخپله اور غالب و پر لرگيو
 که څلور دی که پنځه که شپږ اوه دی
 حرکات د هېڅ اشيا نسی بي حکمه
 جهان ډک کاندی په ورځ د نمر له نوره
 ښايسته کاندی اسمان په شپه په ستوريو
 د خزان په وخت زينت له مځکی يوسی
 د اوبو تفاوت هېڅ و بله نه وي
 نه د گلو رنگ و بوی په يوه شان وي
 له يوه باغه ميوې له يوې مځکی
 په همه کانيو تابش د نمر يکسان دی
 له يوه څاڅکی پيدا کا مرغچيچي

له يوه اصله نطفه پيدا انسان شي
 څوک بدرنگ چه له ليدو ئې نفرت مومي
 څوک تونگر د قناعت په خزانو کا
 څوک توفيق د طاعت بيا مومي له ده نه
 چه توفيق د عبادت ور ځنی واخلی
 له ازله چه طالع د چا تريخی وی
 خزاني ئې لايعد او لايحصى دی
 نیک و بد له ده هر چا وته رسيږی
 په طلب ئې څوک په دو څوک په ځغستا ځی
 د ميري د پښو آواز آروى بې غوړو
 نژدې ليرې ئې ليدو ته برابر دی
 د نفس خښتن همه واپه هوهو کا
 تسيحات ئې نه يواځې فريښتې وايی
 د دنيا عمارتونه چه ليدل شی
 هميشه به ئې چيچي پرې به هړاند وی
 چه د ظلم اور ئې بل کړ په عالم کښ
 پخپل ځان باندې ستم کا نه پوهيږی
 مکافات به يو په سله ځنی واخلی
 عاقبت به وړی تېرى ځنی درومی
 چه بې ځايه ظلم کا په مظلومانو
 حسنات به ځنی واپه خصمان يوسى
 دا دنيا لکه مزرع د آخرت ده
 د اخستو ورځ ئې ورځ د قيامت ده
 د جهان ورکول کل په عاريت دی
 چه ئې پسله ده نور تار په تار ولجه وړی
 چه پر تله ترپلی لا د سپاره سخت دی
 چه په خدای باندې غنى، غنى هغه دی
 لايزال دى سلطنت د گدایانو
 دا د فقر لوئى څو ده نه پوهيږم
 ستا په ورکښ گدا پروت په تورو خاورو
 چه ئې زړه په معدوم ټينگ دى تر موجوده
 وړ کول په طمع ورکړه د رشوت ده

ځنی ځنی مسلمان ځنی کفار کا
 ځنی ځنی ښايسته کښلی نگار کا
 څوک د طمع د حرص په خواړی خوار کا
 شپه او ورځ ئې خپل طاعت وته بيدار کا
 مخ ئې تل په ميخواری لا په قمار کا
 له حلالو ورته لا خواړه مردار کا
 ولی ورکړه د هر چا پخپل مقدار کا
 خوار هغه شه چه په دا باندی انکار کا
 څوک په سر څوک په سينه پسې رفتار کا
 چه په توره شپه په تور کانی گذار کا
 د نظر حجاب ئې غرنه ئې ديوار کا
 نه يواځې ذاکران د ده اذکار کا
 تقدیسات همه اشيا د خپل دا دار کا
 د دوران په زلزلو به ئې مسمار کا
 په بخیل به د بخیل خزانه مار کا
 ظالمان به ځان سوخته په دغه نار کا
 چه ستم په بې وزلانو ستمگار کا
 چه بې شرعی لږ د چا خاطر آزار کا
 که هر څو لثیم په کور کښ زر انبار کا
 ځان ظالم په طوق د لعن گرفتار کا
 پرې انبار به د خصمانو بد کردار کا
 پکښ کر ځنی د گلو څوک د خار کا
 هم هغه به وړیبي چه کښت و کار کا
 تعلق به دانا څه په مستعار کا
 مرد هغه چه پخپل لاس ئې تار په تار کا
 بدایي په پلی ولی شهسوار کا
 د سبب په غنا څه څوک اعتبار کا
 د زوال ويره ئې نشته نه ئې ډار کا
 چه بهتر د موجودات پرې افتخار کا
 که د درست جهان بادشاه شی ځنی عار کا
 ما د خدای تر هسی رنگ ځوانانو څار کا
 ناپوهان به ورته وائی چه ايثار کا

که گنج غواړې رنځ کوډه عبدالقادره
مزدوری به ئې هم ومومی چه کار کا

قصیده

که د نشته په یقین کښ درغلی^۱
په مزیو ئې شرف دی د سگانو
که ئې سپی په شور دریاب کا ژبه تره
د کمال ویره ئې هیڅ د زوال نشته
تمامی عالم درود ور باندی وائی
موجودات واره لښکر د دې بادشاه دی
انبیاء ئې د لښکر جماعت دار دی
نقیبان دی نقباء چه اهتمام کا
هم پدا امید ادریس علیه السلام د زرگری کا
د صالح علیه السلام ناقه تل سر وهی له کانیه
د خلیل علیه السلام غندی به خلاص شې له نیرانه
عرش ئې تخت چه باندی ناست دی عدالت کا
جبرائیل علیه السلام ئې جلو دار زین پوښ په غاړه
میکائیل علیه السلام مکيال په لاس خدمت ئې دا دی
اسرافیل علیه السلام ئې ننی نواز حکم ته گوری
عزرائیل علیه السلام ئې دی شهنه، دوږخ ئې حبس
و صدیق ته ئې به وخت د رحلت ووې
چه انکار کا څوک د تا له خلافته
چه رانجه کا د صدیق د قدم خاوری
حق ویل د توکل په قوت کیږی
چه حیا د عثمان پر یو شی په خلق
حد د چا دی چه علی علیه السلام سره سیالی کا
څلور واره څلور رکنه د اسلام دی
محبت د هر اصحاب په زړه کښ ځای کړه
د اصحابو محبت قلب سلیم کا
که په چا د محبت په چا د نه وی
په حرمت د کربلا د شهیدانو

د کوڅې د سپی ئې تلی څټه تلی
چه انکار کا دغائی دی دغلی
هغه دم به ئې اوبه شی عسلی
لایزال ئې دی کمال لم یزلی
ځنی ځنی په خفیه ځنی جلی
نمر سپورمی ستوری ئې واره مشعلی
سپاه نه پریردی چه کا بد عملی
دا د تا دوئی خدمت ښه راولی
که ئې ساز د براق ځل کا بخلی
چه ئې نشوم په لښکر کښ پرتلی
که د ده په عشق کښ نه ئې خللی
چه اودس پرې کا کرسی ئې صندلی
په رفتار نکا یو دم معطلی
چه غلې ئې و لښکر وټه تلی
بې دې کاره په بل ندی مشغلی
د دین غله ئې بې عزته ورولی
نائب یې ځما په حکم ازلی
د هغو په دین کښ پریوزی ارجلی
هاله کشف غطا شی د هر ولی
د عمر غندی بل څوک توکلی؟
په ایمان به درست جهان شی ممتلی
ورته خدای وې "لافتی الاعلی"
د اسلام کوټه بې دوی وه خللی
چه حاصل د شی د خدای پیژندگلی
نه هغه کا چه ئې زړه وی عللی
رافضی شوې، خارجی، معتزلی
هم می لیری کړه له زړه طول املی

يا الله عبدالقادر ور ځني خلاص کړې
په حصار کښ د هوا دې قبلي

قصيده

مرد هغه چي بخښن لکه درياب وي
لکه مخکه هسي پست په تواضع وي
په ثبات کښ تر غره لا ثابت قدم وي
تل ئې وچولي د مياشتي غندي ويل وي
قناعت لکه همای په استخوان کا
چه د ظلم لمبې بلي په عالم شي
په نعمت کښ شکر کا په محنت صبر
په قضا د حق راضي خورم خورسند وي
يو زمان ئې زړه خالي نه وي له يادو
اوامر لکه سنت ادا کوينه
که اشيا ورته ښکاره کماهي شي
عام عالم ته ناست ښکاريږي په رفتار کښ
له تاثيره ئې بد ښه، لکه مس زر شي
څو چه گززي د دنيا په خرابات کښ
د ډک سيند غندي آواز نکا بهيري
د دانا سوال ځواب په ادب ورکا
د ښو بوي ئې په همه ديار پريشان وي
په ظاهر جامه له خلقه سره خلق

هغه مرد ولي گڼه عبدالقادره

چه عمل ئې په سنت او په کتاب وي

قصيده

شگفته په باغ او زاغ شول د بهار گل
نه يواځي گل د گلو بوتې وينو
هر اشياء د مخکي گل پروردگار کړه
کاني بوتې خار وڅس په گلو پټ شول
چه د سترگو نظر لگي واره گل وي
هيڅ يو ځای خالي له گلو پاتو نشو
که اسمان په شپه په ستوريو ښايسته وي
هم په بام هم په کوڅه هم په ديوار گل
بادام گل شفتالو گل وينو انار گل
جمادات گل نباتات گل کل اشجار گل
د همه واپو عيبونو شو ستار گل
وړاندي گل د وروستو گل يمين يسار گل
په بازار گل په صحرا گل په کوهسار گل
لا ترې مخکه ښايسته کړه په بهار گل

عندليب نارې وهی چه سيل کانی
لا تر کوره کوردید پروت په گور کنبی ښه دی
د بهار په سيل جونه زلمی کښیردی
د دلبر صورت تمام لکه گل روغ دی
می گلگون، ساغر گلگون ښښه گلگونه
د بهار په سيل وخوځه له کوره
چه گلونه بویوې احتیاط بویه
چه د گلوهار په غاړه نازنین کا
خاص او عام ئې بهره من په ننداره شول
چه د یار له وصله ښاد وی گل به گوری
چه بې یاره د بهار په سيل درومم
په هزار رنگه گلونه شگفته شول
چه دا هسی ئې په ډکه خوله خندا کړه
په هوس په خوشحالی ئې آموخته وې
بلبل هیڅ نه ؤ خبر د عشق له تاوه
چه د سرای په مخکه وا د پسرلی گل شی
دا رنگ گل چه په سپر کال د غواص^۱ وا شول
چه نښان د خپل اشنا ور ځنی مومی
په بیاض کنبی می د شعر ډول ډول
شگفته دی تر دا ښه هزار هزار گل

قصیده

د بقا بهبود ئې نشته فانی ده
د دنیا د خلقو کار راته ښکاره شو
دا چه ته ئې ودانی گنې ناپوهه
تارکان به ئې دلې هورې خوشحال وی
جمعیت د زړه په بخره د یکبښ شو
د محنت په لاری څه که مراد غواړې
هندو هم په خوله وئیل کا چه خدای یو دی
نفسانی کارونه کفر ور ښکاریږی
په پریښول به د مراد مراد حاصل کړې
په دنیا چه مینه کاندې نادانی ده
د سیلاب په مخ ئې کړې ودانی ده
د عاقل تر فهم عین ویرانی ده
تر حاصل د راغبانو پښیمانی ده
د دو بین په بخره شوې پریشانی ده
ستا د مراد تر منځ پرده تن آسانی ده
و قضا ته ځان سپارل مسلمانی ده
چه ئې بخره له ازله روحانی ده
ګام په ګام د پاسه کښیرده کامرانی ده

چه په لهر په لعب ئې ضایع نکړې
 نورانی ئې په طاعت په عبادت کړه
 چه ماذون له حقه نه وی شیخی کاندې
 چه ئې صرفه د پیرانو په خدمت کړه
 خود پرست د عاشقی ته هوس نکا
 تحیر په موافق د معرفت دی
 په یوه دانه اوه سو دانې اخلی
 پاس د زړه په آس قدم، پاس د نفس کړه
 د مزری غندی سرکوز نه خې په لاری
 پوښتیده به هر یو شی له رعیته
 حکومت ناستې په پل د جهنم دی
 رعیت لکه رمه له لیوه ژغوری
 په ستم ئې تمامی جهان خراب کړ
 که رستم غندی خوان لاندې کړې دا څه شی
 عالیشان به په نخوت په کبر نشې
 پدا قول متفق دی هوښیار واره
 که خبر په حقیقت یې د خبرو
 خپله ژبه ئې په ځان باندې بلا شوه

ځان تر هر چا کم گڼه عبدالقادره

که پوهیرې هم په دا کښ کلانی ده

قصیده

په زړگي باندې می غم انبار انبار شی
 همیشه را څخه ناست او سر په څنگ کښ
 بنایسته د چین ماچین که د بل ملک دی
 ستا له حاله به و تا و ته څه وایم
 دا رشتیا ویل ترخه په سپری لگی
 په ترخو کښ نفعه زیاته تر خوړو ده
 چه ویل د نیکخواه نغوړی پرې عمل کا
 د زړه غوړ باسه و ما ته چه ووايم
 د صورت خوبی همه په عاریت ده

په راتله د همه واره تار په تار شی
 ستا په ناست می زړه آرام نیسی قرار شی
 همگی د ستا تر کښلیه مخه څار شی
 پټ احوال به مو په مو درته آشکار شی
 چیری نه وی چه خاطر د پرې آزار شی
 باندې ځکه رغیدنه د بیمار شی
 هم هغه به پخپل عمر برخوردار شی
 څو خبری چه گوهری ترې نثار شی
 څه خوبی به د دانا په مستعار شی

پخپل حسن به ستا څرنگ اعتبار شی
 پښمړده به د د مخ تازه بهار شی
 چه د تور وینښته ښکاره په سپین عذار شی
 د وینښتو په ټوکیدل به لکه خار شی
 همگی به لتا بیارته په وار وار شی
 څوک به نه وی چه د ناز د خریدار شی
 تر بلا به ورته بد د تا دیدار شی
 چه په تا مین لتا بوس و کنار شی
 اوس د ناسته که په غیر کښ د خپل یار شی
 هم هغه چه تا ته گوری به ئې عار شی
 ستا به سرې اوښکی روانی په رخسار شی
 که خصلت د د بدی وی ستا به زار شی
 په دنیا په آخرت به د په کار شی
 چه دلې هورې د جوړ پرې کاروبار شی
 خو خویونه به ځما و تا ته شمار شی
 چه ممد د په هر کار پروردگار شی
 کبر مه کوه آخر کبرجن خوار شی
 په ضرور د ستا د خولې ویل اظهار شی
 دروغجن سپی بې قدره بې وقار شی
 کل طاعت به د سوخته په دغه نار شی
 دا دوه گروهه په دوزخ کښ گرفتار شی
 فرق پدا د مسلمان او د کفار شی
 د ازل ویش به نه لږ نه به بسیار شی
 پدا خوی سپی هر چا وته رویدار شی
 بې له شرع به لتا که څوک آزار شی
 که په لاس د همه واپو ذوالفقار شی
 د مؤمن په ښو خویونو افتخار شی
 چه ویل پکښ د شریا د اشار شی
 چه پتا کښ ئې ښکاره د ښو آثار شی
 هر چه مینه په اخیارو کا اخیار شی
 ځوانی مرگ به په دنیا کښ زنا کار شی
 په قیامت چه بوی روان د ده مردار شی
 خمر خور د بت پرستو په قطار شی

ستا پخوا ښایسته هم و وار ئې تیر شو
 د ښایست خو د یو څو ورځی باقی دی
 صباحت به د بدل په قباحت کا
 دغه مخ چه د ترگل ښایسته روغ دی
 دا چه اوس در پسی گززی دلی دلی
 دغه ناز به د بدل واره په نیاز شی
 هم هغه چه اوس بلا د تا آخلی
 ستا وینښته به لکه خار ور باندی څرخي
 د پټو په ځای به ناست یې په مجلس کښ
 دا چه اوس د په لیدکو نه مریزی
 گه گهی چه تیر ساعت درته زړه یاد کا
 که د خوی خصلت د ښو وی خوښ به اوسې
 د سیرت خوبی پیدا کړه چه باقی ده
 مټ په علم په ادب به ښه خلقت کړه
 خود به علم خوی ادب درته بیان کا
 نیک اندیش نیکو وټونکی نیک کردار شه
 کمینی کړه چه هر چا و ته عزیز وی
 همیشه خوله پټه اوسه په مجلس کښ
 که د سر درومی دروغ مکړه رشتیا کړه
 له هیچا نه غیبت مکوه چه اور دی
 سخن چین مه شه تمام چه په قیامت به
 چه وعده وکړې له چا نوره ئې مکړه
 قناعت پخپل قسمت کړه حریص مشه
 سخاوت کړه که په لږ وی که په ډیر وی
 شجاعت په موافق د شریعت کړه
 بې قضا د نسته مرگ په غلیم مټ کړه
 فخر مکړه په دنیا د هندو هم وی
 له هغه مجلسه تښته په کروهونو
 ناست ولاړ د له هغه زلمیانو ستا وی
 چه ئې مینه په شریر وی دی شریر شی
 چیری نه چه و زنا و ته زړه هسک کړې
 د دوزخ د عذابونو به لا سخت وی
 بنگ شراب مخوره چه ورځ د قیامت شی

یو ذره خلاف د شرع قدم مېرده
د کتاب په موافق د ستا رفتار شی
که پدا وېل عامل شي ځما ځانه
ستا مکان به د جنت تخت الانهار شی
ستا په شعر آفرین عبدالقادره
په پښتو خو به هم هسی رنگ گفتار شی

قصیده

چه دلې نشوې په شرع مستقیم
که په اور د ریاضت خپسرو سوځې
د گناه توری د سترگو په اوبو ځی
چه هیڅ زیرمه د عقبا د سفر نکړی
عاقبت به د ارمان اورغوی ژوی
د غلیم په وېل ولی کړې کارونه
د دانا صحبت صحت د رنځور زړه دی
چه راضی پخپل قسمت نه ئې حرص کړې
مگر سترگی ئې د گور خاوری مړې کا
غابن مات شوی په خوړل د کانپو ښه دی
د الله الف همسا ده پر تکیه که
که په خوله کلمه لولې نمونځ روژه کا
د دنیا کارونه وهم خوب او خیال دی
چه بې حقه نور باطل ورته ښکاریږی
چه موجود ئې موجودات کړه له عدمه
خوشحال کړی ئې هرڅوک پخپل خپل کاردی
نا امید ئې له درگاهه هیڅوک نه ځی
چه به چا ورسره بد کړه ده به ښه کړه
چه په خوی د خدای په خوی و صفت شوی
د نمرود لمبې ئې ځکه باندې باغ کړ
په صفت د کمینې آدم صفی شو
د ارشاد صابون اثر ور باندی نکا
په آزار ئې اسمانونه په لرزه شی
چه دایم د مظلومانو وینی پشومی
چه په حال د مسکینانو ترحم کا

د صراط په لار د وینم هورې بیم
لاله زار به درته اور شی د جحیم
له ژړا د قراری نکا اشیم
د دنیا په سرای کنډ ځان گڼی مقیم
د هغو چه شیطان یار شو، نس ندیم
که ته نه یې د خپل ځان سره غلیم
د ناپوه صحبت عذاب گڼه الیم
سکه پیدا کړه بې قدیم بل قسیم
موږ به نشی حرصناک په زر و سیم
نه یوه نمری خوړلې د لثیم
په ملا خم مشه مخلوق ته لکه جیم
دروغجن دی منافق سره سهیم
تعلق به پوری څه کاندې فهیم
هم هغه سړی دانا بوله حکیم
څه مشکل که ژوند وې عظام رمیم
په هر چا باندې ئې لطف دی عمیم
تفاوت د نیک او بد نکا کریم
مصطفی ﷺ ته ورکړ خدای خلق عظیم
ځکه هسی رنگ زغمونی و حلیم
چه خلیل ﷺ شو و قضا وته تسلیم
په صفت د تکبر شیطان رجیم
سیه زړه دی ازلی سیه گلیم
هر ظالم چه په ژړا کاندې یتیم
ظالمان به پیالې وڅښی د حمیم
په هغو باندې به رحم کا رحیم

چه ولاړ نشې په غفلت عبدالقادره

که پوهیږې غنیمت دی دال و میم

قصیده

یاره ستا د هجر غم راته دریاب شو
ستا په تلو می د خوښی بساط ونغښت
که پخوا می ډیر دردونه و لیدلی
په معنی کښ خټک تیغ و ته ئې آب وې
خدای له موږه لا پتا باندې مین و
د مخ آب ئې هر گور ډیر و بې حساب
زر ریزی ئې لکه گل په واجبین وه
دوست دښمن ئې له جماله بهر و وړ و
د رگور به ئې له لعلو ریښیدون کړ
سپک و تل ئې هرگز نه وتل له خولې نه
د ارمان د دانو ډک لکه انار ولاړ
له اندوهه رڼا ورځ لکه تیاره شوه
چه ئې خوب په پالنگ نه کیده بې گلو
په هغو رخسارو پریوتلې خاوری
چه دا هسی رنگ ځوانان پکښ پراته دی
د رستم د اسفندیار د ځواب ځوان و
عطارد ئې په اسمان مرثیه وایی
په بهانه د بارانه څه ده وفات کړ
غواصی کوم د اوبسیو په دریاب کښ
په ژړا په واویلا له موږه بیل شو
کله د خپلو په دعا جنت مونده شی
درویش کاله د ده عمر زر اته نوی

تر نظر می د دنیا هوس سراب شو
مهیا راته د غم واړه اسباب شو
لا می ستا په جدائی زړه کباب شو
غوځول به اوس په څه کا چه بې آب شو
چه رحلت د له دنیا پدا شتاب شو
مستسقی به ئې په تش لیدو سیراب شو
نه به تر یو په وخت د داد لکه سحاب شو
د هر چا د زړه ارمان د ده شباب شو
چه گویا به په کلام با صواب شو
چه به چا و ته په قهر و په عتاب شو
د ژوندون له باغه کله مزه یاب شو
چه غروب د ده د کښلی مخ آفتاب شو
په بستر د خاورو څه رنگه په خواب شو
شما ت ئې چه په گلو د گلاب شو
په اسمان باندې ډیر فخر د تراب شو
د قضا حکم پرې راغی لا ځواب شو
د زهره له لاسه مات چنگ و رباب شو
فلک هم د نوحه گرو په حساب شو
نه ئې مومم معظم د نایاب شو
بیلتون هیڅ زړه سوخی نه وکړه قصاب شو
سکه بې شکه وا په ده د جنت باب شو
د هجرت حساب په حکم د کتاب شو

چه د بهر ودانی و ځنی ووت
سرای ته څه عبدالقادر درومی خراب شو

قصیده

همیشه می ستا له غمه مشغولا ده^۱
خپل پردی را ځنی واړه کناره شول
ستا له پسه راته پاتې ښادی دا ده
چه تل مله ده را سره اندیښنه ستا ده

۱. معظم د خوشحال خان خټک له اولادې څخه و، دا قصیده د ده مرثیه ده.

۲. دا قصیده د خوشحال خان پر وفات ژړا او مرثیه ده.

په بهانه د آه خپل دم را ځنی درومی
 اوبسکی هم د وچیدو له ویړی ولاړې
 نا آشنا همیشه خوښ گزری هوس کا
 د غم تخم آشنایی ده که ئې گورې
 د هجران غشی په هره سینه لک دی
 څوک چه وایی تر بلا بلا وی سخته
 جدائی په نابودی سړی راضی کا
 دا چه وائی بد ژوندون تر مرگ بتر دی
 مرثیه به د په هسی مضمون وایم
 د تا درد می په بې دردو پیرځو نشی
 د فراق په اور د وسوم نو می وچ شو
 چه هر څیز د یادوم په زړه وریتم
 زه چه ستا په تلنی ږغ سره تیر نشوم
 په ارمان د ملاقات له موره لاړې
 خپل پردی درباندی هیڅوک حاضر نشوه
 چه پیسه د پاتو نشوه و کفن ته
 له نا اهلو که د خپل و که پردی و
 خپل شامت به ئې دلی هورې خراب کا
 په وطن کښ مسافر غندی وفات شو
 خپل د نه و چه د حال ورته بیان کړی
 د دنیا خلقو خو واره درته شا کړه
 بې له صبره له تسلیمه چاره نشته
 په حرمت د پاک رسول چه په قران کښ
 د دوزخ له عذابونو په امان شې
 تر دلی په هورې خوښ وې فال د ښه دی
 نه یواځی هجران لوټ عبدالقادر کړ
 په هر ملک په هر دیار کښ دا غوغا ده

له همدمو بیهوده گله ځما ده
 له تودې تیغنی می گرمه ټټر لا ده
 په جهان کښ د غم پخړه د آشنا ده
 معتبره و هر چا ته دا وینا ده
 چه و هر لوری ته غور باسم زگروا ده
 کله سخته تر بیلتون بله بلا ده؟
 له ژوندونه په مرگ مینه د جدا ده
 اوس پرې وپوهیدم دا ونیا رشتیا ده
 چه هیڅوک پرې نه پوهیږی چه د چا ده
 ستا د درد د درست جهان خوښی بها ده
 اوس می تل په وچو سترگو ستا ژړا ده
 لا چه ږیر می ژپوی د تا خدا ده
 که خواریرم پس له تا دا می سزا ده
 ځمور ستا د لیدو ژمنه په عقبا ده
 نه د پاتو مال او ملک نه د دنیا ده
 هم دا نڅښه ستا د جود او د سخا ده
 ځنی تا لیدلې څو رنگه جفا ده
 چه بدی کا د هغو بدی جزا ده
 خیلخانه ور ځنی واره پسی شا ده
 له فانی دنیا د وړې ډکه خوا ده
 ستا تکیه پخپل څښتن پخپل پیشوا ده
 مور و وړې په قضا د حق رضا ده
 خدای په څو رنگه د ده کړې ثنا ده
 بهشتی شې شپه او ورځ می دا دعا ده
 خدای چه یښې د خوشحال نامه پتا ده
 نه یواځی هجران لوټ عبدالقادر کړ
 په هر ملک په هر دیار کښ دا غوغا ده

ترجیع بند

دریغه دریغه د دنیا خونه تالا کړی
 د غرڅه غندی له خلقه تنبیدلی
 چه په مرگ سره له ځانه جدا کیږی
 په ژوندونی ځان بتر تر خاورو لا کړی
 ځان له واره آشنایانو نا آشنا کړی
 هغه واره لا تر مرگ پخوا جدا کړی

یو ساعت مه وی فارغ د ځان له غمه په هوس می د همه خلقو خندا کړي
لیونی شوی چه چا نه پرینوی و ورته ودانی د جهان واره پسی شا کړي

مخ په بیدی بیدیا ونیوی ژړلی
د صحرا د ونو پانی پت خوړلی

چه آخر د له فانی جهان تله شته څه په کار که د په کور کښ سپین او سره شته
که په تخت د پاسه کنسینې بادشاهی کړې عاقبت د بیا له تخته پریواته شته
که لښکر د تر حساب تر شماره تیر شی گمان مکره چه د بې عمله مله شته
جمادات د جدایی له غمه ژاړی ستا لا هیڅ کله نرمی د خاطر نه شته
ورځ په ورځ شیرین یاران در ځنی درومی وچوې دله چه لا ستا خوب او خواړه شته

مخ په بیدی بیدیا ونیوی ژړلی
د صحرا د ونو پانی پت خوړلی

که هر څو وی ښایسته په رنگ رنگینه لا له رویه، سنبل مویه، تن سیمینه
تر ښه مخ پوری د نور د سپوږمۍ هیڅ شی په سپوږمۍ چه پلو واخلي و درینه
لطافت ئې زیات د گل تر لطافت دی په عالم ئې د خوبی خبری شینه
کنبلی مخ به ئې د گور خاوری بدرنگ کا نازک تن به ئې د گور چمچی وخورینه
چه دا هسی احوال دی پدا دنیا کښ پخپل حسن به څوک څه دماغ کوینه

مخ په بیدی بیدیا ونیوی ژړلی
د صحرا د ونو پانی پت خوړلی

کشکی زه پدا جهان راغلی نه وی چه په داغ د بیلتانه داغلی نه وی
یا می مرگ د هلكوالی په ساعت وی چه می خپل پردی څوک پیژندلی نه وی
یا زوولې ژوند په سترگو وی له ځایه چه می مخ د هیڅ اشنا لیدلی نه وی
یا خبر په ښه بد مه وی لیونی وی چه د روغو په شماره شمیرلی نه وی
یا هوښیار شوی تل د ځان فکر کولی په فکرونو د جهان نیولای نه وی

مخ په بیدی بیدیا ونیوی ژړلی
د صحرا د ونو پانی پت خوړلی

په زړگی می د بیلتون لمبې بلیری ځکه اوښی می د سترگو را تلیری
دا اسمان چه لکه ژرنده هسی څرخي د دانو په ځای یاران پکښ دلیری
د دنیا په سرای کښ ځای د مقام نشته کاروانونه په هر دم ځنی چلیری
غافلان به په دنیا کښ خوشحالی کا چه دا هسی ښه مین ځبله بلیری
هرگز نور کارونه مه کړه په دنیا کښ چه دا هسی رنگ شیرین یاران بیلیری

مخ په بیدی بیدیا ونیوی ژړلی
د صحرا د ونو پانی پت خوړلی

په ارمان به یک تنها ووزې له کوره خپل پردی به درسره درومی تر گوره

په لحد کښ به د واچوی یواځی غورزوی به درته خاوری لور له لوره
 تا به پریریدی دوی به وچار وزی کور ته په بیلتون به ئې نارې وهې په زوره
 کیر نکیر به په هیبت در لره راشی چه ئې دواړه سترگی ډکی وی له اوره
 نور څه مکره په ژوندون عبدالقادره چه دا حال دی آی د زړه په سترگو گوره
 مخ په بیدی بیدیا ونیوی ژپلی
 د صحرا د ونو پانی پت خوړلی

مخمس

دا ځما زپگی زبون دی دی له عقله ډیر بیرون دی
 په دنیا پسی مجنون دی څه امید پدا ژوندون دی
 نن لیدل، کاندې بیلتون دی
 خبر شه د نوح ﷺ له حاله چه ئې عمر و زر کاله
 نشو خلاص د مرگ له جاله په ارمان لاړ له عیاله
 نن لیدل، کاندې بیلتون دی
 که څوک سیل د گلزار کا ننډاره د نو بهار کا
 که پرې غوړد کانه بیدار کا^۱ عندلیب هسی چیغار کا
 نن لیدل، کاندې بیلتون دی
 په پسرلی گلونه وا شی په څو رنگ ئې تماشا شی
 چه خزان ور باندی راشی توری خاوری د بیدیا شی
 نن لیدل، کاندې بیلتون دی
 که د مرگ خواری تر زړه کړې کور به وران د دنیا ته کړې
 خوشحالی به نوره نکړې تل به دا ذکر په خوله کړې
 نن لیدل، کاندې بیلتون دی
 چه جدا یاران تر زړه کړم په ژړلو لیمه سره کړم
 څو ژوندون په دنیا زه کړم آشنائی به نوره نه کړم
 نن لیدل، کاندې بیلتون دی
 که هر څو نازک بدن شی^۲ سپین تر گلو د سمن شی
 چه لحد د ده وطن شی د چمچو په خوردن شی
 نن لیدل، کاندې بیلتون دی

۱. که پرې غوړد زړه بیدار کا.

۲. لکه گل هسی ئې تن شی.

که څوک جوړ لوی عمارت کا تر کسری ئې زیات زینت کا
 په مثال ئې د جنت کا د مرگ سیند به ئې لت پت کا
 نن لیدل، کاندې بیلتون دی
 اې چه خان او ملک نومې په دماغ په کبر درومې
 تل به دا خوښی نه مومې بند به شې د مرگ په لومې
 نن لیدل، کاندې بیلتون دی
 په دنیا کښی که قارون شې لا تر ده به هم افزون شې
 چه و قبر ته په یون شې خالی لاس به ترې بیرون شې
 نن لیدل، کاندې بیلتون دی
 که ته ټولی کړې نگاری ښایسته پری رخساری
 پس لتا به شی یا خواری یا به شی د نورو یاری
 نن لیدل، کاندې بیلتون دی
 که سل زر د فرزندان شی لا به دوی په مرگ طوفان شی
 ستا زړگی به پرې بریان شی لا به پاتو یتیمان شی
 نن لیدل، کاندې بیلتون دی
 اې ځما ناپوهه دله نصیحت له مړو آخله
 څو دنیا ئې ټولوله ولاړل دوی دا ئې پریښوله
 نن لیدل، کاندې بیلتون دی
 که ئې وړاندې هاتیان ځی پسې دی په تخت روان ځی
 لور په لوری ئې سپاهیان ځی خو به گوښی له جهان ځی
 نن لیدل، کاندې بیلتون دی
 که بادشاه د درست جهان شی سلطنت ئې د سلیمان شی
 چه په حکم ئې دیوان شی ترې جدا به په ارمان شی
 نن لیدل، کاندې بیلتون دی
 که هر څو ئې دولت ډیر شی تر حساب تر شماره تیر شی
 چه د مرگ استواځی ویر شی^۱ پرې به زهر یا گنډیر شی
 نن لیدل، کاندې بیلتون دی
 هر چه نغته د خپل نس کا د دنیا هوا هوس کا
 بیهوده چاری عبث کا فریاد هسی رنگ جرس کا
 نن لیدل، کاندې بیلتون دی

چه به خواه ناخواه ترې ځینه نه د کا په دنیا مینه
 ځان د تلونې وگڼینه د قیامت په غم د شینه
 نن لیدل، کاندې بیلتون دې
 شپه او ورځ د عبادت کا ترک د واره معصیت کا
 ځان د جوړ په شریعت کا تل د زړه ته نصیحت کا
 نن لیدل، کاندې بیلتون دې
 اې خوب وپیه زړه بیدار شه د خپل ځان په غم گرفتار شه
 له گناهه توبه گار شه تل په ذکر د قهار شه
 نن لیدل، کاندې بیلتون دې
 ځبله مه تار په تاریزی یاران یو تر بل څاریری
 هیچیری مه ویزاریری ویزار څه مه آزاریری
 نن لیدل، کاندې بیلتون دې
 چه وواپې چا ته یاره نور دنیا کړه تر ده څاره
 سر بنډه د یار دپاره زړه ساتل غنیمت شماره
 نن لیدل، کاندې بیلتون دې
 سترگی وخورې دواړه توری چه باقی په فانی پلورې
 په دنیا پسې تل ښورې دې دنیا وته نه گورې
 نن لیدل، کاندې بیلتون دې
 اې چه ناست یې په تخت باندې په شا ځې په قهقهه خاندې
 ځای د دې تر خاورو لاندې مرگ تل دا ډنډوره کاندې
 نن لیدل، کاندې بیلتون دې
 چه جدا له ما محرم شو یو په سله می الم شو
 څما زړه جونگری د غم شو چه قائل پدا قلم شو
 نن لیدل، کاندې بیلتون دې
 اې څما دلبره راشه ماڼی مه کوه پخولا شه
 وموسیره په خندا شه خوا په خوا را سره بیا شه
 نن لیدل، کاندې بیلتون دې
 ځی می اوبسی لهر لهر وران می شو د خاطر ښهر
 ناست په غاړه وم د نهر دا آواز ئې کړ په جهر
 نن لیدل، کاندې بیلتون دې
 څوک چه غوړ پدا بیان کا څه امید به په جهان کا
 کور به دې د دنیا وران کا دا وکیل به هر زمان کا
 نن لیدل، کاندې بیلتون دې

که په حسن لکه نمر شی تر یوسف ښایسته تر شی
 خو چه قبر لره ور شی توری خاوری ئې په سر شی
 نن لیدل، کاندۀ بیلتون دې
 زه عبدالقادر نه ښایم چه خپل شعر چا ته نمایم
 خو مین پدا وینا یم هر زمان ئې ځکه وایم
 نن لیدل، کاندۀ بیلتون دې

قصیده

حاکمان او امیران د دې زمین
 هیڅ حاجت د عیان نشته و بیان ته
 همگی واره مذموم په خوی خصلت دی
 زه به هم یو څو خبری له دوی وایم
 علماؤ فضلاؤ ئې نفرت دې
 د بل وار نه ورکوی په پوچ ویلو
 د راجپوت د رافضی په استقبال ځی
 د مسجد په لوری شل شی نه ور درومی
 کله کله چه سر ووهی په مخکه
 څو د خلقو آزار ډیر کا د ده خپل وی
 د رشتیا خبره زهر ځنی مړینه
 هم هغه چه خوشامد کا مصاحب وی
 په میدان ئې شغالان په بریتو میژی
 تل ئې هجو د سخی د مړنی وی
 همیشه د ځان صفت د بل غندنه
 د محنت په ساعت ځی تحت الثری ته
 که دولت ئې لکه بحر بې پایان شی
 چه فقیر ئې په ور ور سی ورکړه پریوده
 یو درم ئې په ځای نه درومی له کوره
 خرڅ ئې واره په کالو او په گینه وی
 د یوې روپۍ په ځای چه لس آخلی
 د دهقان په خوارول ئې سترگی سرې سی

چه لیدل شی په دوران د محی الدین^۱
 خود ئې حال دې و هر چا وته مبین
 پکښ یو نشته بادشاه ته د تحسین
 چه نن عقل ځما زړه ته کړې تلقین
 په مجلس کښ ئې ارځال کښینی مکین
 غوړ کانه کا چه مذکور کیږی د دین
 عالمانو ته هسک نکاندی شریڼ
 تل ئې آس په پوچو چارو پسی زین
 سل منمته ږدی په رب العالمین
 په نیک خواه د عالم تل وایی نفرین
 خوش آمد دروغ تر شهدو پر شیرین
 لا ترې وی په بد ویلؤ ځنی خوږین
 د قالین مزی مزی وی د قالین
 د ممسک د بیدلانو کا تحسین
 خود پسند وی، خود نمای وی خویشتن بین
 د راحت به وخت قدم ږدی په پروین
 بیا ساتل وته چین راوړی په جبین
 په خواړه ویل ئې نکا زړه شیرین
 تل بې ځایه ورکول د ده آئین
 لکه ښځی آرایش کاندی تزئین
 هم هغه په رعایا کاندی امین
 په پتی چه زراعت و وینی شین

پیشکاران ئې په ابرو اشارت وکا
 رعیت چه داد خواهی لږه ور ځینه
 ځان او مال ئې له کفارو په امان دی
 د مجرم جرس لا نه وی ثابت شوی
 رعیت د دوی دښمن وی دوی د دیو
 هر ظالم چه تعدی په رعیت کا
 چه څوک ووینی اغوستی نمری سپین
 کهین واغوندی کورږدی نمری مهین
 دیو بدبختو تاخت تاراج کړه مؤمنین
 براتیان ئې کار په کور باندی تعیین
 دوی و ده ته، دی و دوی ته کا کمین
 په قیامت به ئې مقام کاندی سبحین
 که باور د پدا نشی ورسه گوره
 په قرآن کنس "بَسْ مَثْوَى الظَّالِمِينَ"

قصیده

دا کارونه چه نن کاندۀ عیانی دی
 چه په وهم فهم نه هغه ښکاریری
 گهی هسی کار ښکاره شی چه غمجن شی
 ساقی راوړه پیاله چه راته یو شی
 نن نسیم د پینور له لیوری راغی
 چه نن شپه مهمندو ووهلې توری
 لیند و غبر په غشیو وکړ کشاد کانی
 چه لښکری د مظلومو اعانت کا
 لاله زار ئې شگفته په سره اهاړ کړ
 د باړې اوږه ئې سرې لکه شراب کړې
 یگانه زلمیو غبر وبله وکړ
 توره شپه په تورو ورځ لکه سبا شوه
 همیشه پښتون مهمندو دی دروند کړی
 چه په طمعه د دنیا کاندی جنگونه
 یوسفزی چی زر ووینی ننگ پریردی
 په خوله هر پښتون د ننگ خبری کاندی
 زرنانی شه صدقه تر جانی ځوانه
 دا مثل دی تیغ په اصل غوڅول کا
 افریدی شنواری جنگ په غرونو کاندی
 مخ ئې ندی د کتورنځ د پرې ساز شی
 فریفته ئې په ویل مشه نفاق دی
 د مغل له دې لښکرو پروا مکړه
 په قسم ئې مبادا چه باور وکړې
 هیڅ په خوا په خاطر نه ؤ اسمانی دی
 هوښیار ځکه همیشه په حیرانی دی
 گاه کارونه چه سبب د شادمانی دی
 غم بنادی ثبات هیڅ نه لری آنی دی
 څو وینا ئې راته کړی زبانی دی
 چه وهلی نه افغان نه تورانی دی
 په سر تور توری وهی جانفشانی دی
 خدای ئې مل شه دا لښکری رحمانی دی
 هر چه دا بهار نه گوری زندانی دی
 د سربند کانی همه ارغوانی دی
 چه وهه فلانی وهه هندوستانی دی
 ځلیدل ئې لکه برق نیسانی دی
 که سبب ئې د خفت میر افغانی دی
 رنگ ئې ورک شه که رستم دستانی دی
 حریفان دی طامعان دی نفسانی دی
 ننگ هغه کا چه نانی ندی جانی دی
 پښتون ډیر دی اما څه په کار نانی دی
 د مهمندو توری اوس ندی کانی دی
 غوریه خیل په میدان جنگ کا میدانی دی
 چه نفاق کا همیشه په پښیمانی دی
 هغه څوک چه د لښکر په ویرانی دی
 اتفاق ئې سره نشته ځان ځانی دی
 سوگندونه ئې دامونه شیطانی دی

له بادشاه شاهزادگانو چه وسواس دی اخته شوی دوی په جنگ سلطانی دی
 د سرونو نردبان ساز کړی باندی خیږی مرتبې ته ختل نه په آسانی دی
 نه له چا ئې طمع شی نه له چا ویره
 خو خبری رشتیا کړی کرلاني دی

قطعه

زه چه هسی پخپل ځان باندی مین یم د جانان دی په جانان باندی مین یم
 د خزان میوه بهار د بهار دی دی تر بهاره په خزان باندی مین یم

مه د وینم لباسی په سترگو تورو زه پتا باندی مین یم ته په نورو
 هیڅ حرمت ئې لکه حق و په ځای نکړ میلمه شوی و یوسف په کور د کورو
 چه ښه خوی په څه پروا کړم له بدخویو قیمت لږ نه شو د در په اوبو شورو

د شیخ سعدی لاهوری خلیفه حضرت نبوی د وفات تاریخ:
 شیخ سعدی قدوه اهل یقین چون منور گشت ازو زیر زمین
 از خرد جستم رحلتش در جوابم گفت "شیخ مؤمنین"
 (۱۰۰۶هـ)

تاریخ د وبا د کال:
 په هر کاله کښ د مرگ ماتم دی وبا نیولی اکثر عالم دی
 ښه ښه یاران ئې ځله جدا کړل تاریخ ئې راغلی چه "کال د غم" دی
 (۱۰۹۵)

د مجنون په مخه سپی په کوڅه راغی چه په رنځ د پمن والی مبتلا و
 هغه دم ئې تر پښو پریوت مخ ئې کښل کړ چه په چم کښ ئې لیدلی د لیلا و

دا مثنوی د نصیحت نامې د کتاب له ابتدا څخه دی، دا نصیحت نامه ټول د تجنیس په صنعت ده.^۱
 که د رحم نظر وکړې ربه ما ته د زړه مینه می به کړې له غیره ما ته
 ربه ته ځما خښتن زه بنده ستا یم تا به غواړم، تا به بولم تا به ستایم
 ته قادر یې ښه صورت ورکړې و ما ته توان د ښو خبرو غواړم را کړه ما ته

۱. افسوس چه دا نصیحت نامه مور ته نده را رسیدلې، فقط دغه څو د سر بیتونه ئې په یوه دیوان کښ لیکلی دی.

په تجنیس په نصیحت پندونه وایم
و معنوته ئې میړه شه قدم وره

په نسیم د محبت لکه گل وایم
رساله به درته وایم په خو وره

مربع

(د خپل پلار خوشحال خان خټک په ستاینه او دعا کښ)

خوشحالی ئې په نصیب کړه لایزاله
خود پوهیږې هیڅ پښتون ئې نه و سیاله

خدای ئې تل لکه خپل نوم لره خوشحاله
خردمند نیکو سیرت نیکو مقاله

ورته یو سفال و سنگ دینار درم و
ورځ او شپه به ئې کاوه باندي ارغاله

ورکول ئې بې منته د حاتم و
وای په ځان د هغه چا چه په ده گرم و

شجاعت لکه رستم هسی د ده و
شان د ده دی در ښکاره د ده تر قاله

شرم و ننگ لکه د ده و د چا نه و
شور د ننگی ئې په سر کښ پروت په زړه و

حل د هر مشکل کاوه شی له امواله
حقیقت په مجاز نقل دی محاله

حال د هر سپی ښکاره دی تر مقاله
حد د چا چه ئې ځواب کاوه له قاله

خاموشی حلم ئې ډیر درلود بردبار و
خټک درست د ده په دور و نهاله

خار د سترگو د دښمن پر خپل بهار و
خپل پردی له ده همه شکرگزار و

اجنبی به ئې کم نه گانه تر زویه
آزاده و هیڅ ئې نه وړ مال مناله

اندېښنه ئې وه هر گوره ډیره لویه
افغان ده غندی چه وزیر ی بل بویه

نه و بل هسی نامی له زمینداره
نور هیڅ نه و د ده بې توری بې ډاله

نوم ئې لارو تر دکن تر قندهاره
نیم درم ئې هم کور نه ساته له عاره

خوښ خورم وه همگی د ده له جوده
خوش کلام و خوش معاش و خوش خصاله

خپل خپلوان ور ځنی واره وه خوشنوده
خاص او عام وه تل سودمن د ده له سوده

تر اندازه کم زیات نه و د ده کاره
تکبر په کبرجنو دی ملاله

تواضع ئې د هر چا کړه بې مقداره
تل به ده کړ کبرجن په کبر خواره

کلام ډیر د ده شیرین و تر نباته
کار ئې د او تر حیاته تر مماته
کم د ده تر خولې ترخه وتل و چاته
کرم وکړ په ده باندې ذوالجلاله

اور دننه د عاشق په زړه بلیږی
ارمان دا دی چه څوک لږ پدا پوهیږی
او رنگین شعر پسې ځنی ښکاریږی
اوس نور څه وایم د هسی حال احواله

لام او بې ئې د دلبرو دی ستایلی
لږ د ډیره ما د ده حال ویلی
لعل او در ئې د وینا په تار پیلی
لکه څوک چه د یار مخ کا نمر مثاله

(کتاب بشپړ شو)

دَ ځنو کلماتو املا

په دې کتاب کښې موږ د لغاتو او کلماتو په لیک کښې ډیر ځله د اصلی املا لحاظ کړی دی، په اصلی قلمی نسخو کښې ډیری کلمې یو ځای یو راز بل ځای بل راز راغلي دي، د مځناتو املا کله په مځن ډول او کله په اصلی ډول ده، دغسی هم د ځنو کلماتو د مختلفو قومونو د محاورو اشکال پکښې شته، مثلاً مصلی کله پخپل عربي ډول او کله مځنه مسله لیکلې، دغسی هم ویجاړ، اوجاړ - اوربل، وربل - برغ، غبر - محلت، مالت - اړاند، هړاند - دواړه ډوله راغلي دي. په داسې کلماتو کښې موږ د اصل کتاب ډول غوره کړی، ځکه چې دواړه ډولونه ئې صحیح دي، نوره املا د اوسنۍ مشهورې املا سره فرق نلري، د مجهولې او معروفې یاء تمیز شوی، او ضمیر غائب (ئې) او ضمیر مفرد د متلکم (بې) لیکل شوی دی.

د پښتو نادر لغات

الف

امته: محتاج، پاسدار

انند: خوشحالی، آرام

اسره: طمع، توقع

اوری: اوریری

اټاله: ایسار، حمله

اوڅار: څرگند، ښکاره

اهاړ: د گرمی موده

ارجل: ماتل، ایسار

استواخی: ریبار، قاصد

آغله: ښکلی

ارغال: یرغل، حمله

ابلی: کانیزه مځکه

ب

بورجل: کوڅه

برپړ: هر کله

بډایی: فخر، غرور

بډی: رشوت

بلوسل: تعرض کول

بڼ: باغ، ځنگل

بری: ډیر کم مقدار

بید بیدیا: ویجاړ بیابان

بربوگی: گردباد

بدر: مکمله سپورمی، چنار

بشر: بنده

بلیردی: تاوول، نغښتل

بول: قول، وعده

برند: نیغ کتونکی

بکس: لږ، زړه

بنبره: مچی، غالبوزه

بور: پړانگ

پ

پیچومی: لوړتیا، بلندی

پخښو: ازاد، خوشی شوی، آرام

پوتی: لږ شان

پهوته: یو ډول هندي خټکی

پخساک: کړاو، زړه چاودون

پهی: پټی

پت: غیرت، ننگ

پاړو: منافق، بدچلن

پیرل: اخستل

پریونه: پروین

پرتلی: بارگیر

پشومی: څښل

پهوړه: خیرنه

پټی: د مځکی یوه برخه

پلور: خرڅول

ت

تالا: تاراج

تکړ: مضبوط، چست، بهادر

تورتم: تاریکی

تنی: د چا عزت ساتل

تروټ: تاوان	څاروی: چارپای
تنکی: نازک، تروتازه	څوکه: جانب، طرف
تروړی: قرچه	څړه: مجرد، د سپی حمله
تلیری: په غوړو کی اشدیل	څرخیدل: څرخ وهل
ترښځ: پانه	څکړل: تړلی
تلې: غولی، میدان	څڅواکی: قطره
تیغنه: نوی بټی	ع
ترو: تر هغه وخته	ځله: پاتی، مضطرب
ټ	ځور: رنځ، تکلیف
ټگی: فریب، مکر	ځیر: تیز بین، دقیق
ټپکی: غار، خندق	خ
ټمیری: غپیدل، عبث خبری کول	خلقې: قدرتی، ازلی
ټانگ: آواز	خیر: خجل، شرمند
ټوکیدل: د فصل سر وهل	خویری: خوړیږی
ج	خځله: خس
جند: اصل، زړه وهلی	خرڅنبه: فتنه، وسوه
جگی جگی: مرحبا	خیال: فخر او مباهاات، آرایش کول
جونگری: کوډله	خت: کمیښ
چړی: د باران اونی، زهر موره	خوشی: بیهوده، عبث، بیجا
جوک: وزن	خرغڅکی: کینه لرونکی
چ	خپسر: آزاد، سربخود
چر: طرز، عادت، د چوغکی نارې	د
چم: کوڅه، محله	داند: جنجال، غوږل
چومی: د لیروک مرض	درنگ: معطلی، مکث
چوپا: خراب، برباد	دوک: حسد، عناد
خ	دمه: مکث، آرام
ځله: یقین، اعتبار	دښنه: دښمن
څربښت: د غټ والی، شلنډ والی عمل	درغلول: محصور کول

دوند: غبار آلود

دږی وږی: پارچه پارچه کول

دلیری: اوریدل

دربشت: یو ډول لوبه

ډ

ډیران: د انبارو ځای

ډنډوره: جارچی

ډاډ: اطمینان، تسلی

ډال: سپر

ر

راغله: راتلل

رسی: ریسمان

رپرل: په عذابول

روخ: مقابله

روک: اختلاس

ز

زار: قربان، فدا

زباد: ثابت، پایدار

زرځی: کږې سترگی

زیار: زحمت کش

زغمونی: جاذب

ږ

ږنگ: خراب، ویران

ژ

ژمنه: وعده

ژواک: ژوند، حیات

ژوی: جاندار، حیوان

س

سوبه: فتح، ظفر

سته: ثروت، هستی

سیاره: نفس تنگی

سیند: رود

سپور: سوار، راکب

سیال: همسر

سخ: بخت، سعادت

سمخ: بی حیا

ستی: په عشق کی سوځیدلی

ستنه: شا ته کیدل

سروب: بالکل، عیناً

ستون: معطل

سیلی: طوفان باد

سوږه: غار، سوری

سیپی: صدف

سکه: چهره، قیافه

ش

شند: شاهین (مرغه)

شپیلی: د نې تولکه

شیتی: پیکان

شارونی: مینا (مرغه)

شلانډه: خادمه، سمسره

شین شین: ښکلیا

شومی: جرعه کول

ښ

ښانک: د لرگی طبق

غ

غائبی: کوتل

غاپه غپي: بغل گیری

غپي: زور، طاقت

غنه: نازک اغزی، لون

غوخ: پري، قطع

ک

کانده: وروسته، پسته

کاختی: قحطی

کوگل: سینه

کوکه: چغه، فریاد

کروری: ریز مریز

کاسیر: بدکار

کنبل: ایستل، لیکل

کار: کان، معدن

کوت: حصار، انبار

کهنه: گنجایش

کوپارونه: د کفر کارونه

کویلی کوئی: یعنی کویری او کوکو لری

کپه وپه: شکل او شباهت

کانی: تیگی، ډبری

گ

گند: خس او خاشاک

گرزاند: گرځندوکی

گرت: د گوتو په مینځ کی فاصله

گړنگ: لوړ دیوال

گوښی: یواځی، علیحده

گوت: کنج، زاویه

گپی: یو ساعت

ق

قست: د کار کولو اراده

قبلی: منل

ل

لونل: شیندل

لال: یو ډول شیرین انگور

لگیا: مصروف

لنبل: سفر کول، کوچ کول

لیردی: کوچ کول

لولی: ډمه، بدکاره ښځه

لوړل: قسم خوړل

للیری: شاهدی ورکول

م

مانه: شکوه، گيله

مخی: مقابل، سیال

مرجونا: غواص، غوټه وهونکی

مښود: کوشش، سعی

مله: پرندگان

منگور: مار

میزر: د غله گدام

مښلی: زوړ

مشال: رڼا، شمع، چراغ

مهال: موقع، محل

مټ: قوت، سرعت

مرغچپی: خر مهره

مکیز: ناز، عشو

ن

نشت: سپک، حقیر

نمنخن: محترم، عزتمند

نمنخنه: عزت کول

ناتار: ظلم، جبر

نمری: لباس، جامې

نولیری: غمگین کډول

نبات: واښه، ترکاری

نتلی: وهل، ټکول

نغته: راپارونه، تحریک

نڅا: گډا، رقص

نخول: زغمل، نولول

نالې: د اوبو ایستلو لار

نومړی: مشهور، نامتو

نخور: خلاصه، انجام، نتیجه

نمړی: لقمه، نواله

و

ورب ورت: ژپیدنه

وگری: انسان، خلق، عالم

وچولی: تندي

ویل: یو قسم کالی

ولجه: لوټ، مال، غنیمت

ول ول: گنجی گنجی

ورخونه: ناله، د اوبو بند، اړخ

ونه: درخته، د قسم کلمه

ویاند: ویونکی، گویا

وزله: بهانه، چاره، سبب

ه

هواد: وطن، ملک، په فاصله

هراند: بوخت، لگیا

هرگور: خامخا، البته

هیداد: ډپکه، بخرداری

هل: یوې، د فقیر آواز

هوډیالی: د عرادي او عزم خاوند

ی

یو: په ټوله، متحد

یون: رفتار، سفر، تلنه